

GÊNESIS

Deusũ mai damiwakĩ bawakĩ taewakẽ yurabu hiwei eskai taekubainibukiaki

Hawẽ unãmati hãtxaki

Na Deusũ dasibi dami waniwẽ taeshũ na una “Gênesis” kenenibuki, nukũ hãtxawẽ yuiarã, “Eska wakĩ taewanirã.” Haska yurabu nukũ shenipabu hiwei taeni inũ txipu haska Jesus Cristõ shenipabu taeni uĩkĩ tapĩtirubuki. Dasibi dami wakĩ hiwemaniwẽ taea Deus nukuwẽ nuikũkainikiki.

Egito anua hatũ shenipabu tashnimabaĩkĩ hatu pashawani hatũ shenipabu miyui unãkĩ haska dasibi taewani Moisi Deus yuka hawara inũ haratura shenipabu txanima miyui kayabi Deusũ unãmakubaina Moisi hatu kenemanikiaki, ha anotiã 1450-1440 Cristo huriamarã.

Deusũ mai hirabi damiwanikiaki, na hãtxarã

1 ¹Deusũ nai inũ mai dami wakĩ eska wakĩ taewanikiaki. ²Mai hayariama hawa hayamahairakẽ Deusũ uiã dasibi henewãs uke merã dasibi meshui keyua dakakẽ habiatiãri Deusũ Yushĩ Pepa hene mamakishũ tũkash akaya

³Deusũ shinãkĩ yuikĩ:

“Hau shabanũwẽ”, aka ma hawaira shaba inikiaki. ⁴⁻⁵Haska watã Deusũ uiã shaba pehaira dakakẽ hanushũ meshuri pashkatã ha dabe kenakĩ: “Shabaki”, ashũ meshuri kenakĩ: “Yameki”, atã ha dukũ 1 dia shabatiã hati Deusũ damiwakĩ taewanikiaki.

⁶⁻⁷Ha katxu Deusũ damiwakĩ ana yuikĩ:

“Natukã watã hene pashkakĩ meribi watã hau haskanũwẽ”, anikiaki. Deusũ haska watã natukã wakĩ heneri pashkatã haska washũ meribi

natukã namã hene washũ manaũriari nai anuri hene warianikiaki.

⁸Haska washũ natukã Deusũ kenakĩ:

“Naiki”, atã haska wakĩ 2 dia shaba Deusũ damiwakĩ taewanikiaki.

⁹Haska washĩshũ Deusũ ana yuikĩ:

“Nai namanu hau henẽ itxayunũwẽ, mai metui uinubisirã”, aka nai namanua hene hanus itxai keyukẽ ¹⁰mai metu yẽkẽ dakakẽ Deusũ ha kenakĩ:

“Maiki”, ashũ heneri itxa Deusũ kenakĩ: “Henewãki”, ashũ uiã pekẽ ¹¹Deusũ ana yuikĩ:

“Basi inũ yunu hesheya inũ hi hawẽ bimi hesheya ha mai metu anu hau dasibi benei keyunũwẽ”, ashũ ¹²haska wa maĩ basi benemakĩ yunu hesheya bestibu benemakĩ hi bestibu bimi hesheya benemakĩ dasibi ma benemakẽ Deusũ uiã pekẽ ¹³haska wakĩ 3 dia shaba Deusũ damiwakĩ taewanikiaki.

¹⁴Haska dayakũkaikĩ Deusũ ana yuikĩ:

“Shaba inũ meshu tari meribi pashkakĩ nai anu hau txashati inũwẽ, shaba inũ, yame inũ, bari inũ, betsa betsapatiã tanakĩ unãmatirã. ¹⁵Nai anua mai hirabi anu txashapakeshãkanikiki”, ishũ ¹⁶Deusũ txashati ewapahaira dabe, bari inũ, ushe inũ, bishi itxapa damiwashũ ewapatũ hau shaba duawanunã, hatiumatũ hau yame duawanunã, ¹⁷⁻¹⁸mai hirabi anu txashapakemakĩ shaba duawamakĩ yame duawamakĩ shaba inũ yame tari shekakĩ meribi wakĩ nai anu Deusũ haska hanakeakeshũ uiã pekẽ ¹⁹haska wakĩ 4 dia shaba Deusũ damiwakĩ taewanikiaki.

²⁰Haska dayakũkaikĩ Deusũ hene yunukĩ:

“Habu hene merã hiweabũ dasibi damiwakĩ ha hamẽ imashanũwẽ”, iwanã, “Nai natukã anuari manaũriabu peiyaburi hau nuyabaunũbũwẽ”, ishũ ²¹hene merã hiweaburi ewapabu bestibu damiwakĩ baka betsa betsapa bestibu damiwakĩ peiyabu betsa betsapa bestibu damiwakĩ haska washũ uiã pekẽ ²²pepawakĩ Deusũ hatu yunukĩ:

“Bake wakĩ hau pa wapakeshanũbũwẽ. Hene tibi merã hau matashanũbũwẽ. Mai hirabi anu peiyabu betsa betsapari hau papakeshanũbũwẽ”, hatu watã ²³5 dia shaba damiwai dayanikiaki, Deusrã.

²⁴Haska wabaishĩshũ Deusũ mai yunukĩ:

“Hamapai betsa betsapa bestibu maĩ hau habu damiwayunũwẽ, piti yuinaka inũ, pitibuma yuinaka inũ, ina wati yuinaka inũ, ina watima yuinaka inũ, taeyabu inũ, tae hayabumarã”, ²⁵haska piti yuinaka inũ pitibuma yuinaka Deusũ damiwashũ dasibi uiã pekẽ ²⁶Deusũ ana yuikĩ: “Yurabu damiwanãwẽ, nuku itsarã, nukũ yushĩ keska wakinã, mai hirabi anu baka inũ, piti yuinaka inũ, pitibuma yuinaka hau hatũ ibu washanũbunã”, ishũ ²⁷ha itsa huni inũ aĩbu hatu damiwashũ ²⁸hatu duawakĩ yunukĩ yuikĩ: “Matũ bakebu bawakĩ hatu pa wapakeshãkãwẽ.

Hiweakeakebaũkĩ mai hirabi anu matuna wakĩ ibu wai shanẽ ibupakeshãkãwẽ, hene anu baka inũ, manaũria peiyabu inũ, yuinaka dasibi maĩ sharaibu dikabi ibu wakinã”, iwanã, ²⁹“Uiã, yunu hesheya inũ hi bimi hesheya mai hirabi anu ã matu inaiĩ, matũ pitirã. ³⁰Hamẽ yuinaka dasibi hiweaibu pubẽ inũ pubẽbumarã, peiyabu inũ maĩ sharaibu dasibi ni mashu inũ ni bimi ã hatu inaiĩ, dasibi yuinakapã pitirã”, haska washũ ³¹dasibi ma damiwa uiã pehairakẽ 6 dia shaba dayanikiaki, Deusrã.

2 ¹⁻³Haska dayakĩ nai inũ, mai inũ, hiweabu dasibi damiwakĩ keyutã hawẽ dami daya menetã ana damiwama 7 dia shaba keyutã Deus huĩrukunikiaki. Haskawẽ taeshũ Deusũ hawẽ henea 7 dia shaba hawena wakĩ meribi wanikiaki, huĩrukũti wakinã.

Mae Éden anu huni hiwei taenikiaki, na hãtxarã

⁴⁻⁵Nai inũ mai hirabi Deus, hawẽ kena kayabi Senhor Deusũ, hatũ damiwakẽ eskakubainibukiaki. Habũ bai uruti huni hayariamakẽ mai anu Deusũ ui imariamawẽ taea piti yunubu beneriamakẽ ⁶hanũkaĩ basnũ mai anua kaĩkĩ mai bemetxa waya ⁷Senhor Deusũ mai mishpu bitã damiwakĩ ha keska wakĩ huni hiwemanũ ishũ hawẽ dekĩ anu shũ aka huni haskai hiwei taenikiaki.

⁸⁻⁹Hariria bari huaikiri estekiria Éden anu Senhor Deusũ bai banakĩ mai anua hi hawẽruabu inũ hi piti bimiyabu benemashũ, bai nekia mibã hi bimiyã ha pia hiwepakemati pepa inũ txakabu unãti hi benemariashũ ma huni damiwa iyushũ hari hiwemanikiaki. ¹⁰Bai metxa wai Éden anua hene tashni habai taei hene tibi tesheshai 4 hene habai taenikiaki, heneirã. ¹¹⁻¹²Hene ha dukũ hawẽ kenarã, Pisom inikiaki. Hanua Havilã hirabi datãbauna hanu ouro mane tashipa pepahaira inũ, bdélio mane inũ, sardõnica hayanibukiaki. ¹³Hene shesha betsa hawẽ kenarã, Giomki Cuxe hirabi datãbauna inikiaki. ¹⁴Hene ha dabe inũ besti hawẽ kenarã, Hidéquel inikiaki. Hanua bari huaikiria Assíria datãbaina inikiaki. Hanua hawẽ henei hene dabe inũ dabe Eufrates inikiaki.

¹⁵⁻¹⁷Éden bai anu Senhor Deusũ huni iyushũ bai ibu wamakĩ mekemakĩ yuikĩ: “Na bai anu hi betsa betsapa bimi mĩ pitiki. Hakia pepa inũ txakabu unãti hi bimi betsa mepakeyamashãwẽ. Hamẽ mĩ kemukĩ piarã, mĩ mawashanii”, iwanã, yuitã ¹⁸ana shinãkĩ: “Huni ha mesti hiwearã, pemaki”, ishũ “Hau hatũ merabewapakeshanũ, ã damiwashuaiĩ, ha itsarã”, ishũ ¹⁹hanua mai anua yuinaka daniyabu inũ peiyabu damiwashĩshũ: “Hau hunĩ harakirira hatu kenanũ”, ishũ Senhor Deusũ uĩmakĩ iwea hamapai yuinaka sharabu bestibu ha hunĩ hatu kenakĩ keyua hariri hatũ kena inibukiaki, ikibi ikirã. ²⁰Haska inabu yuinaka inũ peiyabu inũ inabuma yuinaka hunĩ kenakĩ keyutã hakia ha keska hatũ merabewapakeshanai hayamakẽ ²¹Senhor Deusũ hawẽ kushipawẽ

huni ushã ushahairakẽ hawẽ pishi bestitxai tsekashũ namiwẽ shui buatã²² ha pishi aĩbu wakĩ damiwashũ huni ushanu iyua huni bestõtã²³ yuikĩ: “Narã, hawẽ nami ẽ namiki. Hawẽ shau ẽ shauriki”, iwanã, “Huni anua tsekawẽ taeshũ kenakĩ: ‘Aĩbuki’ ”, anikiaki. ²⁴Haskawẽ taea hunĩ hawẽ ibubu dapashkabaĩ aĩyainã, hawẽ aĩbe hiwei yura bestitxai keskati waniki. ²⁵Hanua huni inũ hawẽ aĩ tariuma dakeama hiwei taenibukiaki.

Adão inũ Evã Senhor Deusũ hãtxa nĩkama inibukiaki, nã hãtxarã

3 ¹ Senhor Deusũ yuinaka betsa betsapabu damiwanirã, dunũ hawenabu binumai unanepahairakĩ aĩbu parãkĩ yukakĩ:

—Uiã. “Bai hi bimi betsa betsapa tibi piyamashãkãwẽ”, akĩ Deusũ matu nemashinamẽ?— aka ²⁻³ aĩbũ yuikĩ:

—Bai hi bimi nũ pitiruki. Hakia Deusũ nuku nemakĩ: “Bai nekia hi bimi betsa kemukĩ piyamashãkãwẽ. Meyamakãwẽ. Piarã, mã mawashanaii”, nuku ashiãki— aka ⁴⁻⁵ dunũ ana yuikĩ:

—Haskamakĩ. Mã mawama ishanaii. Deusunã, txanima unã keyuikiki. Mã ha keska iyamanũ ha hi bimi pepa inũ txakabu unãti mã piyamanũ matu nemashinaki, mã ha keska itirukẽnã— aka ⁶ aĩbũ shinãkĩ:

—Ha hi bimi piti sharabuki. Hawẽruaki. Hawẽ unãtikiaki— ishũ tsekashũ pishũ hawẽ beneri ma hua inã hatũri pitã ⁷shabakabi unãkĩ tariuma unãtã yuinamei:

—Nũ hawawẽ huneamakĩ, nukũ yurarã— ishũ dakekĩ ni figueira pei keshea hawẽ txiabukutã ⁸bari matsiaya mapuabũ Senhor Deus bai neki huai hawẽ bana nĩkatã bai txaka merã huneabũ ⁹ Senhor Deusũ huni kenakĩ:

—Mĩ hanimẽ?— aka

¹⁰ tashnibirã kemakĩ:

—Bai nekia mĩ huai nĩkatã tariuma datehairai ẽ huneshuki— aka

¹¹—Mĩ tariumarã, tsuã mia yuishumẽ?— atã —Hi bimirã, “Piyamawe”, ẽ mia ashiã mĩ pishumẽ?— aka ¹² hunĩ yuikĩ:

—Hatũ ea merabewati aĩbu mĩ ea inãshinatũ hi bimi ea inã ẽ pishuki— aka ¹³ Senhor Deusũ aĩbu yukakĩ:

—Mĩ haskakĩ haska washumẽ?— aka aĩbũ yuikĩ

—Dunũ ea parã ẽ pishuki— aka ¹⁴⁻¹⁵ Senhor Deusũ dunu yuikĩ:

—Mĩ hatu parãshũwẽ taeshũ yuinaka dasibi meranua ẽ mia txakabuwaii. Na habiatã bari tibi hiwei nutawẽ kakĩ mĩ mai putu pipakeshanaii— atã —Mia inũ aĩbu, mĩ bababu inũ hawẽ bababu ẽ sinatanamemapakeshanaii— hatu watã Satanás dunu merã hiwea yuikĩ:

—Mĩ hawẽ tae txitxuku keyukĩ isĩ wãbia maemakĩ aĩbũ babã binukĩ mĩ bushka butxushkĩ shepa wanũ barikiki— atã ¹⁶ aĩburi Deusũ yuikĩ:

—Mĩ bake kaiã tibi isĩhairawakĩ ana ẽ mia tenemapakeshanaii. Hakia: “Isĩhairaki”, mĩ ibiakĩ mĩ bene betxipai mĩ habe txutanamemapakeshanaii, mĩ benẽ mia mekekĩ ibu warã— iwanã, ¹⁷⁻¹⁹ huniri yuikĩ:

—“Hi bimirã, piyamashãwê”, ã mia wabiashina mĩ ainẽ hãtxa nĩkatã mĩ pishuki. Haskawê taeshũ mai itxakanika ã mia washuaiĩ. Bari tibi hiwea mĩ piti mai anua bishũ pi mĩ dayahairapakeshanaii. Mĩ yunu banabia musha inũ txaka maĩ mia benemashũpakeshanikiki. Mĩ mai puturiama mĩ piti pi dayahairai mĩ niskãpakeshanaii. Mai ã mia damiwa mĩ mawarã, mĩ ana hawẽri maishanaii— akaya

²⁰—Hanushũ na yurabu dasibi hau hawẽ hiweshanũbũ, iwanã, shinãkĩ hunĩ hawẽ aĩ kenakĩ: “Evaki”— anikiaki, nukũ hãtxarã: “Dasibi hiweshanaibũ hatũ ewa wakinã.” ²¹Senhor Deusũ huni inũ hawẽ aĩ bitxi tari washũtã hatu sawematã ²²hanua Deus hamebi yuinamekĩ:

—Uiã, hunirã, nuku keskatanã, pepa inũ txakabu unãtã hiwepakemati hi bimi bishũ pitiruki. Haskai huni inũ hawẽ aĩ hiwepakeshãkanikiki, mawamarã— itã ²³Éden bai ewapa anua hatu kaĩmatã hanushũ ha hanua mai huni dami waima anua tashnimakĩ nitxĩkĩ hamebi hau bai wanũ nãta yununikiaki. ²⁴Deusũ huni kaĩmatã hanua hiwepakemati hi bimi hanu kati bai anu hau hari ana tsua kayamanũ mekemakĩ yunukĩ bari huaikiria Éden bai hikiti shui anu hawẽ nai tsuma pũyã peiyabu nitxĩtã hawẽ meketi nupe txaipa txi hereya dabekekaũkĩ txashakaũkĩ hau mekenũbũ hawẽ nemakĩ Senhor Deusũ hatu mekemanikiaki.

Caim inũ hawẽ betsa Abelkiri eskai hiwenibukiaki, na hãtxarã

4 ¹Éden bai anua hatu kaĩma kashũ hunĩ Adão hawẽ aĩ Eva txutakĩ bakewa hawẽ bake tue bena kaiã ha dukũ bake nanea huni bake kaĩshũ kenakĩ: —Caimki— iwanã shinãkĩ: —Deusũ ea merabewaiwẽ taeshũ huni bake ã kaĩshuki— inikiaki. ²⁻³Hanua txipu ana hawẽ benẽ bake betsa wa huni bakeri kaiã kenakĩ: “Abelki”, anikiaki. Ha dabe yumewabu ewatã Abel txashuwã yumewanika ikaya Caim bai wanika inikiaki. Hanua betsatiã hanu Senhor Deus kẽwaĩbutiã inãkuĩkatsi ikĩ Caimnẽ hawẽ bai anua yunu beshũ inãyã ⁴⁻⁵habiaskari wakĩ inãkuĩkatsi ikĩ Abelĩ txashuwã bake shua pehaira beshũ Deus inã Deusũ Abel inũ hawẽ inãkuĩ hatuna besti betxipaihairakĩ hakia Caimnena danãyã Caim benimama amua sinatahairaya

⁶hanushũ Senhor Deusũ Caim yukakĩ:

—Mĩ haskai sinatai amuamẽ?— iwanã, ⁷yuikĩ:

—Ë mia yusiã nĩkai mĩ benimashanaii— atã ana yuikĩ:

—Ë yusiã danaĩ mĩ pepamakẽ txakabu miki hikia sinata paẽ mia atxitã kanemakatsis ikikiki, inu pubeĩ keskairã. Hakia mĩ txakabũ mia maemapaya mĩ txakaburã, nemashãwẽ— aka

⁸ha nĩkabiashina txipu shaba betsatiã Caimnẽ hawẽ betsa Abel yuikĩ:

—Unu kayunuwe— abaina habe ka bai anu hikishũ Caimnẽ hawẽ betsa kushakĩ tenãkẽ ⁹Senhor Deusũ unãtã txipu Caim yukakĩ:

—Mĩ betsarã, hania?— aka

—Earã, ã hawẽ mekenikamẽ? Ë unãmaki.— aka ¹⁰ Senhor Deusũ yuikĩ:

—Mĩ haska washinamẽ?— iwanã —Mĩ betsã himi mai anu habai sai ikĩ hau ã mia kupinũ ea yuikiki. Mĩ betsarã, mĩ tenãshinaki— iwanã ¹¹⁻¹²—Maiwẽ ã mia yupuaii. Mĩ betsã himi maiki habai metxashinawẽ taeshũ ã mia txakabuwaya mĩ yunu banabia mĩ mibã ana hukuãma ipakeshanikiki. Haskakẽ mai hirabi anu datei mĩ hiweakeakeshanaii— aka ¹³⁻¹⁴ Caimnẽ yuikĩ:

—Mia anua ea nitxĩkĩ ã mae anuari mĩ ma ea kaĩmariashuki— iwanã, ana yuikĩ: —Mai hirabi anu ã hawauma kakũkaini kauanaya mĩ ea datepaketi washuki. Enabu tibi eki nukua ã dateaya ea debu washãkanikiki. Mĩ ea kupia bikahairarã, haska tenei ã hiwetirumaki— aka

¹⁵—Haskamaki— iwanã, Senhor Deusũ yura dasibi unãmaki yuikĩ:

—Tsuãra Caim tenãyanã ã kupihairashanaii— atã, hau ha uĩtã hau deteyamanũbũ Senhor Deusũ unãti wakĩ Caimnẽ betũkuki kene netanikiaki.

Caim hawenabuya eskai hiwenibukiaki, na hãtxarã

¹⁶ Senhor Deus anua Caim tashnia Éden anua bari huaikiri ka Node mai pakea betsa anu hiweshũ ¹⁷ Caimnẽ aĩbu bitã habe hiweshũ txutanamekĩ bakewaima huni bake kaiã kenakĩ: “Enoqueki” atã hanua hawenabu pai mae ewapahairailbũ kenakĩ hawẽ bakẽ kenakiri kenakĩ: “Enoqueki”, arianikiaki.

¹⁸ Enoque bake betsarã, Irade inikiaki. Iradẽ bake betsarã, Meujael inikiaki. Meujaelĩ bake betsarã, Metusael inikiaki. Metusaelĩ bake betsarã, Lameque inikiaki. ¹⁹ Ha Lamequẽ aĩbu dabe aĩwã hatũ kena Ada inũ Zilã inikiaki. ²⁰ Adaki bake wa huni bake kaiã kenakĩ: “Jabalki”, anibukiaki. Jabal bababũ bitxi hiwe watã hawẽ hiwebaũkĩ ina awa yumewapaunibukiaki. ²¹ Ada ha katxu bake bia huni bake kaiã kenakĩ: “Jubalki”, anibukiaki. Jubalĩ bababũ harpa mimawati dispiya inũ teperewe mawanika ipaunibukiaki. ²² Zilã dikabitũ bake bia huni bake kaiã kenakĩ: “Tubalcaimki”, anibukiaki. Tubalcaimnẽ bababũ mane bronze inũ ferro mabu betsa betsapa txasha beshmas wamisbu ipaunibuki. Tubalcaimnẽ pui kaiã kenakĩ: “Naamãki”, anibukiaki.

²³⁻²⁴ Shaba betsatiã Lamequẽ hawẽ aĩ dabe hatu yuikĩ: “Adaã, Zilãã, mã ã aĩ dabeki. Ë hãtxa nĩkakãwẽ. Huni berunãtũ ea kushakĩ ea tenãpanã eã ã tenãshuki. Huni betsã Caim deteaya 7ki kupitirubuki. Hamẽ, earã, huni betsã ea detearã, 77ki kupishãkanikiki”, hatu anikiaki.

Adão bake betsa Sete kainikiaki, na hãtxarã

²⁵ Ana Adão hawẽ aĩ Eva txutakĩ bakewaima ana huni bake kaiãyã kenakĩ: “Seteki”, iwanã, shinãkĩ yuikĩ: “Caimnẽ Abel debu waimawẽ

taeshū Deusū huni bake betsa ea ināshuki”, inikiaki. ²⁶Sete ewai aīyātā bake bawaima huni bake kaīshuna kenakī: “Enoski”, akimashū habiatīāri nukū mekenika Senhor Deus ea akī kēwākī taewakubainibuk iaki.

Adāo enabu pai hiwei eskanibukiaki, na hātcharā

5 ¹⁻²Ha dukū huni Adāo inū hawenabu hiwei taei eskakubainibukiaki. Deusū yurabu damiwakī hawē yushī itsa ha keska huni inū aību hatu damiwanikiaki. Haska washū hatu kenakī yuikī: “Yurabuki, huni inū aīburā”, akimashū hatu merabewakubainikiaki, duawakinā. ³Ha dukū huni Adāo hiwekūkaini 130 bariyatū huni bake betsa bawa hawē yura keska ha itsa kaiā kenakī: “Seteki”, anishū ⁴ana 800 bari Adāo hiwekūkaikī huni bakebu inū aību bakebu bawakubaini ⁵930 bariya mawanikiaki.

⁶Sete 105 bariyatū huni bake bawaima kaiā kenakī: “Enoski”, anishū ⁷ana 807 bari hiwekūkaikī huni bakebu inū aību bakebu bawakubaini ⁸912 bariya mawanikiaki.

⁹Enos 90 bariyatū huni bake bawaima kaiā kenakī: “Caināki”, anishū ¹⁰ana 815 bari hiwekūkaini huni bakebu inū aību bakebu bawakubaini ¹¹905 bariya mawanikiaki.

¹²Cainā 70 bariyatū huni bake bawaima kaiā kenakī: “Maalalelki”, anishū ¹³ana 840 bari hiwekūkaikī huni bakebu inū aību bakebu bawakubaini ¹⁴910 bariya mawanikiaki.

¹⁵Maalalel 65 bariyatū huni bake bawaima kaiā kenakī: “Jaredeki”, anishū ¹⁶ana 830 bari hiwekūkaikī huni bakebu inū aību bakebu bawakubaini ¹⁷895 bariya mawanikiaki.

¹⁸Jarede 162 bariyatū huni bake bawaima kaiā kenakī: “Enoqueki”, anishū ¹⁹ana 800 bari Jarede hiwekūkaikī huni bakebu inū aību bakebu bawakubaini ²⁰962 bariya mawanikiaki.

²¹Enoque 65 bariyatū huni bake bawaima kaiā kenakī: “Metusalémki”, anishū ²²ana Enoque 300 bari hiwei Deusū yunua ashūi habe haibunamekūkaikī huni bakebu inū aību bakebu bawakubaini ²³⁻²⁴Deusbe haibui habe nia 365 bariya mawama hau habe hiwei kanū nai anu Deusū iyukē hawenabū benabu mai anu yamanikiaki.

²⁵Metusalém 187 bariyatū huni bake bawaima kaiā kenakī: “Lamequeki”, anishū ²⁶ana 782 bari hiwekūkaikī huni bakebu inū aību bakebu bawakubaini ²⁷969 bariya mawanikiaki.

²⁸Lameque 182 bariyatū huni bake bawaima kaiā ²⁹kenakī: “Noéki”, iwanā, “Ha dukū huni damiwa nīkamakē Deusū mai yupumaniwē taea nukū daya bikahairakē nuku hatū daya meputakamakī huīrukūmakī nuku merabewashanikiki”, ani ³⁰ana 595 bari hiwekūkaikī huni bakebu inū aību bakebu bawakubaini ³¹Lameque 777 bariya mawanikiaki.

³²Noé ma 500 bariya hawē bakebu hawa aĩbu bakebu bikĩ husiama huni bake dabe inũ besti hayanikiaki, hatũ kenarã, Sem inũ Cam inũ Jafērã.

Yurabũ Deusũ hãtxa nĩkama txakabui eskai hiwenibukiaki, na hãtxarã

6 ¹Yurabu hiwei pai mai anu nati iki taekĩ aĩbuaibu yumei ewaibu ²Deus kēwaĩbũ Deus kēwãbumã aĩbu bake uĩkĩ shinãkĩ: “Aĩbuaibu hawēruabuki”, ikĩ betsa betsapa sharabu katushũ aĩwanibukiaki.

³Hanushũ Senhor Deusũ hatukiri shinãkĩ: “Ē yushinē hatu merabewapaibia yurabũ ea shinãma txakabukubaĩkĩ hatũ yura besti shinaĩ hiwekanikiki. Haskaibuwē taea ana hatishũira hunibu hiwetirubumaki. Haskakubainaibu ana 120 bari besti yurabu hiwetã debushãkanikiki”, inikiaki.

⁴Habiatiãri yurabu keyatapa kushipa ewapahaira hiwerianibukiaki. Habunã, Deus kēwanikabũ aĩbuaibu habũ Deus kēwãbuma hatu aĩwãtã txutanameakekekĩ hatu bake wa bake itxapa kaiã ewatã hanua habu dukũ shenipabui bebũkirihaira shanē ibu kushipabu unanepa hirabibũ unãkĩ hatu kēwaĩbu hiwepaunibukiaki.

⁵Senhor Deusũ hatu uĩkĩ: “Mai anu yurabu txakabuhairakĩ hatũ shinã txakabu hawa heneabumahairaki. ⁶Mai anu yurabu ě hatu damiwabiani hatũ txakabuwē taea ě huĩtinĩ ě bika tenehairai”, ishũ ana shinã txãkãma ⁷yuiĩkĩ: “Yurabu ě hatu damiwabiani ea sinatamakanikiki. Yurabu hatu tenãkĩ yamawakĩ habiaskari yuinaka betsa betsapa inũ, mai sharaiibu inũ, peiyaburi mai anu ě hatu damiwani dasibi ě habube tenã keyuriashanaii. Ē hatu damiwabiani hatukiri ě ma shinã betsa hayaki”, inikiaki.

**Deusũ Noé yunua shashu nunuti bau keska
ewapa wanikiaki, na hãtxarã**

⁸⁻⁹Hakia Noé pepa hiwekĩ Deus benimawakubaini eskai hiwekũkainikiaki. Hawenabube hiwea ha besti pepakĩ Noé bestitũ Deus haibuwakĩ hawē hãtxa txibaĩ hiwekũkaĩkĩ ¹⁰huni bake dabe inũ besti bawashũ hatu kenakĩ: “Sem inũ Cam inũ Jaféki”, anikiaki.

¹¹⁻¹³Mai anu hiweabu txakabui detenamei itxakanikai hatũ mae txakabuwapaunibukiaki. Hatũ txakabu uĩkĩ Deusũ Noé yuiĩkĩ: “Yurabũ shinã txakakĩ akaibu uĩtã eska hatukiri ě shinãshinaki. Mai anu ibubis txakabuwaibuwē taeshũ yurabu dasibi inũ mai anuabu dasibi ě hatu tenãkĩ keyushanaii, yamawakinã”, iwanã, ¹⁴“Shashu bau keska nunuti ewapa hene hikitiruma wawe, bau itsa dītuya wakinã. Hawē beshpa tibi buiwē buyakĩ pushakĩ keyuwe, petxiuri inũ nashpaurirã”, atã ¹⁵ana yuiĩkĩ: “Hatishũ washãwē, 135 metro hawē txaiapa wakĩ inũ, 20 metro hawē hashpa wakĩ inũ, 13 metro hawē kesha keyatapa wakinã”, iwanã,

16 “Hanushū hawē mabe buiwē pushakī keyutā hawē mabeshāwē. Haska watā uke merā tapu dabe wakī nabe dabeya washāwē. Hanushū hawē uīti shui pishta manaūri meio metro washāwē, hanushū hano hikiti shui namakis beputiya wakinā. 17 Mī ma haska wakī keyukē ē hene tueaya yurabu dasibi mai hirabi hiwebaunabu atxi keyua hene hasai debui keyushākanikiki. 18 Hakia ē mia yubaii. Hawē nunuti mī shashu merā mī aī inū, mī bakebu inū, mī babawābube nunuti merā mī hikia mā benuyamanū ē matu mekekubaīshanaii”, akī 19 yuitā yuinakaburi hiwemakatsi ikī yuikī: “Hiwemakī bestibu dabe nunuti merā mibe bitxishāwē, yushā inū benerā, mia keskai hau haburi hiwepakeshanūbunā”, atā 20 “Piti inū pitibuma yuinaka betsa betsapa bestibu yushā inū bene mianu ibubis beaibu ē mia hatu mekemashanaii. 21 Piti betsa betsapa bikī mirimahaira itxawatā arushāwē, minabu inū yuinakabubetā mī hatubetā pishanairā”, aka 22 haska Deusū yunua Noé dasibi nīkashishū txibākī akī keyunikiaki.

Henewē Deusū yurabu hatu kupinikiaki, na hātcharā

7 1 Hanushū Deusū Noé yuikī: “Yura dasibibube mī hiwebia mia besti mī pepaki, ē hātcha nīkai hiwekūkainirā. Haskawē taea nunuti merā minabuyas hikiriwe” atā 2-3 ana yuikī: “Pitibu yuinaka betsa betsapa tibi, 7 yushā inū 7 bene nanekī hatu bitxishāwē. Ha dikabi peiyabu bene 7 inū yushā 7 nanekī hatu bitxiriashāwē. Pitibuma yuinaka betsa betsapa tibi yushā bestitxai inū bene bestitxai nanekī bitxiriashāwē, habu mawama mekei hau mai anu mibe ana hiweshanūbunā. 4 Hanushū ana 7 shaba keyuaya mai anu ui ē tueaii. Hakia taewakinā, 40 shaba inū 40 yame tanamakī ui nesewama ē imashanaii. Haska wakī mai anu ē damiwani ē hawē yamawashanaii, hiweabu dasibi hasakī tenā keyukinā”, aka 5 dasibi Deusū haska yunua Noé akī keyunikiaki.

6 Noé 600 bariyakē hene matai taenikiaki. 7 Heneki datei hawē aībe inū, hawē huni bakebube inū, hawē babawābube Noé hawē nunutiki hiki taenikiaki. 8-9 Pitibu yuinaka inū pitibuma yuinaka betsa betsapa tibi hatube hikirianibukiaki, yushā inū benerā. Dasibi haska Deusū Noé yunua hawē hātcha txibaī hikinibukiaki.

10 Ana 7 shaba keyuaya hene matai taeaya 11 Noé 600 bariya hiwekē hanua ha baritiā ma 2 ushe inū 17 diatiā mai anua hene tuekeaya nai uria ui bashnekei tuekeriaya 12 40 shaba inū 40 yame tanamakī mai anu ui imanikiaki, Deusūnā.

13 Habiatiāri ui iki taeaya Noé inū hawē aī inū hawē bakebu dabe inū besti Sem inū, Cam inū, Jafé inū, hawē babawā dabe inū besti shashu nunuti merā hikiaibū 14 pitibu yuinaka inū pitibuma yuinaka inū habu nū ina waisma inū habu nū ina wamis yuinaka betsa betsapa tibi inū nutawē

sharai mapumisbu inũ peiyaburã, hati hatube hikinibukiaki. ¹⁵⁻¹⁶Dasibi huĩsinamisbu mai anu hiweabu tibi Noébe nunuti merã hikibaĩbainaibũ haska Deusũ yunua yuinaka yushã inũ bene hiki keyuaibũ shashu nunuti merã Senhor Deusũ ibubis hatu bepunikiaki. ¹⁷Hanua 40 shaba ui iki heneriamakẽ ana hene ewakĩ matawakĩ hawẽ nunuti nũtãkĩ taewaya ¹⁸hanua hene ana matai ewakũkaĩkĩ mai dasibi binumaya shashu nunuti nunukaunaya ¹⁹henẽ mai binumahairakĩ mati keyatapa dasibi atximakĩ ²⁰7 metro ana matakĩ ni binumakĩ mati dasibi atxikĩ mabiris akĩ keyunikiaki. ²¹Haskaya yuinaka inũ yurabu mawai ²²dasibi hamapai sharabu habu huĩsinamisbu mai anu hiweabu mawai keyunibukiaki. ²³Haska wakĩ mai anu hiweabu Deusũ dasibi keyu tenãkĩ yurabu inũ yuinaka yamawakẽ hafia hatibu Noébe besti nunuti merã hikiabus hawa mawabumakẽ ²⁴hanu ui ma nesekẽ hene netsuriama dasibi bepukĩ keyua netsuyuama ana 150 shaba iyunikiaki.

Deusũ heneuwẽ hatu kupishina netsui eskanikiaki, na hãtxarã

8 ¹Hanua Noé inũ yuinaka betsapa sharabu shashu nunuti merã Noébe hiweyuabũ Deusũ hatu shinãkĩ hene tsusi wãkĩ taewakĩ niwe shũku imaya hene netsui taekainaya ²mai meranua hene ana tueama inũ Deusũ ui nemakĩ nai anuari nese waya ³hanua hene unãshubira netsui taekainaya hanua 150 shaba binukaini netsukũkaini taei ⁴hanu ma ushe 7kẽ inũ shaba 17tiã hanu shashu nunuti Ararate Mati tsauakeakea mamaki dakakẽ ⁵hene ma netsukũkainaya ha ushe tibi tashnikũkainaya 10ki niaya hatiã hawẽ dia ha dukũ taeaya ha mati hawẽ buru keyatapahaira ma tashnia betxitã

⁶hanua ana 40 dia shaba binuaya hanushũ uĩti shui waima Noẽ bepẽtã ⁷yuinaka betsapa peiya meshupa nitxiã nuya atãkĩ hau hene netsutã tashkayunũ manai ana huamakẽ ⁸⁻⁹hanushũ Noẽ ana shinãtã: “Ma mai tsusimẽkaĩ, hau hatũri uĩtanũ”, iwanã, Noẽ deiwã nitxiã nuyakauãkĩ uia dasibi mai anu netsuriamakẽ hani bututima ana txĩtũkirani shashu nunuti anu ana huaya Noẽ hawẽ mekẽ sanãshuna haki tsaua nunuti merã ana bitxitã ¹⁰hanushũ ana 7 shaba Noẽ manatã deiwã ana nitxiã ka ¹¹bari kai meshuaya ana deiwã txĩtũkirãkĩ ni pei bei Noeki nukuaya uĩkĩ yuikĩ: “Habaa! Ni pei bena tukũbiranibikaĩ!” hatu wa haskawẽ taea: “Mai tsusiki”, ikĩ hene ma netsuai Noẽ unãkĩ ¹²ana 7 shaba manatã deiwã ana nitxiã ka ana huama haribi niti inikiaki.

¹³Hanua Noé 601 ano ma hayakẽ hatiã hene netsui keyukẽ ha haskairã, bari bena ushe ha dukũ dia iki taeaitianã, hawẽ shashu nunuti hawẽ mabepu pekãkĩ bepẽ keyutã mai ma tsusiã uĩtã ¹⁴ana habias bari ushe 2 dia 27 tiã mai ma tãki keyukẽ ¹⁵⁻¹⁶habiatĩari Deus Noébe hãtxakĩ yuikĩ: “Nunuti anua kaĩrikãwẽ, mia inũ, mĩ aĩ inũ, mĩ bakebu inũ, mĩ babawanã. ¹⁷Yuinaka pitibu inũ, pitibuma inũ, habu mã ina

waisma inũ, habu mã ina wamis yuinaka betsa betsapa tibi inũ, nutawẽ sharai mapumisbu inũ, peiyaburã, dasibi kaĩmariwe, haburi mai hirabi anu hau bua haria bakeyai paritanũbunã”, aka ¹⁸Noé hawenabube kaiãyã ¹⁹yuinaka mani betsa tibi shashu nunuti meranua habiaskariai kaĩbainibukiaki.

²⁰Hanushũ Noé Senhor Deus kẽwãkĩ eska wanikiaki. Mishki txi tapu wakĩ mishki itxawakĩ maspu watã yuinaka pitibu betsa betsapa tibi bishũ tesẽshũ txi tapu anushũ menukĩ kua keyuaya ²¹hawẽ kui nue maiai Senhor Deusũ shetekĩ benimakĩ shinãkĩ: “Hunibu ewariama shinã txakabui taemisbuki. Hunibu ewatã habiaskari ikubaĩmisbuki. Haskabiakẽ hatu kupikatsi ikama ã ana mai hatu txakabuwashunama ishanaii, kupikinã. Henewẽ ã haska waimarã, mai anu hiweabu dasibi ã ana hatu tenãma ishanaii.

²²Hanua mai hirabi pe iyuaya eskayukũkaĩshanikiki.

Mibã banati pe inũ yunu tsekati pe ipakeshanikiki.

Bari kui inũ matsi ikũkaĩshanikiki,

bari pakei inũ ui pakeirã.

Shaba hui penai inũ meshu hui bari kairã,

haskai dasibi ikũkaĩshanikiki”, inikiaki.

Deus Noébe yubakai eskanikiaki, na hãtxarã

9 ¹Deusũ Noé inũ hawẽ bakebu duawakĩ yuikĩ eska wanikiaki. “Bake itxapa bawai ana pai mai anu ana iake iakebaũshãkãwẽ, hiwebaunirã”, iwanã ana yuikĩ: ²⁻³“Yuinaka pitibu inũ pitibuma matuki datei dakenũbarikanikiki. Peiyabu nuyaibu inũ, mã mapuabu inũ, henẽ hiweaburã, ha yuinaka dasibi ã matu ibu wamaii, dasibi matũ piti wakinã. Ha dukũ yunu besti ã matu inãniki, mã pinunã. Hanua ikis yuinakari inũ yunu ã matu inaiĩ, matũ pitirã, ha pi mã hiwepakeshanũbunã. ⁴Eska besti ã matu nemaii. Yuinaka nami himi kauanama piyamashãkãwẽ. Hamẽ himinã, yura hiwemamiswẽ taeshũ nami hawẽ himiyabi piyamashãkãwẽ. ⁵⁻⁶Earã, ã Deus ã yushĩ itsa keska wakĩ yurabu ã matu damiwaniwẽ taea tsuara pubẽkĩ yura kasmai yuinakapã yura betsa tenãkenã, manakukĩ huni betsãri hau ea tenãshũshanũwẽ. Habũ matu tenãbu unãkĩ hakimama ã hatu unãti wakubaĩshanaii”, itã ⁷ana hatu yuikĩ: “Hakia matu hiwekinã, bake itxapa bawakĩ ana itxai pakũkaĩkĩ mai hirabi matakĩ ibu wapashãkãwẽ”, iwanã,

⁸⁻⁹Noé inũ hawẽ bakebu ana yuikĩ: “Matu inũ habia matuwẽ pakubaĩshanaibu txanima ã matu yubaii, hawa matu parãma matu henetima wakinã. Nĩkakãwẽ. ¹⁰Pitibu inũ pitibuma yuinaka habube ã matu yubaraii. Na mã habu pashaima ã dasibi matu yubaii, matube shashu nunuti anua kaĩshinabuberã. ¹¹Haska dasibi matu inũ habu yubakĩ maiwẽ hiweabu dasibi henewẽ ã ana matu tenãma ishanai

ẽ yubakaii. Haska ẽ akima keska wakĩ mai anu hiweabu henewẽ ẽ yamawaima keska wakĩ ana habiawẽri ẽ ana akama ishanaii.

12-13 Nawã bai tapĩkĩ ẽ yubaka unãti wakĩ ẽ nai anu sītãpakekĩ ẽ kaĩmapakeshanaii. Haskawẽ taeshũ mai anu hiwebaunabu dasibibũ uĩkĩ: ‘Nuku yubaniwẽ taeshũ henewẽ Deusũ nuku ana tenãkĩ keyuama ishanikiki’, ikĩ shinãpaketirubuki. 14-15 Haska biamawakĩ nai kuĩwẽ ẽ mai atximaya nai anua butui nawã bai sītãpakeaya ẽ matu inũ yuinakabube yubakani hakimama ẽ shinãkubaĩshanaii. ‘Henewẽ hiweabu dasibi ẽ ana tenãkĩ keyuamaki’, ashũ 16 nawã bai sītã tapĩshũ uĩkĩ mai anu yurabu inũ yuinaka hiweabu dasibi ẽ hatu yubani hakimama ẽ shinãkubaĩshanaii. 17 Nawã bai sītã ẽ hatu pakeshunaya mai anu hiweabũ ẽ hatuki yubakani uĩkĩ yurabũ ea shinãkubaĩshãkanikiki’, haskai Deus Noẽbe yubakai hãtxanikiaki.

Noé inũ hawẽ bakebu hiwei eskanibukiaki, na hãtxarã

18 Noẽ huni bakebu Sem inũ, Cam inũ, Jafé shashu nunuti anua kaĩmabu txipu Camnẽ huni bake bawaima kaiã kenakĩ: “Canaãkĩ”, anikiaki. 19 Noẽ huni bake dabe inũ besti mai anu pakũkaini ana itxai iake iakekubainibukiaki.

20 Hanua nunuti anua kaĩbiranimashũ Noẽ bai wakĩ taewashũ uva tatxa banaimashũ 21 hawẽ vinho buspuai aka paehaira hawẽ tari hiwe merã tariuma usha dakakẽ 22 Canaãnẽ epa Cam hikikaĩ hawẽ epa Noé tariuma paeã usha daka uĩtã kaĩkirã kashe wakĩ hawẽ betsa dabe hatu yuia 23 Sem inũ Jafé hawẽ dakukuti bitãshũ hune uiãma hamauri besukaĩ hatũ epa tariuma daka yabutã kaĩbiranabũ 24 Noé paeã bestëtã bepe ikai hawẽ bake mashkũ kashewashu yuiabu tapitã 25 hawẽ baba yupukĩ yuikĩ:

“Canaã inũ hawẽ bababu duawama itxakawakĩ

hatunabũ hatũ dayanika hawẽ escravo hatu wakubaĩshãkanikiki, dayamakinã”,

akĩ hatu yuinikiaki. 26 Hanushũ ana betsa yuikĩ:

“Ë mekenika Senhor Deusũ

hau Sem inũ hawẽ bababu ikubainaibu

hau hatu duawakubaĩshanũwẽ.

Ha inũ, Canaãnẽ bababurã,

hau hawẽ dayaru escravo ikubaĩshanũbũwẽ,

Sem dayashunirã.

27 Haska inũ, Deusũ hatu pa waya

Jafé bababũ Semnẽ bababu hatu mebĩtã

hatũ mae hau ibu washanũbũwẽ,

Canaãnẽ bababu hatu escravo wariakinã”,

akĩ Noẽ hatu yuinikiaki.

28 Noẽ 600 ano hayakẽ henẽ mai hirabi atxima netsunikẽ ana 350 ano Noẽ hiwea 29 hanua 950 ano haya Noẽ mawanikiaki.

Noé enabu hatu tanakubainibukiaki, na hãtxarã

10 ¹Hanua hiri henē hatu atxità netsunikē Noé bakeburã, Sem inũ, Cam inũ, Jafé haburi hiwekaĩkĩ hatũ bakebu inũ hatũ bababu bawai hiwei pai eskanibukiaki. ²Jafé huni bakebu kenakinã: “Gómer inũ, Magogue inũ, Madai inũ, Javã inũ, Tubal inũ, Meseque inũ, Tiraski”, inibukiaki. ³Gómerĩ huni bakebu kenakĩ: “Asquenaz inũ, Rifate inũ, Togarmaki”, anibukiaki. ⁴Javãñē huni bakebu kenakĩ: “Elisã inũ, Társis inũ, Quitim inũ, Dodanimki”, anibukiaki. ⁵Jafé hawē bakebu ianēwã keshã betsa anu bushũ dasibibũ ibu wai shuku tibi hatũ hãtxã betsa wakĩ hatu pashka akeakenibukiaki.

⁶Camñē huni bakebu kenakinã: “Cuxe inũ, Mizraim inũ, Pute inũ, Canaãkĩ”, anibukiaki. ⁷Cuxē huni bakebu kenakĩ: “Sebã inũ, Havilã inũ, Sabtã inũ, Raamá inũ, Sabtecãki”, anibukiaki. Raamá huni bakebu kenakinã: “Sabã inũ Dedãki”, anibukiaki. ⁸⁻⁹Hanushũ ana Cuxe huni bake bawaima kaiã kenakĩ: “Ninrodeki”, ani Ninrode ewatã ha dukũ shanē ibui taei kushipai Senhor Deusũ merabewaya Ninrode dekuyahairakĩ yuinaka itxapa tsakapaunikiaki. Habiatiãri Ninrodekiri shinãkĩ huni betsã hawenabu kēwãkatsis ikĩ yuikĩ: “Senhor Deusũ mia merabewaya mĩ dekuyahairariakũkaishanaii, Ninrode keskairã”, akĩ hatu yuipaunibukiaki. ¹⁰Sinar mai pakea anu Ninrode shanē ibui taekĩ hawē maewã tibi Babel inũ, Ereque inũ, Acade inũ, Calné ibu wanikiaki. ¹¹⁻¹²Sinar anua maewã betsa Assíria anu kashũ mae bena wakĩ kenakĩ: “Nínive inũ, Reobote-Ir inũ, Calã inũ, Resémki”, aka Resém mae ewapahaira Nínive inũ Calã namakis ketashameakiaki.

¹³⁻¹⁴Camñē bake Mizraimñē huni bake itxapa hatu bawakubainima habu pai hawē bababu shukukubainaibu kenakĩ: “Ludim nawabu inũ, Anamim nawabu inũ, Leabim nawabu inũ, Naftuim nawabu inũ, Patrusim nawabu inũ, Casluim nawabu inũ, Caftorim nawabuki”, anibukiaki. Casluim nawabu pakubaini hatu anua shuku betsa mae Filisteu nawabu pashkai keyuni pakubaini habianuri hiwekubaikanikiki.

¹⁵⁻¹⁸Hanua Camñē bake betsa Canaãñē huni bake dabe bawani ha dukũ Sidom inũ ha katxu Hete inibukiaki. Hawē bababu betsa betsapa hiwea akeakeshũ bake bawai shukui pahairanibukiaki, Jebuseu nawabu inũ, Amorreu nawabu inũ, Girgaseu nawabu inũ, Heveu nawabu inũ, Arqueu nawabu inũ, Sineu nawabu inũ, Arvadeu nawabu inũ, Zemareu nawabu inũ, Hamateu nawabu wakinã. ¹⁹Hanua Canaãñē baba betsa betsapabu hatũ maewã keshã kesuakea Sidom mae ianēwã keshã betsa dapi anua kai Gerar binui Gaza anu yusmauri txítũkauã Sodoma inũ Gomorra anu ana yusmauri txítũkauã Admã inũ Zeboim binui Lasa anu ana yusmauri txítũkauana anu maewã Sidom anu hikia hanu hiwepaunibukiaki. ²⁰Haskai Camñē baba ikubaini hatũ hãtxã betsa betsapawē taea mae

shukua betsa betsapai pashkabaini bui mai pakea tibi ibu wakeaketã hanua pai habias yurabu hiwekubaĩmibuki.

²¹Ha dikabi Jafé hutxi Semnē bakebu bawanirã, Éber bakeburã, hatũ shenipabu Sem inikiaki. ²²Semnē huni bakeburã: “Elão inũ, Assur inũ, Arfaxade inũ, Lude inũ, Arãki”, akĩ hatu kenanibukiaki. ²³Semnē bake Arãnē huni bakeburã: “Uz inũ, Hul inũ, Geter inũ, Máski”, hati hatu kenakĩ tananibukiaki. ²⁴Semnē bake betsa Arfaxade huni bake bawaima kaiã kenakĩ: “Saláki”, anikiaki. Ha ewatã Salá huni bake bawaima kaiã kenakĩ: “Éberki”, anikiaki. ²⁵Ha ewatã Éber huni bake dabe bawa ha dukũ kaiã mai hirabi anu yurabu pashka akeakenibuwē taeshũ hawē bake kenakĩ: “Pelegueki”, ashũ ana huni bake bawaima ha katxu betsa kaiã kenakĩ: “Joctãki”, anikiaki. ²⁶⁻²⁹Joctã ewatã 13 huni bakebu bawakubaini hatũ kenarã: “Almodá inũ, Selefe inũ, Hazar-Mavé inũ, Jerá inũ, Hadorão inũ, Uzal inũ, Diclá inũ, Obal inũ, Abimael inũ, Sabá inũ, Ofir inũ, Havilá inũ, Jobabeki”, inibukiaki. ³⁰Joctãnē huni bakebu dasibi Messa mai pakea anua bari huaikiria Sefarkiri mati matipanua pai hiwepaunibukiaki. ³¹Hanua Semnē enabu haskai hatũ hãtxa betsa betsapawē taea mae betsa betsapa anu hiwenũ ika pashka akeakenibukiaki.

³²Hiri henē hatu atxini ma netsunikē haskai Noē bababu pai shuku betsa betsapai mai hirabi anu hiwenũ ika pashka akeakenibukiaki, hãtxa betsa betsapawē hãtxa akeakeirã.

Babel anushũ hiwe keyatapahaira waibu Deusũ hatu kupikĩ hatu pashkanikiaki, na hãtxarã

11 ¹Hanua eskatiã mai hirabi anu pashkariabumahaira yura dasibi hanus hiweabutiã hatũ hãtxa habiãwēs hãtxapaunibukiaki. ²Bari huaikiri bukubaĩkĩ atimas Sinar anu mai pepaki nukutã bai wati pepa anu hanu maewaima anu pashkariama hiwea ³yuinamekĩ shinãkĩ: “Ha hiwe wati na mai bawanãwē, txi itxapawē bawakĩ kushi wakinã”, ishũ hiwe wati mishki yamakē mishki keska wakĩ hiwe wati mai bawa mirimawashũ bui txashkawē tsamakubaĩkĩ ⁴ana yuinamekĩ: “Mae ewapa wanãkãwē. Hanushũ mae namakis anu hanushũ uĩti hiwe tapaitiya wabaĩkĩ keyatapahaira wakĩ tsamakubaĩkĩ nai merã hikiti wanãkãwē, haskawē taeshũ dasibitũ hau nukũ uĩti hiwe hawērua hau shinãkubaishanũbunã. Haskai hiwei mai hirabi anu nũ pashkama ishanaii”, ishũ ⁵dayakĩ nai anu hikiti keyatapa mai bawa tsamabaĩkĩ taewabainaibũ Senhor Deusũ hatũ daya uĩkĩ ⁶yuikĩ: “Uiã, dasibi habias yuraburã, hatũ hãtxa habiaski. Iubis unanepakĩ haska daya taewashũ hamapai sharabu shinãkĩ atirubuki, pepa inũ txakaburã”, iwanã, ⁷ana yuikĩ: “Hatu anu butushũ hatũ hãtxa pashkanãwē, hãtxa betsa betsapaya wakinã. Haskawē taea hau ana hãtxai ana nĩkakanãyamanũbunã”,

itã ⁸hatu hãtxa pashkakĩ betsa betsapa wa mai hirabi anu hau pashkanũbũ Senhor Deusũ hatu betsa wa mae ewapa wabiai hatũ daya henebainibukiaki. ⁹Hanushũ Senhor Deusũ hatũ hãtxa nĩkatima wakĩ itimaska wa shuku tibibaini pashkabainibukiaki. Ha mae anushũ hatu haska wawẽ taeshũ hatũ mae kenakĩ: “Babelki”, anibukiaki, nukũ hãtxawẽ yuiarã: “Hãtxa Betsa Betsapa Hunea Nĩkatimarã”, akinã. Hanushũ Babel mae hirabi anua Deusũ hatu pashkakĩ nitxiã akeakenikiaki, Noé enabu pawakinã.

Semnẽ enabu hatu tanakubainibukiaki, na hãtxarã

¹⁰Semnẽ enabu pai eska hiwenibu yuiaki. Hiri henẽ hatu atxini ma netsui keyunikẽ 2 ano ka ana binutã Sem 100 bariyatũ huni bake bawaima kaiã kenakĩ: “Arfaxadeki”, ayama ¹¹hanushũ huni inũ aĩbu bakebu ana hatu bawakubaini 600 ano binua mawanikiaki.

¹²Hanua Arfaxade 35 bariyatũ huni bake bawaima kaiã kenakĩ: “Saláki”, ayama ¹³ana 403 ano hiwekũkaiĩ huni inũ aĩbu bakebu ana hatu bawakubaini 438 ano haya mawanikiaki.

¹⁴⁻¹⁵Hanua Salá 30 bariyatũ huni bake bawaima kaiã kenakĩ: “Éberki”, ayama ana 403 ano hiwekĩ huni inũ aĩbu bakebu ana hatu bawakubaini 433 ano haya mawanikiaki.

¹⁶⁻¹⁷Éber 34 bariyatũ huni bake bawaima kaiã kenakĩ: “Pelegueki”, ayama ana 430 ano hiwekĩ huni inũ aĩbu bakebu ana hatu bawakubaini 464 ano haya mawanikiaki.

¹⁸⁻¹⁹Hanua Pelegue 30 bariyatũ huni bake bawaima kaiã kenakĩ: “Reúki”, ayama ana 209 ano hiwekĩ huni inũ aĩbu bakebu ana hatu bawakubaini 239 ano haya mawanikiaki.

²⁰⁻²¹Hanua Reú 32 bariyatũ huni bake bawaima kaiã kenakĩ: “Serugueki”, ayama ana 207 ano hiwekĩ huni inũ aĩbu bakebu ana hatu bawakubaini 239 ano haya mawanikiaki.

²²⁻²³Hanua Serugue 30 bariyatũ huni bake bawaima kaiã kenakĩ: “Naorki”, ayama ana 200 ano hiwekĩ huni inũ aĩbu bakebu ana hatu bawakubaini 230 ano haya mawanikiaki.

²⁴⁻²⁵Hanua Naor 29 bariyatũ huni bake bawaima kaiã kenakĩ: “Teraki”, ayama ana 119 ano hiwekĩ huni inũ aĩbu bakebu ana hatu bawakubaini 148 ano haya mawanikiaki.

²⁶Hanua Tera 70 bariya huni bake dabe inũ bestitxai hayanikiaki, hatũ kena Abrão inũ, Naor inũ, Harãnã.

Tera enabu eska tananibukiaki, na hãtxarã

²⁷⁻²⁸Tera huni bakebu hati ipaunibukiaki, Abrão inũ, Naor inũ, Harãnã. Harãnẽ huni bake bawaima kaiã kenakĩ: “Lóki”, ani hanua hawẽ epa Tera mawariamakẽ Caldéia mai pakea anua hawẽ mae Ur anua habia

kaini anuari ha dukū Harā mawanikiaki. ²⁹Harānē ana bake dabe bima aību bake Milca inū huni bake betsa Iscá inikiaki. Hanua Abrão inū Naor aīyākī Abrão Sarai biaya Naorī Milca hanubi binikiaki, hawē betsa Harānē bakerā. ³⁰Abrão Sarai mekī txutabiakubaina bake biana shākī txakabu ikūkainikiaki.

³¹Hanushū Tera Abrão inū hawē aī Sarai inū hawē berē Ló iyui Caldéia mai pakea anua hawē mae Ur kaīkaikī henebaini Canaākiri kakūkaini atimas mae pepa betsa natiā hawē kena Harā anu hikitā hawē bake debuniwē taeshū mae kenakī: “Harāki”, atā hanu hiweaibū ³²hanua Tera ha mae kenani anua 205 ano haya mawanikiaki.

Deusū Abrão katushū nitxinikiaki, na hātcharā

12 ¹Hanushū betsatiā Senhor Deusū Abrão yunukī yuikī: “Mī mae anua kaīkaikī minabu shunūbaikī pashkabaīwē. Mī mai henekī mī epā enabu henekī mī epā hiweri henebaīwē, hari mī hiweshanai anu ē mia uīmashanai anu kakinā. ²Miwē taeshū minabus pawakī nawa shukua betsa itxapa kushipa wakī ē tari hatu hiwemashanai. Pepawakī duawakī ē mia merabewapakeshanai, mī kena hatu unāma akeakekinā. Miāri mī hatu pepawariashanai. ³Hanushū tsuāra mia pepawaya ē haturi pepawashanai. Hakia tsuāra mia txakabuwakī yupuwaya hatu kupikī ētseri ē hatu mia yupushūkubaīshanai, manakukinā. Ha inū, miwē taeshū nawa betsa betsapa mai hirabi anu shukua hiwebaunabu dasibi ē hatu pepawariashanai”, aka

⁴⁻⁵Deusū yuia nīkatā 75 ano haya Abrão Harā anua kaīkaini kakī hawē aī Sarai iyui inū hawē betsā bake Ló iyui inū hawē tsumabu mirima ibu wakī binishū hawē hamapai tibi hatu bumai Harā anua Canaākiri usha itxapakūkaini bui ⁶atimas mai pakea betsa Canaā anu hikitā sulkiri bui Siquém maewā anu hikitā Moré hi shukua mapua dapishū hanushū yushibu kēwāmisbu dapi hiwetushiyunibukiaki, hanu Canaā nawaburi habias maewā anu hiweriabu anurā. ⁷Senhor Deusū Abrão nitxiā kashiā yuikī: “Na mai pakea hirabi minabu pakubainaibu ibu wamakī ē hatu inanūbariaii”, aka ma hanu ana haki nukuawē taeshū Abrão Senhor Deus kēwanū, iwanā, mishki txi tapu wakī mishki itxawakī maspu watā hanu txiwē kuakī txashuwā bake bene pepa teshteshū himi haba watā hanushū menukī keyukī Senhor Deus kēwanikiaki. ⁸Hanua bari huaikiri kai mati betsanu mati betsa Betel inū Ai mae betsa namakis hatū bitxi tari hiwe nitxīshinabū hanushū Abrão ana Senhor Deus kēwanū ishū mishki ana mātxiikī itxawatā Senhor Deusū kenawē ana kushipa yukakī kēwārianikiaki. ⁹Hanua hawē inapā piti basi benai sulkiri unāshubira bui hanu eskarabes hiweabu anu bua ketanibukiaki.

Abrão Egito anu ka hiweyunikiaki, na hātcharā

¹⁰Hanua ui ana ikamakē basi ana beneama Canaā anu hanu hiwea anu piti yamakē Abrão enabu bunihairaiibū Egito anuabu piti haya nīkatā

Egito anushū piyutanū ika Abrão hatu iyui ¹¹Egito mai pakea anu nukui kai kemakī Abrão hawē ā Sarai yuikī: “Uiā, mī aību hawēruahairaki. ¹²Egito nawabū mia uīkī ea tenātā mia bitā mia besti hiwematirubuki. ¹³Haskakē hatu yuikī: ‘Ē puiki’, akī hatu ea yuishūshāwē, hau ea tenāyamanūbunā. Mī hatu haska wa ea duawashākanikiki, ea deteamarā”, abaini

¹⁴hanua atimas Egito anu hikishīkē Egito nawabū yuikī: “Aību hawēruaki”, ikaibū Abrão yuishina keska wakī Sarai hatu yuikī: “Ē puiki”, hatu wa ¹⁵Egito nawabu shanē ibu beshmas betsa betsapā Sarai uīkī hatū shanē ibuhaira Faraó yuikī: “Hebreu nawa aību hawēruahairaki. Shanē ibu Faraónē hau binūwē”, iwanā, shanē ibuhaira Faraónē hiwe anu iweshunabu

¹⁶haska wabaikī bimabu Saraiwē taeshū Faraónē Abrão duawakī txashuwā inū, ina awa inū, jumento inū, camelo inū, aību dayarubu escrava inū, huni dayarubu escravo inānikikiaki. ¹⁷Hakia Saraiwē taeshū Egito nawa shanē ibuhaira inū hawenabus Senhor Deusū isī txakabu paepa hatu tenemaya shanē ibuhaira Faraó hatu yukabaūkī Sarai hawē aīkiri tapitā ¹⁸⁻¹⁹Abrão hatu kenama hua yukakī: “Mī ea haska wai? Haskakī mī ea yuiama itushimamē, mī aīkirirā? ‘Ē puiki’, mī ea wa ē hiwe anu ea iweshunimabuki. Haskai mī txanitxakaimamē? Uīwē. Mī aīki. Ana bitā iyui nenua kariwe”, atā ²⁰haki sinatakī hawē mekenikabu yunua Egito anua Abrão hawē ā inū, hawenabu inū, hawē tsumabu inū, dasibi inaīmaya nitxinibukiaki.

Abrão inū Ló pashkanibukiaki, na hātstarā

13 ¹Hanua Egito anushū nitxiābu kai nortekiri Abrão hawē ā inū, hawē betsā bake Ló inū, hawē tsuamabu inū, hawē hamapaiya kakī hatu iyui sulkiri txitunikiaki, ²Abrão mabuwāyā mane ouro tashi txashakapa inū, mane prata hushupa txashakapa mane hushupa inū, mabu itxapa inū, inabu itxapaya buirā. ³⁻⁴Hanua ana nortekiri Betelkiri bui hiwekūkaikī ushe tibi nitxīkubaini bui atimas hanu dukū Canaā mai pakea anu hatū bitxi hiwe nitxini anu Deus kēwākī mishki mātixikī itxawatā hanushū dukū kēwani anu ha mae dabe Betel inū Ai namakis anu ana hikitā habianushūri Abrão ana Senhor Deusū kena yuikī kushipa yukatushinikiaki.

⁵Hanua Ló Abrãoibe kayama hari mabuyai hawē inabu itxapa inū hawē tsumabu itxapa habe hayakē ⁶dasibi ha dapi habe hiweshū hatū inabu itxapatū basi hawaira pikī keyuaibū hatū tsumabū hawē inabu hania pimatima ⁷Abrão tsumabū inū Ló tsumabū inabu pimanū ika yaushinaī hatube ha iki detenameibū habianuri Canaā nawabu inū Ferezeu nawabu habias maewanu hatū inaya hiweriabū haskawē taea basi itxapa hayabia damakē ⁸hanushū hawē betsā bake Ló Abrão yuikī: “Epaā, mī

enabi kayabiki. Haskawê taea ha ikarã, txakabuki. Haskayamanãwê, nukû ina mekenikabu mina inû eanabuberã. ⁹Haskakê mai hamê ikikiki. Nuku dapikea haratura mai pepa uĩtã katuwe, hanu tari hiwetãshunã, ea dapashkabainã. Hanua mĩ nortekiri kaya ea kairã, sulkiri Zoar anu ã kashanaii. Hanua mĩ sulkiri kaya ea nortekiri ã kashanaii. Mianã, ha dukû miã hanu mĩ unanuma hiweshanai benabaũkĩ uĩbaũkĩ haratura miã dukû katuwe”, aka

¹⁰Ló nishû benakĩ txai Zoar anu uĩbaũkĩ Jordão hene napãpa mae pishta anu dapi uĩkĩ basi inû hene pepa betxinikiaki, Egito pashku kesha bai pepa keskarã. Ha habiatianã, Deusû Jordão hene napãpa mae dabe Sodoma inû Gomorra nai anua txiwê menuriamakê ¹¹Jordão hene napãpa betxipaikĩ katutã Ló hawenabu bari huaikiri hatu iyunikiaki, hatu hanu hiwemakinã. Haskai Abrão inû Ló pashkanibukiaki, tari hiweirã. ¹²Canaã mae anu mananã Abrão hiwea Sodoma dapi napãpa anu Ló hawê tari hiwe watã hiweyunikiaki. ¹³Hanua Sodoma nawabu hiweaburã, hunibu txakabu atimapahairakĩ Senhor Deus danaĩ txakakubainibukiaki.

¹⁴Ló ma kakê Senhor Deusû Abrão yuikĩ: “Hanu mĩ nia anushû uĩbaũwê, nortekiri inû, sulkiri inû, bari huaikiri inû, bari kaikiri uĩkinã. ¹⁵Ha mai hirabi mĩ uiaĩ inãkĩ ã mia ibu wamashanaii, mina inû minabu paiburã. ¹⁶Ha inû, eã minabu pakubaini mirimaibu mashiti tsuã tanatiruma keska ã hatu washaii. Minabu pakubainaibu tsuã hatu tana keyutiruma inûbarikanikiki. ¹⁷Hanua benia nishû mai hirabi uĩbaũwê, hawê hashpa inû hawê txaiparã. Ha mĩ uiaĩnã, ã mia ha ibu wamakĩ inãshanaii”, aka ¹⁸hanua Abrão hawê tari hiwe hawê tsumabu pekamatã bekubirãkĩ Manre ni shukua merã hatû tari hiwe ana nitxĩtã hiwenibukiaki, mae Hebrom dapirã. Hanushû mishki txi tapu wakĩ mishki itxawakĩ maspu watã Abrão hanushû Senhor Deus kewanikiaki.

Hawê berê Ló atxibaĩshinabu Abrão mebikinãtanikiaki, na hãtxarã

14 ¹⁻²Na habiatianã, Sinar nawa shanê ibu Anrafel inû, Elasar nawa shanê ibu Arioque inû, Elão nawa shanê ibu Quedorlaomer inû, Goim nawa shanê ibu Tidal hatû piayabube hatuki dasitã sinatakĩ Sodoma nawa shanê ibu Bera inû, Gomorra nawa shanê ibu Birsa inû, Admã nawa shanê ibu Sinabe inû, Zeboim nawa shanê ibu Semeber inû, Bela mae hawê kena betsa Zoarã, shanê ibu tibi hatû piayabubetã hatu detei bekĩ ³Sidim napãpa anua hawê kena Mar de Sal, nukû hãtxawê Ianẽwã Batapa, dapi ha ⁵shanê ibubu hatû piayabube itxashû mananibukiaki. ⁴Quedorlaomer 12 ano ka shanê ibukĩ dasibi hatu tsuma wanishû ana bari betsatiã hatu itxakawaya ana shanê ibu wakatsi ikama ana duawabuma ⁵⁻⁶ana bari bestitxai ka Quedorlaomer inû shanê ibu betsa 3 hatunabubetã shinãtã nawa betsa betsapabu detenamekĩ ⁵mae maemakĩ detetã ha tibi hatu tsuma wanibukiaki. Astarote-Carnaim anu

kashū Refain nawa tsuma watā Hā mae anu kashū Zuz nawa tsuma watā Savé-Quiriataim mae anuri kashū Emin nawa tsuma watā Seir Mati anu kashū Horeu nawa tsuma wakī detekī hatu txibābaini Parā anu hari tsua hiweabuma anu dapikea 7hari txītūtani bekī Quedorlaomer inū habū merabewaibu En-Mispate hawē kena betsa Cades anu hikitā tsuara Amaleque nawabuki nukutā hatu dete keyutā Hazazom-Tamar maj pakea anushū tsuara Amorreu nawabukiri nukutā haturi dete keyunibukiaki.

8-9 Hanushū 5 mae shanē ibubū hatū piyabubetā Sodoma nawa shanē ibu inū, Gomorra nawa shanē ibu inū, Admā nawa shanē ibu inū, Zeboim nawa shanē ibu inū, Zoar anu hiwea Bela nawa shanē ibu merabenamekī detekī hatu nemakatsis iki napāpa Sidim anu itxashū manaibū hanua Quedorlaomer inū, Tidal inū, Anrafel inū, Arioque besubukuā mapuabu habu 4 shanē ibū maerā, Elāo inū, Goim inū, Sinar inū, Elasarā, habu hatū piyabube bei detenamenibukiaki. 10 Hanua Sidim mae anu hanu napāpa ha meribi bui txashka shātu ewapa itxapa hayanikiaki. Hanua detenamekī hatu maemabu Sodoma nawa inū Gomorra nawa shanē ibu ha dabe uinū ika kushibaini ha shanē ibu dabe pashai ha kini ha meribi bui txashka shātuki pukua mawaibū shanē ibu betsabu matī anuari ni merā pashai irurianibukiaki. 11 Habū hatu detekī maemashu Sodoma inū Gomorra mae anu hikitā hatunabu betsa atxitā hatū mabu pepa inū hatū piti biātā 12 Abrāo betsā bake Ló hawenabube hiwea hatu atxiriātā hawē mabu inū hawē inabuya hatu buanibukiaki. 13 Hanua Manre Amorreu nawa shanē ibu hawē mae Manre ni shukua merā hiwea Manre inū hawē betsabu Escol inū Anerā, Abrāo hatū haibuwē taea hanua huni bestitxai hune pasha hushū haska detenamebaishinabu Abrāo Hebreu nawa yuinikiaki. 14 Hanua haska Ló atxiriabaishinabu Abrāo banabima nīkatā Abrāo hawē tsumabū bake pawaimabu hawenabu keska detenamenikabu hatuki txiti ikaī mebikinātānū ishū hau habū merabewanū 318 hunibu hatu itxawatā hawē haibuaiburi Amorreu nawa detenamenikabu habu dikabi itxawariatā Ló ibukī hatū tae tanabaini bukī Dā mae anua hune hatu betxitā 15 hanua meshu merā hatu binushū kushibirā hanu maniabu anu hikishū hatu deteaibū datepaepai hatiri betsabu kushibainaibu hatu txibābaikī detekubaikī Hobā mae Damasco mae ewapa besuuri nortekiri hatu txibākubaikī hetetani 16 Abrāo hunibū hatu putamatā Ló mabu inū hawenabu aibu inū huni iyushinabu hatu mebikinātā hanushū mae dabetunari hatū mabu inū hawenabu mebikinātā ana hatu iwēnibukiaki.

Melquisedeque Abrāo duawakī pekiri yuinikiaki, na hātxarā

17 Quedorlaomer inū shanē ibu betsabu dete keyutāni Abrāo ana txītūkiranaya Sodoma nawa shanē ibu kai Savé napāpa anu hawē kena Shanē Ibū Napāpa hanu Abrāoki nukua 18 Salém shanē ibu Melquisedeque Deus dasibi binu keyuabe hawenabu hātxashunika hari hawē tsumabu

kariakī misi inū uva vinho bushū Abrão inū hawē haibuaibu hatu pimatā
 19Abrão Melquisedeque pepawakī yuikī:

“Deus dasibi binu keyua hiwea nai inū mai hirabi damiwanitū
 hau mia duawakī pepawakubainūwē.

20 Deus kushipahaira dasibi binuatū miki sinataibu
 mī hatu maemanū mia binumakī merabewashina
 ha besti kēhairawanāwē”,

aka Abrão mabu mebikināshina Melquisedeque inānū, iwanā, mabu
 betsa betsapa husia décima parte Melquisedeque hamē inākuiā binikiaki.
 21-24Hanushū Sodoma nawa shanē ibū Abrão yuikī:

—Mabu dasibirā, minaski. Hanua yuraburā, habu besti ea ināwē— aka
 Abrão kemakī:

—Haskamaki. Deus kayabitū nai inū mai hirabi damiwani ma ē habe
 yubakakī: “Hatū mabu ē biamakī”, ē ishiāki. Hanushū mī hawara ē mia
 biāyamawē taeshū mī ekiri yuikī: “Abrão ē mabuwāyā wayamaki”, iwanā, mī
 hatu ekiri yuitiruki. Ē mia nemaii. Maburā, ē bikatsi ikamakī— iwanā, yuikī:
 —Hawara enabū ma piabu inū ē haibuaibū ebetā deteshinabu hatū manakuti
 hau habū binūbūwē, Aner inū, Escol inū, Manrenā, habunarā— anikiaki.

Deus Abrãoe yubakanikiaki, na hātcharā

15 1Haska waimakē ana usha nama keskawē Senhor Deusū hātcha
 wakī Abrão yuikī:

—Abrão, dateyamawe. Ē mī mekenātū benimawakī ē mia duawakī
 ewapa washanai— aka 2Abrōri yuikī:

—Senhor Deusū, ea merabewakī hawa mī ea inātirumē, ea
 benimawakinā? Ē aī kayabi anua huni bake mī ea inaīma ē hawa
 hayamaki. Haskakenā, ē tsumabu mekenika Eliézer hawē mae Damasco
 anua enabumabiatū ē mawakē ena dasibi ibu washaniraka, shanē
 ibukinā— iwanā, 3ana yuikī:

—Uīwē. Ē aī kayabiki mī ea huni bake ināmakē ē tsuma ē hiwe anua
 kainitū ē hamapai dasibi ibu washanikiki, shanē ibukinā— aka
 4ana Senhor Deusū kemakī:

—Haskamaki. Mariastū mī hamapai ibu wama ishanikiki. Hakia huni
 bake mī bawa kaiā ewatā hatū dasibi ibuai shanē ibushanikiki— iwanā,
 5ana tashnimabaī hemaīti Abrão iyushū Senhor Deusū yuikī:

—Nai beiskī bishi tanawe. Mī tana keyutirumaki. Habiati minabu
 pakubaini haskanūbarikanikiki— aka

6Abrão Senhor Deusū hātcha nīkakī ikuaīwē taeshū Senhor Deusū
 hakiri shinākī yuikī: “Abrão huni txakabuma pepaki”, itā

7ana yuikī:

—Earā, ē Senhor Deuski. Na mai mī bīshanū mia inākatsi ikī mī mae
 Ur Caldéia mai pakea anua ē mia iweniki— aka

8—Senhor Deusuũ, na mai ã ibu washanairã, mĩ ea hawawẽ unãti wamakĩ mestẽwãmai ã hawẽ unanunã?— aka

9Deusũ ana yunukĩ yuikĩ:

—Ina awa yushã babupa 3 ano haya inũ, cabra yushã 3 ano haya inũ, txashuwã bene 3 ano haya inũ, deiwã inũ dei kuru katutã ea beshũwẽ— aka

10haska yunua ashũkĩ Abrão Deus kẽwãkĩ inãkatsi katutã yuinaka beshũ tesẽtã habu tibi namakis bais abaĩbaĩshũ kekũbaĩkĩ ukeri hanakĩ ukeri hanakĩ namakis bai tapitã hanua peiyabu bais akama tẽyẽshke bestishũ mãtxĩshuna 11 ishmĩ bunikĩ pinũ ika butuaibũ hanushũ Abrão hatu bamaya 12hanua bari ma hiki txashakaini meshuaya Deusũ Abrão ushãtxakayama namakĩ uiãyã meshũ atxibirana datehairaya 13Senhor Deusũ Abrão ana yuikĩ:

—Minabu eskai hiweshanaibu bebũkiri ã mia unãmai nĩkawe. Nawabũ mai pakea betsa anu buabu harishũ hatũ bakebu escravo washãkanikiki. Hatu haska watã harishũ hatu itxakawakĩ 400 ano minabu hatu dayamashãkanikiki. 14Hatu haska waibu uĩtã eãri hatu unãti watã ã hatu kupishũshanaii. Habũ hatu itxakawaibu nawabu ã hatu kupishunaya minabu kaĩbaini pashashãkanikiki, hatũ mabu itxapa bibaini buirã.

15Hamẽ mia ikirã, haskariabuma unanuma hiwea anibuhairai mĩ mawa mia maiwabu minabuki mĩ hatuki nukushanaii. 16Hakia ha mai pakea anu minabu hikitã hatũ ibuwẽ 4 shenipabu pakea tibi hiwekubainaibutiã habũ bakewakubainaibu ewatã habiatiãri 400 ano binukainaya minabu hari hiwea hatu itxakawabu ã hatu pashawa minabu Canaã anu nenu habianuri ana hiwei txĩtũbirani benũbarikanikiki. Hanua Amorreu nawabu na nenu hiweaburã, hatũ txakabu pikuhairariabumakẽ ã hatu kupinũbariai ã manayukubaĩshanaii— aka

17ma bari ka meshuhairaya ina yuinaka detea bais ashũ mãtxĩbaina namakis txi here keska kuĩhaira tashnitã here hi hi itxakayamai binu binu ikaya 18-21habiatiãri Senhor Deusũ Abrão yubakĩ yuikĩ:

—Egito anu pashkuwẽ pakea inũ hene ewapa hawẽ kena Eufates namakis na mai hirabi minabu ã hatu inãkĩ ibu wamanũbariaii. Queneu nawabu inũ, Quenezeu nawabu inũ, Cadmoneu nawabu inũ, Heteu nawabu inũ, Ferezeu nawabu inũ, Refain nawabu inũ, Amorreu nawabu inũ, Canaã nawabu inũ, Girgaseu nawabu inũ, Jebuseu nawaburã, habu hiwebiabũ hatu kaĩmakĩ mebitã minabu hanu ha mai ã hatu ibu wamashanaii— anikiaki.

Agarĩ bake Ismael kainikiaki, na hãtxarã

16 1-3Canaã anua 10 ano ka hiwebiashũ Abrão bake wanũ, iwanã, hawẽ aĩ kayabi Sarai txutabiakubaina Sarai bakeumakũkaĩkĩ shinã betsa watã hawẽ bene yuikĩ:

—Uiwē. Mī ea bake wabiapanã Senhor Deusū ea bake bimama ea nemamiski. Haskawē taeshū ē shinaī ē mia yuiiai. Ē dayaru escrava Egito nawa hayaki. Agar bishū ha txutakī ea haki bakewashūwē. Peiwē Agar ē dayaru tsuma ē waniwē taeshū hatū bake bibia ena ishanikiki, haki ē huni bake hayatirumēkainã— aka hawē bene Abrão hawē aī Sarai hãtxa nīkakī:

—Peki. Haska mī ea yunuai ē mia ashūtiruki— ikaya Sarai hawē dayaru escrava Agar hawē bene Abrão yunuaiwē taeshū ⁴Abrão Agar hubūtã bake wa Agar bake bishīshū ma tuya unai: “Ma ē bakeyaki”, ikī ha dayashūmis Sarai ana betxipaiama danaī: “Ē ma binuaki”, ika haki paranai kasheaya ⁵hanua Sarai Abrãoiki sinatakī yuikī:

—Ē escrava Agar ē mia yunuimarã, mī ha bake waima ea danãki yuãki txakabuwiwē taea mī mia txakabuki, ē dayarubia bake bimawē taea ea danaīkikirã. Haratu nū txakabu itirumē? Mī miamēkaī? Ē earaka? Haratura Senhor Deusū besti nuku unātiruki— aka

⁶Abrão hawē aī Sarai daewanū, iwanã, kemakī:

—Uiwē. Miarã, mī ē aī kayabiki. Mī dayaru escravorã, minaki. Hawara mī haska pe shinaī keska wakī haska wawe— aka hanushū Sarai hawē escrava Agar danãki itxakawa uītã pashai ⁷⁻⁸mae betsa Sur bai kawē kai hanu tsua hiweabumanu Agar pashashina hari ha txatxa dapi tsaukē Senhor Deusū nai tsuma haki nukutã yukakī:

—Agarī, mī Sarai dayaru escravoki. Harakiria mī huamē? Harakiri mī kai?— aka yuikī:

—Ē tsuma Sarai anua pashai ē hunekirāshinaki— akī yuia

⁹Senhor Deusū nai tsumã Agar ana yuikī:

—Hariri ana kama nenua txītūrikaīwē. Mī dayashūmistū hãtxa nīkakī hawē yunua ashūrīkubaītawē— atã

¹⁰⁻¹¹—Dateyamawe. Mī bakewē taeshū minabu pakubainaibu ē hatu itxapa wariashanaii, tsuã hatu tanatirumawariakinã— atã —Uiã, ha mī tayarã, mī huni bake kaīshanaii. Mī tsumapã mia itxakawaya Senhor Deusū mī bika teneai nīkaiwē taeshū mī bake kenakinã: “Ismael”, washawē. ¹²Ha mī huni bake ewatã tsuã mekī daewakī yurāwātiruma keska ishanikiki, yuinaka ni merã hiwea hawē yura cavalo keska pubenã. Haska keskariai dasibibuki hatuki sinataya haki sinatariakubaīshākanikiki. Ha inū, hawenabu mestenepa wakī hatu kushipa Deusū wanikē hanua tsuãra haki sinatabiakī hawa maematurubuma ipakeshākanikiki— aka ¹³Agar Deusbe hãtxashu shinãki yuikī:

—Deusū ea uībiashu mawama ē hiweyuaki. Haskawē taeshū na nenu kenakinã: “Deusū uiaīki”— akī Agarī kenanikiaki. ¹⁴Haskawē taeshū mae Cades inū Berede ha dabe namakis ūpash txatxa kenakī: “Laai-Roiki”, akī nuku hãtxarã, “Hamebi Hiweatū Ea Uīmistū Txatxaki”, akī kenakī

ani haska yuimibuki. 15-16 Hanua Agar pashashina txitũkirã hawẽ tsuma Sarai anua hawẽ huni bake kaiã Abrão 86 bariyatũ kenakĩ: “Ismaelki” anikiaki.

**Abrão enabu hawẽ unãti wakĩ hatũ hina kubitxi hau
meshtenũbũ Deusũ yununikiaki, na hãtxarã**

17 ¹Hanua Abrão 99 bariya hiwekẽ Senhor Deus haki nukutã uĩmakĩ ana yuikĩ:

—Earã, ã mekenika kayabi Deus kushipahairaki, dasibi binũ keyuarã. Haskakẽ ã berubi ã mia uiãyã mianã, ã hãtxa txibãkubaini pepas aki hiwekũkaĩwẽ, txakabu meamarã— atã ²Deusũ ana hãtxa wakĩ:

—Uatiã ã mia haska yubani mĩ bababu wakĩ mirimawakĩ ã mia hatu pahaira wamashũshanaii— aka ³⁻⁴Abrão Deus kẽhairawai hawẽ beyawẽ taea maĩ beua beti ika dakakẽ Deus ana habe hãtxakũkaĩkĩ yuikĩ:

—Nĩkawe, ã mibe yubakairã. Eanã, ã mia yubaii. Miwẽ taeshũ minabu shukua betsa betsapabu itxapahaira ã hatu pahairawashanaii. Hanua miarã, mĩ hatũ shenipabu inũbariaii. ⁵Haskakẽ mĩ kena Abrão mia ana hawẽ kenabumaki. Minabu shukua betsa betsapabu ã mia bawama mĩ hatũ shenipabu ishanaiwẽ taea mĩ kena betsa bena wakĩ: “Abraãoki”, akĩ mia kenashãkanikiki. ⁶Minabu pa wakinã, mirimahaira hatu wakĩ hatu pashkakubaĩkĩ shukua betsa betsapabu ã mia hatu bawamashanaii, hatiri shanẽ ibu kushipabu wakinã. ⁷Mia inũ mĩ bakebu inũ mĩ bababu inũ dasibu minabus ipakeshanaibu ã hatukiri yubakariaii, niti ikamarã. Ikis ã mĩ mekenika Deuski. Mĩ ma mawakẽ txĩpu ã habũ Deus iriashanaii, hatu merabewakubainirã. ⁸Canaã na hanu mĩ ikarã, mai pakea hirabi hanu mĩ hiwearã, habiari mia inũ minabu ã hatu ibu wamashanaii, inãkĩ yunukibi yunukinã. Mĩ mawakẽ ã hatũ mekenika Deus ipakeshanaii, hatu merabewanũ ikarã— iwanã,

⁹Deusũ Abraão ana yuikĩ:

—Mianã, nĩkawe. Haska ã mia yuiã txibãpaketi nĩkawe, mia inũ minabus, hau apakeshanũbũwẽ, kaneama niti ikamarã. ¹⁰Eska ã matu yubaii, ha txibãkĩ mã apakeshanũbunã. Huni tibi hawẽ hina kubitxi nupewẽ bikĩ hau meshtekubaĩshanũbũwẽ. Mĩ hatu haska waiwẽ taeshũ minabũri txibãkĩ hau apakeriashanũbũwẽ. ¹¹Mia dukũ mĩ hina kubitxi hau mia meshtenũbũwẽ, bikinã. Mã haska waiwẽ taeshũ ã hãtxa mã txibãkatsis ikai ã unãshanaii, hawẽ matu unãti wai ã matube ketashamearã. Haska wapakeshãkãwẽ. ¹²⁻¹³Na habiatiã unuri mã hiwekainaitianã, matũ huni bake kaiã manakĩ ma 8 shaba kakẽ hau hawẽ hina kubitxi meshtekĩ bikubainũbarinũbũwẽ, minabũ bakebu inũ matũ dayarubu escravõ bakeburi habiaskari wakinã. Ha inũ, ikis matũ dayarubu haya inũ txĩpu nawa betsa anua peiwẽ taeshũ mã bia matũ dayaru escravo haburi hau hawẽ hina kubitxi meshtekĩ biriakubaĩshanũbũwẽ. Hatũ hina kubitxi

biaibuwē taeshū haska ē mia hatube yubashu minabu ē unāti wai shināriakubaīshākanikiki, niti ikamarā. Ē mibe haskai hiwekūkaīshanai hawē unāti wati ē mia yubashuki. ¹⁴Hanua tsuara matube hiwea hunī hawē hina kubitxi meshtekī biamakē hau hanu matube hiweyamanūbū hatu nitxīshākāwē, ē matube yubakani akī txibāmakenā— atā

¹⁵—Mī aī Sarairā, ana hawē kenawē kenayamawe. Na habiatīā taewakī hawē kena bena watā kenakinā, Sara wakī kenakubaīwē. ¹⁶Sara duawakī ē pepawashanai. Haki ē mia huni bake ināshanai. Hanushū duawakī Sarā bakewē shukua betsa betsapabu hawenabu wakī ē hatu washanai, shanē ibu itxapabu kushipa wakinā— aka ¹⁷Abraão nīkatā maī beua beti ishū ikūwāma huīti merās usā tenea dakashū shinākī: “Huni 100 bariyatū ana bake ē bawatirumē? Hanua Sara 90 bariyatū bake biriatirumē? Haskatā nū haskatimaki”, itā ¹⁸hawē bake Ismaelkiri shinākī Deus yuikī:

—Haskakē ē bake Ismaelkiri mī yubatiruki, hiwekaīkī mī pepa hau txibanunā— aka

¹⁹Deusū ana yuikī:

—Haskakiri mī shinaīkiri ē hātxamaki. Mī aī Sara kayabitū bake bishanikiki. Bake bia huni bake kaīshanikiki. Hanushū kenakī: “Isaqueki”, ashāwē. Habe besti ē yubakashanai. Hawenabu pakubainaibu hatu merabewapakeshanū ika Isaquebe besti yubakakī ē kanetimawashanai. ²⁰Ismaelkiri mī ea yuiai ē nīkashurā, uīwē. Ismaelrā, ē tari duawariashanai. Hawenabū bakebu hatu pawakī itxapahaira hatu wariakī 12 shanē ibubu kushipa iriashākanikiki, hawē taea hawenabu itxapa kushipa tari hayariairā. ²¹Hakia mī aī Saraki mī bake waima bari betsā huni bake kaianā, Isaque bestibe ē yubakariashanai— akī ²²hātxa keyutā Deus Abraão anua kaīkainaya

²³habias shabatiā Deusū Abraão yubashu Ismael inū, huni dasibi hatube hiwea huni bake kaīmisbu inū, peiwē hatu bitā hatu escravo wani Abraão hatu itxawashū hatubetā hatū hina kubitxi meshtekī itxapa hatu bipakenikiaki, haska Deusū yunushina txibākinā. ²⁴Hanua Abraão 99 bariya inū, ²⁵Ismael 13 bari hayakenā, ²⁶⁻²⁷hanushū habiatīāri Abraão inū hawē huni bake Ismael hatū hina kubitxi bitā huni dasibi Abraōbe hiweaburi hatū hina kubitxi meshtekī hatu birianibukiaki.

Abraão Sara bake bimashanaikiri Deusū yubanikiaki, na hātcharā

18 ¹Abraão Manre ni shukua merā hawē tari hiwe nitxīshina hiwea ma bari mananābikē hawē shui hikiti utanu tsaukē Senhor Deus haki nukuyuaya ²Abraão bewenikitā ha bebū huni dabe inū besti mapuabu hatu betxitā hatu inū ika beni kushikaini hatuki nukutā hawē beya txibaī dāti iki beti itā ³Abraão hatu yuikī:

—Shanē ibuū, mī huai?— hatu wa dami yura kayabitā ha meranua Deus hātchai:

—Ē huaii— ikaya Abraão nemakī yuikī:

—Ē mī tsumarā, ea betxipaikinā, ea binūbaini hawaira kayamawe.

4 Mā haska betxipaiairā, mā hutxukinū ūpash matu bishūtāpa? Haskatā ha hi utapā namā tsauyukāwē, huīrukuinā. 5 Ē hiwe anu mā ma hushuki. Earā, ē matū tsumaki. Mā ana punu kushinū piti bishū matu pimayunū manakāwē, hanua huīrukūtā ana butākāshunā— hatu wa

—Haska mī nuku wairā, peki— akabu 6 hawaira hawē hiwetā hikitā hawē aī Sara yunukī yuikī:

—Menā hawaira 20 quilo shekiwā duru pepa bitā misi ea washūwē— aka 7 hanua hawaira ina awa mapua anu kushikaini kashū hawē bake pepa babupa betxitā atxitā beshū hawē tsumabu yuikī:

—Hawaira bawakāwē— iwanā hatu inā 8 hawaira bawashunabu awa txutxu inū, misi inū, nami beshū hatu tsaushūtā hi utapā namā nishū hatu uiā pikī menetā 9 Abraão yukakī:

—Mī aī Sararā, hanimē?— akabu

—Tari hiwe uke merākī— hatu wa 10 ana betsā yuikī:

—Txanima ana bari betsa binutā hushū ē mia merabewaya mī aī kayabi Sarā huni bake bishanikiki— aka

11-12 Abraão mestebuhaira inū hawē aī Sara yushabuhaira ana himi ikamawē taea uke merā tari hiwe meranua dayakī hātxaibu Sarā nīkatā hawē huīti merās hawē shinanē usaī:

—Ē bene mestebuhairaki. Earā, ē yushabuki. Haska dabe ana benimai txutanamekī nū bake bitirumē?— ikaya 13-14 hanushū haska Sarā shinaī Senhor Deusū unākī Abraão yuikī:

—Haskai Sarā nuku ikūwāma usāmēkaī: “Ē yushabubia ē bake bitā kaīshanai?” ikirā? Earā, ē habia matū mekenika Deuski. Earā, Senhor Deus kushipahairatū hamapai sharabu ē atiruki. Txanima mia ashūtiruki. Ana bari betsatiā ana hushū ē matu uiyuaya ē kushipawē Sarā huni bake bitā hayashanikiki— aka 15 Sara datekī parātiru dabanē yuikī:

—Ē usāmarukaī!— ikaya hanushū Senhor Deusū ana kemakī:

—Haskamaki. Ē unaiī. Mī usāshuki— akī Sara yuinikiaki.

Abraão Sodoma nawabuwē nuikī Deus hatu yukashunikiaki, na hātstarā

16 Hanua ha hunibu benitā Sodomakiri uī bui hariri buaibu hatu uīmanū ika Abraão hatube kai bai putxinīshū buaibu hatu nitxī kaya 17-18 hanua Senhor Deusū shinākī: “Abraão enabu pa wakī ē hatu itxapa washanaii. Abraãowē taeshū yura shukuabu dasibi ē hatu pepawashanaii. Haskawē taeshū haska Sodoma inū Gomorra anu ē aki kai ē Abraão hunetirumaki. 19 Ē Abraão katuawē taeshū txipu hatūri hawenaburi ē yunua txibākī hatu yunua pepakī kaneama txibaību haska ē hātshashu eāri Abraãowē taeshū ē hatu merabewakī ashūpakeshanaii”, itā 20 hanushū Senhor Deusū Abraão yuikī:

—Txanima Sodoma nawabu inũ Gomorra nawabu txakabuhairamisbuki. Habu itxakanikanamei kũyã iki sinatanamemisbukiaki. ²¹Haskamisbu ẽ nĩkamis ẽ hari uĩ kaii. Hatũ txakabu txanimamẽkaĩ ẽ uĩshanai— aka ²²⁻²⁴huni dabe besti Sodomakiri buaibũ Senhor Deusũ besuuri Abraão nishũ hatukiri nemakĩ yukakĩ:

—Txakabubu inũ pepabu husia mĩ habiati hatu kupi keyushanai? 50 huni pepabu besti Sodoma anu hayatirubuki. Hati pepabu hayabiakẽ dasibi habuya mĩ hatube kupikĩ yama wai kai? ²⁵Mĩ hatu haska wayarã, txakabubu inũ pepabu habiaskas txakabu wamisbu keska wakĩ mĩ hatu tenã keyushanai? Mianã, mĩ hatu haska watirumaki, huni txakabubu inũ pepabu habiaskas kupi keyukinã. Mĩ mai hirabi anu uinikaki. Mĩ pewanikawẽ taeshũ mĩ hatu haska yunuismaki— aka ²⁶Senhor Deusũ yuikĩ:

—Peki. Sodoma anu 50 huni pepabu hayakẽ habuwẽ taeshũ dasibi ẽ hatu tenã keyuama ishanai— aka ²⁷Abraão ana yuikĩ:

—Uiã. Mĩ ẽ Shanẽ Ibukẽ ẽ hawaumahairabia hatuwẽ nui ẽ ana mibe hãtxaii. ²⁸50 huni pepabu hayama hakia 45 besti hayakẽ dasibi mĩ hatu yamawashanai?— aka ana kemakĩ:

—Peki. 45 yura pepabu hayakẽ Sodoma nawabu habuwẽ taeshũ ẽ hatu kupiama ishanai— aka ²⁹shinãkubaĩkĩ Abraão ana yuikĩ:

—40 huni pepabu besti hayamẽkaĩ— aka ana Senhor Deusũ kemakĩ:

—Peki. 40 huni pepabu hayakẽ habuwẽ taeshũ ẽ hatu kupiama ishanai— aka ³⁰nĩkamas ana ea akĩ:

—Eki sinatayamawe. Ana ea akĩ ẽ mia ana yukairã, 30 pepabu besti hayakẽ habuwẽ taeshũ dasibi mĩ hatu kupiriashanai?— aka Senhor Deusũ ana kemakĩ:

—Peki. 30 pepabu hayakẽ ẽ hatu akamaki, kupikinã— aka ³¹ana ea akĩ:

—Uiwẽ. Ẽ Shanẽ Ibuũ, mia txikishwabiakĩ ẽ mia ana ea akaii. 20 pepabu besti hayakẽ mĩ hatu haska washanai?— aka Senhor Deusũ ana kemakĩ:

—Peki. 20 pepabu hayakẽ hatuwẽ taeshũ Sodoma ẽ kupiama ishanai— aka ³²ana ea akĩ:

—Eki sinatayamayuwe. Ana bestiwakĩ ea akĩ ẽ mia yukaii. 10 pepabu besti hayakẽ haskara mĩ hatu wai kai?— aka Senhor Deusũ ana kemakĩ:

—Peki. 10 pepabuwẽ taea habuwẽ taeshũ Sodoma nawabu ẽ hatu yamawama iki kaii— atã ³³Senhor Deus Abraõobe hãtxa menetã kakẽ hawẽ tari hiwe anu Abraão txĩtũkiranikiaki.

**Sodoma nawabu inũ Gomorra nawabu Deusũ
hatu kupikĩ yamawanikiaki, na hãtxarã**

19 ¹Ma bari kaya hanu hikiti bai sheshakã hanu itxamisbu hemaĩĩ anu Ló tsaushũ uiãyã nai tsuma dabe Sodoma mae anu kemai

beaibu hatu betxitã hatu ikai hatuki nukui benikaĩ hawẽ beyawẽ taea hatu bebũ dãti itã beti ishũ ²hatu yukakĩ:

—Mã huai?— hatu wa

—Nũ huai— akabu

—Maturã, ã matu iyushũ beya wai ã hiwe anu beyukãwẽ— hatu wabaĩ— Ha hari ãpash tsaua hawẽ hutxikikãwẽ. Hanua ã hiwe anu ushashini bestõtã penaya ana mã katiruki— hatu wa habũri yuikĩ:

—Haskamaki. Hemaĩti anu nũ ushai— akabu ³Ló hatuwẽ nuihairakĩ hatu nemahaira hawẽ hãtxa nĩkatã hawẽ hiwetã hikiabu misi itxapa inũ piti sharabu hatu bawashuna pitã

⁴inariabumakẽ Sodoma nawabũ nĩkatã huni ewabu inũ berunãbu dasibi Ló hiwe dapi bea keshebaũshũ ⁵Ló kenakĩ daketapa wakĩ yuikĩ:

—Bari kaya ha hunibu mã hiwe anu bekãshukiaki. Hania? Nũ hatu txutai hatu nuku kaĩmashũwẽ— akabu ⁶Ló kaĩshũ hawẽ hiwe anu hatu bitxiama beputã datekĩ ⁷hatu yuikĩ:

—Ë hãtxa nĩkakãwẽ. Txakabu hatukiri shinãyamakãwẽ.

⁸Haskakẽ matu yuinũ nĩkakãwẽ. Ë aĩbu bake dabe hayaki, hunibe txutanameriamarã. Ha dabe ã matu yunutiruki. Hakia ha huni daberã, meyamakãwẽ. Ë hiwe anu hatu mekenũ, iwanã, ã hatu bitxishuki— hatu wa ⁹habũri Ló yuikĩ:

—Nawaã, ukeri kawãwẽ. Hawara pepa inũ txakabu nũ amisrã, mã nuku yuimiski. Ikis nũ miari itxakahairawakatsis ikaii, ha huni dabe nũ itxakawatiru binumakinã— atã atxinũ iwanã beputi tu anũ ika beaibũ ¹⁰Ló hawẽ beputi kesha anu nia nai tsuma dabetũ ãtu merãshũ meshũkaĩ Ló tsumashũ bitxitã shui bepukĩ mestẽwãtã ¹¹hanu dasibi shanẽ ibubu inũ shanẽ ibuma huni ewabu inũ berunãbu haskaibu hatũ kushipawẽ itxakawakĩ hatu betxeshkĩ bekũwã beputi benai hikinũ ika haska hikitima Sodoma nawabu hĩ iki punu nukatã inũ buabũ ¹²⁻¹³hanushũ ha nai tsuma dabetã Ló yuikĩ:

—Na mae anurã, minabu betsa hayamẽ? Sodoma nawabu kaka txakabuhaira Senhor Deusũ nĩkakubainaiwẽ taeshũ nuku yuikĩ: “Hatu yamawawe”, iwanã, nuku yunushinaki. Haskawẽ taea mã daisbu inũ mã bakebu ana betsa minabu nenua iyukĩ txai hatu pashawatãwẽ, Sodoma nawabu nũ hatu yamawairã— Ló akabu ¹⁴hanua Ló kaĩkaini ha hunibu hatu dais wakatsi ikĩ hatu yubaima i kashũ hatu yuikĩ:

—Senhor Deusũ na mae samama yamawaikiaki, hatũ txakabuwẽ kupikinã. Bestõtã nenua hawaira bukãwẽ— hatu wa hawẽ hãtxa ikũwãbuma hatu kashe wai dabanẽ ikaiibũ

¹⁵penaya Senhor Deusũ nai tsumabũ Ló nitxĩkĩ yuikĩ:

—Menã hawaira buturiwe. Bututã mã aĩ inũ mã aĩbu bake dabe na mã haya hatu pasha wai txai karitãwẽ, na mae nũ kupiaya mã mawakatsi ikamarã— akabu ¹⁶⁻¹⁷Ló haska wabu kai yane kaĩ kainama niti itã

itanaya Senhor Deus Lówē nuiaya Ló mekē inū hawē ainī mekē inū hawē bake dabetū mekē nai tsumabū hatu metsūtā mae anua hatu tashnimabaī nitxītā yuikī:

—Mā mawayamanū pashakāwē. Kai nasaukeama neriri ana uiāma inū napāpanā niti ikama butākāwē, matu yamawariatirukirā. Ha mati anu pashai hiwei bukāwē— hatu akabu ¹⁸⁻²⁰datekī Ló hatu ea akī:

—Ē shanē ibubuū, ea haska wayamawe. Ewē nuikī ea duawakī mā ea merabewaii, ē mawayamanunā. Napāpa anua ē pashatirumaki. Ha mati anu kai txakabū ea atxikē ē mawatiruki. Uikāwē. Ha mati tenāmā anu mae pishta hayaki, txaimarā. Hanu ē pashatiruki. Ē hiwea mekeirā, ha mae pishta anu katāpa?— hatu wa ²¹⁻²²habu betsā ana yuikī:

—Ē nīkaii. Haska mī shinākī nuku yukairā, peki. Ha mae pishta ē yamawatirubia ē ha meamaki, haska mī nuku yukayarā. Hanua miarā, menā hari hawaira kaīritāwē, pashairā. Mī hari hikiriamakē ha maewā ē meyuamaki— hatu anikiaki.

Haskawē taeshū ha mae kenarā: “Zoarki”, akī kenanibukiaki, nukū hātxawē yuikī: “Mae pishtaki”, hawē kenarā.

²³Ma bari txashaya Ló Zoar anu hikikē ²⁴Sodoma maewā inū Gomorra maewā anu Senhor Deusū txi inū bui menuai ui keska watā nai anua hatuki puta ²⁵mae inū napāpa inū yurabu inū inabu inū mibā dasibi yamawanikiaki, hatu menukī keyukinā. ²⁶Hakia hatu haska waya Ló ainē hawē bene txibaī Deusū nai tsumā yuiāi nīkabiabaina Ló ainē uīkatsi iki nasaukekaū uiāi haskabiamā hawē yura dami salnikiaki.

²⁷⁻²⁸Habias shaba penaya Abraão butukaini kai hanua Senhor Deusbe hātxashinanu kai hikia nishū Sodoma maewā inū Gomorra maewā anu napāpa dasibi uībaūkī hawē txi kuī bai itxapa kuabu keska binuā kuīhairai uinikiaki. ²⁹Hanushū ha maewā dabe inū hawē napāpa menukī yamawariama Abraōkiri shinaī hawē nuikī Deusū Ló hawē kupiti txakabuwē kupiama pashawashunikiaki, ha mae anuarā.

Eskatā Moabe nawabu inū Amom nawabu pai taenibukiaki, na hātxarā

³⁰Hanua Zoar mae anu hiwea datei hanu ikatsi ikama Ló kaīkaini hawē aību bake dabebe ha mati anu pashaima yura betsabu hanu hayabumanu mishki kini tāpe merā habu besti hiweyuabu ³¹⁻³²hanua Ló aību bake dabe yuinamekī yubakakī iyuatū shinātā mashku yuikī:

—Nukū iburā, ma mestebuikiki. Na mae anu tsua huni hayamaki, nuku hatū aīwātirurā. Haskas nū hiwetiruki. Nū bakeumakē nukū epā enabu hania patirumaki. Haskakē nukū epa nū uva vinho amatiruki, paēwātā nū txutamanunā. Haskawē taea nukū epā enabu hau pashanūbunā— itā ³³hanushū habias meshu merā hatū epa vinho amabu paēkē hawē aību bake iyua dukū hikishū txutamata kaīkiranaya aību ma txuta Ló hawa unāma ikaya ³⁴hanua ushashini bestētā hawē bake iyuatū mashkuri yuikī:

—Uiã. Ea dukū nukū epabe ē txutanameshinaki. Ana na meshu betsatianã, ana vinho amanãwẽ. Hanushū miãri hikishū txutamawe. Nuku dabetū bake wamanãwẽ, haskawẽ taea hau nukū epã enabu benuyamanūbunã— aka ³⁵ana meshu merã vinho amabu ana paẽkẽ mashkuri habe hikishū txutamatã kaiãyã hanushū betsa ashia keska wakĩ Ló ana hawa unãmahaira irianikiaki. ³⁶Hatū ibu haska wamai hanubi ha dabe tuyaimabu ³⁷hanua haskaima iyua huni bake kaiã kenakĩ: “Moabeki”, anikiaki. Haskawẽ taea na habiatia hawenabu Moabe nawabuki. ³⁸Hanua mashkuri huni bake kaiã kenakĩ: “Ben-Amiki”, anikiaki. Haskawẽ taea na habiatia hawenabu Amom nawabuki.

Abraão inū Abimeleque eskanibukiaki, na hãtxarã

20 ¹Manre ni shukua anua Abraão kaĩkaini hawẽ aĩ inū hawẽ escravo dayarubu inū hawẽ inabube kakūkaini atimas mai pakea Neguebe anu mae betsa Cades inū mae betsa Sur namakis nashui ika Gerar mae anu hikitã hanu Gerar nawabube hiweyukatsi ikĩ ²habiatiaĩri hawẽ aĩ Sarakiri hatu parãkĩ hatu yuibaũki:

—Ë puiki— hatu wa hawẽ aĩ yushabubia Sara hawẽruahairakẽ aĩwãkatsi ikĩ Gerar nawa shanẽ ibu Abimeleque hawẽ tsumabu Sara hatu iwematã meriama ³hanua usha namaya Deusū Abimeleque yuikĩ:

—Uiwẽ. Aĩbu mĩ hatu iwemarã, huni betsã aiki. Haskawẽ taea mĩ mawashanai— aka ⁴⁻⁵hakia ha aĩbu mekĩ txutariamawẽ taeshū Abimeleque Deus yuikĩ:

—Ë Shanẽ Ibuũ, ea nĩkawe. Tsuara pepa hawa txakabuamabiakẽ mĩ tenai? Abraão ea yuikĩ: “Ë puiki”, akĩ ea yuimaki. Aĩbu dikabitũ: “Ë puiki”, akĩ ea yuiriaimaki. Abraão: “Ë aiki”, ea warã, ã hiwe anu ã hatu iwemama ikeãshinaki. Hakia hawa txakabu shinã txakama ã haska washinaki— aka ⁶namayuaya Deusū ana yuikĩ:

—Haa, hawa txakabu shinãma unanuma mĩ aĩbu hatu iwemashinarã, ã unaiĩ. Haskakẽ mĩ aĩbu txutapanã ã mia nemashinaki. Mĩ txutamawẽ taea mĩ hawa txakabumaki, eberã. ⁷Haskakẽ ha hawẽ aĩ Abraão ana nitxishūwẽ. Abraão ã hãtxa ea yuishunikawẽ taeshū Abraão ebe mia hãtxashunaya mĩ hiwea mĩ mekeshanai. Hakia mĩ nitxishunamarã, mĩ mawashanai, minabus inū miarã— aka

⁸haska namapã uĩshini penaya shanẽ ibu Abimeleque butushū hawẽ tsumabu hatu kena itxabu usha namaya dasibi Deusū yuishinai Abimeleque hatu yuia haska nĩkatã datehairaibũ ⁹hanushū Abimeleque Abraõori kena hikia yuikĩ:

—Haskakĩ mĩ nuku txakabuwatushimamẽ? Haskakĩ ã mia txakabuamabia mĩ nukuki txanitxakaimamẽ, nukū txakabuwẽ atimapawanũ ikarã? Haska mĩ ea waimarã, haskatimahairaki. ¹⁰Nuku paraĩ: “Ë puiki”, iaketainã, mĩ haskara shinaĩ ikimamẽ?— aka ¹¹hanushū Abraão yuikĩ:

—Eã shinãkî: “Nenua mã Deuski meseabumaki”, ika “Ea tenãtã ã aĩ bitirubuki”, ishũ haskawẽ taeshũ matu yuikî: “Ë puiki”, akî ã matu yuitushimaki. ¹²Hakia txanima ã puiki. Nukũ epa habiaski. Hanua nukũ ewa besti betsaki, hasmarã. Nũ haskabia nukũ beya txibãkî hawa txakabumakẽ ã Sara aĩwaniki. ¹³Ha dikabi ã epã enabu anua Deusũ ea iweaya ã aĩ yuikî: “Ea duwakî ea mekekî hanira betsabu anu hikishũ hatu yuikî: ‘Ë puiki’, akî hatu ea yuishũshãwẽ”, ã waniki— ikaya

¹⁴haska yuikî Abimeleque inũ Abraão habũ kaneshina daenamei petã hawẽ aĩ Sara ana yunutã hanushũ Abimeleque hawẽ txashuwã inũ, ina awa inũ, hawẽ escravo dayarubu huni inũ aĩbu inãkuĩtã ibu wamakî ¹⁵yuikî:

—Uiwẽ. Ë mai pakea hirabi anu uĩbauwẽ, haska hanu mĩ betxipaiai anu mĩ hiwetirukirã— atã ¹⁶hanushũ Sarari yuikî:

—Uiã. Ë miwẽ taeshũ 1.000 prata pei heshe karuhaira mĩ pui ã ma inãki. Haskawẽ taeshũ ã hatu uĩmairã, ã pepaki, ã mia hawa meama ishianã. Ha dikabi mibe mapumisbũ ha peiwẽ unãtirubuki. Miari mĩ ebe hawa txakabuwama ishianã, mikiri hawa txakabu yuikî mia yuãma ishãkanikiki— anikiaki.

¹⁷⁻¹⁸Abimeleque Abraão aĩ Sara bikẽ hawẽ taeshũ hawẽ aĩ inũ hawẽ hiwe anu dayamisbu txutanamebiabu hau ana bake biyamayunũbũ Deusũ hatu beshteimakẽ hanushũ Abimeleque Abraão hawẽ aĩ ana inãkẽ Abraão Deus yukashũkî yuikî:

—Deusuũ, Abimeleque inũ hawẽ aĩ inũ hawẽ hiwe anu dayamisbu hatu shusha wakî ana hatu bake bimashãwẽ— akî yukashuna samama hatu shusha wakî ana hatũ bake nãti pewanikiaki.

Isaque kaĩ eskanikiaki, na hãtxarã

21 ¹⁻⁴Senhor Deusũ Abraão yubaimashũ Sara shinãkî hatu merabewaya hanushũ Abraão mestebuhairabiatũ hawẽ aĩ Sara txutakî bakewaima haska Deusũ yubakî yuima keska Sara huni bake bimaima kaiã Abraão kenakî: “Isaquekî”, ashĩshũ 8 shabatiã hawẽ hina kubitxi bikî meshtenikiaki, haska Deusũ yunuima txibãkinã. ⁵Hanua Abraão 100 ano hayakẽ Sara Isaque kaĩtã ⁶Sarã shinãkî: “Deusũ ea benimawakî ea usãmashuki. Haskakẽ ã huni bake kaĩshina habũ nĩkatã benimariashãkanikiki, ebetã usãriairã. ⁷Ë benẽ ea bakewaima kaĩshũtã ã txutxu amashũtirurã, tsuã bebũkiri shinãtirumahaira ikimaki. Hakia ã bene mestebuhairabiatũ ea bakewaima ã huni bake kaĩshũshinaki”, inikiaki.

Agar inũ hawẽ bake Ismael hatu hiwemabiashũ Abraão hatu nitxinikiaki, na hãtxarã

⁸Hanua ha hawẽ bake Isaque ewaya hawẽ beya txibãkî txutxu henemakî taewakẽ habiatiãri Abraão hawenabu piti itxapa washũ hatu

pimakī benimawaya ⁹hawē aī betsa Egito nawa Agarī bake Ismael haki beparamekī dayuikī Isaque itxaya hawē ibu Sarā uīshū ¹⁰sinatakī Abraão yuikī: “Mī dayaru escravo Egito nawa hawē bakebe nitxīriwe, ē ana hatu betxipaiamakirā. Hanu nuku nū mawaya nukū mabu inū, nukū inabu inū, nukū dayarubu Ismael hau Isaquetbetā pashkayamashanū, ē bake kayabi Isaque bestitū ibu wakī bishanikiki. Haskawē taeshū hatu nitxīriwe”, aka

¹¹Ismael hawē bake ma berunāwē dabanā Abraão shinaī hawē nui pes dakakē ¹²⁻¹³hanushū Deusū Abraão yuikī: “Mī dayaru Agar inū mī bake Ismaelwē dabanā ikī shinaī pesyamawe. Haska Sarā mia yunuai keska hatu wawe. Haska ē mia yubanirā, Isaquewē taea minabu kayabi besti inūbarishākanikiki. Hakia mī dayaru escravā bake mī bakeriwē taeshū Ismaelī enabu itxapahairari ē mia hatu ashūriashanaii”, aka

¹⁴haska washina penamahaira Abraão butushū bitxi bishtuki ūpash maneshina inū misi Agar hawē dayaru inākī hau haya butanūbū peumatā hawē huni bake berunābe nitxiā bui Berseba mai pakea hanu tsua hiweriabumanu iaketani ¹⁵hawē ūpash inū hawē piti keyui ma netsukē hawē bake Ismael ūpash manuhairai ma babukē ni utapā namā hau dakayunū yunua dakakē ¹⁶henebaini uī benāta tsaushū shinākī: “Ē bake mawai ē uīkatsi ikamaki”, ika hawē bakekiri petxitā tsaukē hawē bake kashaya ¹⁷hanua hawē bakē hui Deusū nīkaya nai anushū Deusū nai tsumā Agar kenakī yuikī: “Agarī, mī haskai ikai? Mī bake ni utapā namā daka kashai Deusū nīkashuki. Miarā, dateyamawe, mā mawamakirā. ¹⁸Benitā mī bakeri metsūshū heneyamawe, mī bake Ismael duawakī hawenabu itxapa ē hatu wariashanairā”, atā ¹⁹hanua Deusū Agar ūpash inākī txatxa uīma kashū bikī bitxi bishtuki txatxa ūpash mata washūtā hawē bake amanikiaki. ²⁰Deusū merabewakubainaya hawē bake Ismael ewai pia kuīwē tsaka mebeyai dekuyakūkaini ²¹Parā mai pakea betsa hanu tsua hiweabumanu hawē ewabe hiweaya txipu hawē ewā Egito anuabu aību iweshū aīyā wākī aību bimanikiaki, hawenabu kayabi bimakinā.

Abimeleque Abraão be yubakanamenibukiaki, na hātcharā

²²Habiatiāri Gerar nawa shanē ibu Abimeleque hawē detenamenikabu shanē ibu betsa Ficolbe Abraão anu hushū yuikī:

—Mī Deusū haibuki. Dasibi mī akai Deusū mia merabewakubaīmiski.

²³Eskawē taea Deusū nuku uiāyā ma mae anua ē mibe yubakaii, ea inū, ē bakebu inū, enabu pakubainaibu mia inū minabu hau nuku txakabuwayamashanūbūwē. Ea yubawe. Mī nuku dapi hiweaya ē mia duawaima keska wakī ea inū enabu na mai pakea anu nū hiweabu habiaskari wakī nuku duawariapakeshākāwē— aka ²⁴⁻²⁵Abraão nīkatā kemakī:

—Ē mia yubaturuki. Hakia mia yuinū, nīkawe, ea haska waimaburā. Mī tsumabū ē ūpash kini ea mebīmabuki. Ē mibe yubakaya minabū nuku

ana habiaska watirubuki— aka ²⁶hanushū Abimeleque Abraão nīkatā kemakī:

—Tsuabū mia akimamē? Haska mia waimabu natiã ē hawa unāmaki. Mī ea yuiama ikima ē dama nīkaii— aka ²⁷hanua txashuwā itxapa inū ina awa itxapa Abraão Abimeleque inā habe yubakai parananātima ha dabe yubakanametā habias shabatiã ²⁸hanushū Abraão hawē txashuwā bake yushās 7 katushū pashkatā tari nitxīkē ²⁹haska wai Abimeleque uīkī yukakī:

—Haskakī mī txashuwā bake 7 yushās mī katushū tari nitxīshumē?— aka ³⁰Abraão kemakī:

—Ha txashuwā bake 7 ē mia inā mī bishuwē taeshū txanima dasibitū unākī: “Ha ūpash kini Abraão hatu pukīmaniki”, akī anāshākanikiki— aka Abimeleque txashuwā bikī:

—Peki— itā ibuwaya ³¹hanua ha dabe yubakaibuwē taeshū ha ūpash pukī anu mae kenakī: “Bersebaki”, anibukiaki. ³²Berseba anua yubakanametā hawē detenamenikabu shanē ibu Ficol inū Abimeleque hawē mae Filisteu nawabu hiweabu anu txītūbainibukiaki. ³³Hanushū Berseba anu hawē ūpash kini dapi hi betsa Abraão banatā hanua Senhor Deus hiwea ikibi ikabe hātchakī kēwanikiaki. ³⁴Hanua haskai Abraão Gerar nawabu anu hatu dapi bai kani hawenabube hiwepaunikiaki, bari itxapa hanu Filisteu nawabu hiweabu anurā.

Deusū Abraão ikūwaī unāti wanikiaki, na hātchaxā

22 ¹Bari betsatiã Deusū Abraão: “Haska ea ikūwāmismēkaī?” unāti wanū ishū, Abraão kenakī yuikī:

—Abraōnē— aka

—Ē nenuki. Ea yuiwe— aka ²yuikī:

—Mī huni bakerā, ha mī betxipaihairairā, mī aī kayabī bake bestitxai Isaquerā, Moriá mai pakea anu iyuwe. Hanu ha mati ē mia uīmai anushū mī bake Isaque ea ināshāwē, ea daewakī ea menu keyushūkinā— aka

³nīkashina hanua shaba betsatiã penamahaira Abraão bututā hawē kuati karu watā hawē jumento kamaki karu nanetā hawē bake Isaque inū hawē dayaru dabe hatu iyui hanu Deusū yuishina anu hatube hari kai ⁴usha dabekaī Abraão nukutā hanu Deusū yuishina betxitā ⁵hawē tsuma dabe bashikī hatu yuikī:

—Nenu jumentobe tsaushū nuku manayukāwē, nuku dabes kashū Deus kēwātā nū ana txītūkiranairā— hatu watā ⁶ha karu beshu Isaque iamabaikī kēti txi tsistuyabi inū nupe bitā hati bui habe kaya ⁷hanushū hawē bake Isaque hawē epa Abraão yukakī:

—Epā— aka nīkatā:

—Hawamē, epāā?— aka

—Uīwē. Txi inū karu nū ma hayaki. Hakia txashuwā bake ha menuti nū hayamaki. Hania?— aka ⁸Abraão kemakī:

—Epāā, txipu Deusū txashuwā bake nū ha menunū nuku inaīkiki— abaini hawē bakebe kai ⁹hanu Deusū yuishina anu hikitā mishki txi tapu

wakī mishki itxawakī maspu watā haki karu māt̄xīshū hawē bake Isaque sebitā txi tapu anu karu mamaki datāshū ¹⁰hawē bake teshtenū, iwanā, Abraão meshūkaī nupe bikī sitanaya ¹¹hawaira nai anushū Senhor Deusū nai tsumā kenakī:

—Abraõnē, Abraõnē— aka nīkai teku iki e itā yuikī:

—Ē nenuki. Ea yuiwe— aka ¹²nai tsumā yuikī:

—Mī bake haska wakī tenāyamawe. Deuski mesekī mī bake bestitxai mī haki hawa yaushiana ē unai— akaya ¹³hanushū hawē petxiuri Abraão hawaira uīkī txashuwā bene hawē mashūki tsukuski bitxa hawaira atxitā neatā beshū hawē bake hana butetā pekatā hanushū Deus kēwākī hawē shātukū txashuwā bene tesēshū kuashūki menu keyunikiaki. ¹⁴Haska watā Abraão ha mati kenakinā: “Na mati Senhor Deusū hatu yupa watirumaki”, anikiaki. Na habiatiāri ikis yurabū habiariri kenariakī heneisbumaki.

¹⁵⁻¹⁷Hanushū nai anushū Senhor Deusū nai tsumā Abraão ana kenakī yuikī:

—Ē tsuma Senhor Deusū mia yuikī: “Ē mia yuishina mī ma ashuki. Mī huni bake bestitxai mī eki hawa yaushiamaki. Haskawē taeshū ē mia yubaii. Ē kushipawē emebi ē mia yubai ea nīkawe. Pepawakī ē mia duawashanaii, pa wakinā. Pa wakī minabu ē mirimawashanaii, bishi mī uiaīti wakī inū ianēwā kesha mashiti wakinā, tsuā tanatiruma wakinā. Tsuabura minabuki sinataibu minabū hatu maemakubaīshānikiki. ¹⁸Ē mia yunushina mī ea ashūshuwē taeshū minabu katushū hatuwē nawa betsa betsapā mae hirabi anu ē hatu duawakubaīshanaii”, akī Senhor Deusū ea mia yuimashuki— aka ¹⁹nīkatā hawē tsuma dabe bashibirananu Abraão hawē bakebe ana txītūkirā hatuki nukua Berseba anu hawē jumentoya ana bui hikiabu hanu Abraão hawenabube hiweyukūkainikiaki.

Abraão betsa Naor bakebu hati hiwenibukiaki, na hāt̄xarā

²⁰⁻²⁴Hatiāra tsuāra Abraão yuikī:

—Mī betsa Naor bake itxapa ma hayaki. Hawē aī Milca 8 huni bakeyaki, hawē bake iyuarā, Uz inū, ha katxu Buz inū, Quemuel inū, Quésede inū, Hazo inū, Pildas inū, Jidrafe inū, Betuelrā. Hatiki, hawē huni bakebū kenarā— anikiaki. Ha inū, hawē nātakea aī bikī pakatā bini aību betsa Reumārā, 4 huni bake hayarianikiaki, Teba inū, Gaā inū, Taás inū, Maacārā. Hatikiaki, hawē huni bakebū kenarā. Txipu Naor bake betsa Quemuelī huni bake betsa bawani hawē kena Arā inikiaki. Ha inū, Naor huni bake betsa Betuelī aību bake betsa bawanirā, hawē kena Rebeca inikiaki.

Sara mawa hawē benē mai wanikiaki, na hāt̄xarā

23 ¹⁻²Abraão aī Sara 127 ano haya Canaā mai pakea anua mae betsa Quiriate-Arba, hawē kena betsa Hebrom anua mawanikiaki. Ha

mae anua hawē aī mawakē Abraão shaba tibi kashakūkaini nesebiatã nuihairai 3-4 hanua hawē ainī yura Heteu nawabu anu mai wanū, iwanã, kaikaini hanu itxamisbu anu kashū hatu yukakī yuikī:

—Earã, ē huni betsaki, ē matunabumarã. Hakia ē matube hiweyuaiwē taeshū ea nīkakāwē, matu yuinunã. Ē aī mawashina ē uīkatsi ikamaki, ē maiwakatsis ikairã. Hanu ē maiwai matū mae peiwē hanu maiwati ea inākī ibuwamakāwē— hatu wa 5-6 Heteu nawabū kemakī:

—Shanē ibū, eskaki. Nuku nīkawe, mia yuinunã. Mī shanē ibu betsa pepaki, nukube hiwea mī Deusunarã. Nukū mishki tāpe haratura pepa anu mī aī mī maiwatiruki, tsuã nū mia nemamakirã— akabu 7-9 ana Abraão benikauã hawē huīti pepa hatu unāmakī hawē beya txibaī beti itã benitã hatu yuikī:

—Ē aī mawashina ē maiwatirurã, mã ea inākī ibuwamakatsi ikimēkaī? Ea merabewakāwē. Zoar huni bake Efrom hawē mishki tāpe hanu maiwati keyatapa hawē bai depi hayaki. Ha tāpe mishki kena Macpelaki. Ha bai ibu ea hātxa washūkāwē, hau ea inākī ibuwamanunã. Ē peiwē hatira karu depia pakairã, matū mã unainã. Haskawē taea matube enabu mawa maiwati tāpe mishki ē hayapakeshanai— hatu watã ana tsauaya 10-11 Heteu nawa Efrom hawenabu Heteu nawabu namakis tsaua hau dasibibū pe nīkanūbū benikaū Abraão kemakī:

—Haskamakī. Ē hātxa nīkawe. Ha bai inū mishki tāpe ē mia hamē ibuwamai. Enabū nīkaibū ē mia inākuiaī, hanu mī aī mī maiwanunã— atã tsaukē 12 hanua Heteu nawabū nīkaibū benitã hawē beya txibaī beti itã benishū 13 itxabu bebūshū Abraão Efrom ana kemakī:

—Ea nīkawe. Haska ē mia yukai ē pei biwe, peiwē hawē karu dasibi ē mia pakaii. Biwe. Mī ikaya eã ibu watã ē aī hari ē mai wakatsis ikairã— atã tsauaya 14-15 hanushū Efromnē Abraão ana kemakī:

—Shanē ibū, ē hātxa nīkawe. Ha ē bairã, hawē karurã, 400 prata heshe hushupaki. Hati hawē karuki. Ana ha haska shinaī hawē nui hātxa yamanāwē. Ha bai ē mia ibuwamai bishū minabu mawa hanu hatu maiwapakeshawē. Ikis mī aī hanu maiwariwe— aka 16 pei Efromnē bikatsi ikaya Abraão unākī dasibi Heteu nawabū uiaibū haska yuiaī keska dasibibū uiaibū pei tana pewatã 400 prata pei heshe pakakē 17-19 hanushū mai pakea Canaã anu Heteu nawabu hatū maewã Manre natiã hawē kena bena Hebrom hanu bai kaya dasibi hikimisbu anu dasibitū uiaibū bari huaikiri Efromnē bai Macpela dasibi, hawē mibã banati mai inū, hawē mai wati tāpe inū, hawē bai nemaki hi bana inū, tsisumē anu hi bana mapua ha dasibi shanē ibubū hawē unaki kenematã Abraão ibu wamakē hanushū haska wabu bitã txipu Abraão mishki tāpe anu hawē aī Sara mawashina mai wanikiaki, mai pakea Canaã anurã. 20 Haska Abraão enabu mawa hanu hau hatu maiwapakeshanū peiwē Heteu nawabū bai inū mishki tāpe inābu bitã hawena wanikiaki.

Abraão hawē tsumapā hau Isaque aī ishūtanū nitxinikiaki, na hātcharā

24 ¹Hanua Abraão ma mestebuhaira Senhor Deusū hawē daya dasibiwē pepawē duawakubainaya ²⁻⁴hanushū hawē beya txibākī Abraão hawē tsuma shanē ibu haki txiti ika hatū dasibi hatu mekemis inū hawē mabu mekeshuna Eliézer kenashū yuikī:

—Ē mia yuiyai ea dapi huwe. Deusū nuku uiāwē taeshū ē mia yubamai. Nukū beya txibākī ea unāti wamakī tsitsaukaī ea kishwakewe, mī ea haska waya ē mia yuiairā. Canaā nawabu nū hatube hiweabu anua aību Isaque ē bimakatsi ikamaki. Hakia hanua ē huni anu kashū enabu anua aību ē bake Isaque ishūtāshāwē. Senhor Deusū nai inū mai damiwanitū nuku uiāyā haska ē mia yunuai inū ē mia yubamai ea ashūtāwē— aka ⁵hawē tsumapā yuikī:

—Hamē aību ebe hukatsi ikamakenā, ē haskashanai? Ē daka hanu minabu hiwe anu mī huni bake hatu iyushūtāshāti?— aka ⁶⁻⁷Abraão nemakī:

—Haskamahairaki. Mī ea haska watirumaki. Uīrawe. Hanua ē huni anu ē bake ē nitxitirumaki. Ē epā enabu hiwenibu anua Senhor Deusū nai mekenikatū ea nitxiniki. Hanushū ea hatu henemabirākī Deusū nenu ea iwenishū ebe hātchakī yuikī: “Na mai pakea minabu hatu ibu wamakī ē hatu ināshanai”, ea wani habiastū mia merabewakī hawē nai tsumari mia bebūkiri yunushūshaniakiki. Mia haska wa haria aību ē bake iweshūtāshāwē. ⁸Hanua aību hukatsi ikamakē iweama henebirāshāwē, ē mia yuikī yubamashu ana shināmarā. Haska ē mia nemai hari ē bake hatu iyushūtaska yamashāwē, enabu anurā— aka ⁹haska wa nīkatā Abraão tsumapā kishwakeshū yubakī yuikī:

—Senhor Deusū ea nīkaya mī ea yunushu ē mia ashuī kaii— atā ¹⁰hanushū hawē hatu daewati inākuīti itxawakī Abraão camelo itxapa anua ¹⁰katushū hawē mabu pepa itxapari katurishū kukiki naneshū camelo kamaki kuki hawē tsumabu beshematā kai Mesopotāmia mae pakeakiri kai usha itxapakūkaini Abraão betsa Naor mae dapi nukutā ¹¹ma bari kaya ūpash bana kini dapi camelo huīrukūmakī hatu beumakē habiatiāri txipashbu beshū ūpash biaibū ¹²⁻¹⁴hau ea unāmanū ishū Abraão tsumapā Deusbe hātchakī ea akī yuikī:

—Ē tsuma Abraão mekenika Senhor Deusū, ē tsuma mī duawamis keska wakī eari merabewakī uīmakī ea tapīmawe. Uīwē. Ūpash bana kini dapi ē nikē ūpash bi txipashbu ibirā ibiranaibu unāti wamakī txipash betsa ē yukakatsi ikaii: “Mī shumu buteshū ūpash ea amawe!” ē aka ha txipash mī ma katua ebe hātchakī: “Awe, ūpashrā. Mī camelori ē mia amashunaii”, akī ea yuiyai ē unākatsis ikai ha txipash mī ea katushunairā, Isaque aī hau ishanunā. Haskawē taeshū ē tsuma Abraão mī ana duawai ē unākatsis ikaii— akaya ¹⁵⁻¹⁶hātcha meneriamakē Betuelī aību bake

Rebeca hui hawē shanu Milca inū hawē hutxi Naor Abraão betsarã, txipash hawēruahaira hunī mekī pesariama shumu ia hui ūpash bana kini anu butukaī hawē shumuki ūpash matawatã mapekeaya ¹⁷hakiri Abraão tsuma kushikaī bebū tetã yuikī:

—Txipashaã, ūpashrã, ea amawe— aka ¹⁸⁻¹⁹txipashã yuikī

—Awe, shanē ibū— atã hawaira hawē shumu butetã ūpash sanãshuna akī menetã shetsekeaya Rebecã ana yuikī:

—Mī camelo dikabi ē mia hatu amashūbauna ūpash netsuaya ana bitãshū ē mia hatu keyu amashūkatsis ikaii— atã ²⁰hawē camelo amakī hawē amatiki ūpash hawaira hushkeshūtã ana ūpash bitã bitãkī hatu dasibi amakī keyushunaya ²¹Abraão tsumapã haska washuai hätxama Rebecakiri shinãkī:

—Senhor Deusū ea duawakī ha aību ea inaīmēkaī?— itã ²²⁻²³hawē camelo ūpash ma akabū hanua hawē deu ouro mane txashakapa hawē shākama 7 grama inū hawē mebi ouro dabe hawē shākama tibi 100 grama bishū Rebeca inãkī sawemashū yukakī yuikī:

—Mī tsuã bakemēkaī ea yuiwe. Hanu enabube ē ushatirurã, mī epã hiwe anu teke shaka hayamē?— aka

²⁴—Earã, ē Betuelī bakeki. Ē epã ibuburã, ē shanu Milca inū ē hutxi Naor ma mawanibuki. ²⁵Camelo piti basi itxapa inū ushati dītu itxapa nū hayaki— aka ²⁶⁻²⁷hawē beya txibaī dāti iki beti ishū Senhor Deus kēwākī yuikī:

—Senhor Deus pepa duapahaira ē tsuma Abraão mī hawē mekenika Deuski. Mia besti habe duawanamei mī habe putanameismaki. Ē tsumapã ea yunushina keska ea mekebirãkī ma hawenabu anu mī ea bitxishuki— akaya

²⁸Rebecã haskai nīkabaini kushikaī hawē ewã hiwetã kashū ūpash biti anu ka ha hunī haska washu dasibi hatu yui keyua ²⁹⁻³⁰Rebecã pui Labão nīkatã haska bestima ha deu sawemashu inū mebi daberu sawemashuri uītã ha hunī haska washu uītanū ika ha ūpash bana kinikiri kushikaini kashū Abraão tsuma benakubaikī hawē camelo itxapabube nia hawa pashkariama betxitã haki nukutushikī ³¹yuikī:

—Miarã, Senhor Deusū mia duawamiski. Hanu niama nukū mae anu kayuwe. Mia inū mī tsumabu nū ma hiwe mia pewashūshuki. Ha dikabi mī camelo hanu maniti nū pewashūriashuki. Ebe bekãwē— aka ³²Abraão tsuma hatū hiwe anu kai hikiaya Labão camelo kamakia hawē mabu buteshūtã hau pinūbū basi arumis tsusī bishūtãshū inãkī mātixishūtã hanushū Abraão tsuma inū hawenabu hau hawē hutxukinūbū ūpash hatu inã hutxukiaibū ³³hanua piti hatu pewashūtã hatu tsaūshuna piriama Abraão tsumapã hatu yuikī:

—Ē piyuamaki. Haska ē hushu matu yuikī taewayunū ea nīkakãwē— hatu wa

—Peki. Nuku yuiwe— Labão aka ³⁴hanushū hatu yuikī:

—Earã, ã Abraão tsumaki. ³⁵Senhor Deusū ã tsuma duahaira wakī shanē ibu wamiski, dasibi betsa betsapa inākinã. Txashuwã mirima inū, ina awa mirima inū, prata mane inū, ouro mane inū, hawē huni inū aību dayaru escravo itxapa inū, camelo inū, ina betsa jumento itxapa ināmis hayaki. ³⁶Ë tsumapã aī Sara yushabuhairabia huni bake bima kaini ma huni ewakē hawē ibu Abraão hawē mabu itxapa yunuima ma ibuwakubainikiki. ³⁷Haskakē ã tsumapã ea yubamakī yuikī: “Nenu Canã nawabu dapi nū hiwearã, Isaque aī nenua mī bishūyamanū haska nemakī ã mia yunuaai. ³⁸Hakia ã epã enabu anu kashū ã bake Isaque aī benakī ea ishūtāshāwē”, ea wa ³⁹eã yuikī: “Hamē aību ebe hukatsi ikamakenã, haskashāpa?” ã wa ⁴⁰ea ana yuikī: “Senhor Deusū ea mekeaya ã hawē hiwēkūkaīmiski. Hatū hawē nai tsuma mibe yunua mia merabewabaina aību ã epã enabu anua ã bake Isaque mī iweshūshanai. Aību enabu anua mī iwea mī ebe yubakashu haska wakī mī keyua mī benimashanai. ⁴¹Hakia enabu anu mī hikia aību mia inābuma mī ebe yubakashu ana hawa shināma henebirāshāwē”, akī ea yuishinaki. ⁴²⁻⁴⁴Haskakē ã hua ūpash bana kini anu nishū ã huīti merã shinākī yuikī: “Ë tsumapã mekenika Senhor Deusū, mī Abraão merabewamiski. Mī eari merabewatirumē?” atã “Uīwē. Ūpash bana kini dapi ã nia hanua ūpash bi txipash hua ã yukakatsis ikaii: ‘Mī shumu buteshū ūpash ea amawe’, ã wa ea yuikī: ‘Awe. Mī camelori mia amashūpa?’ ikai ha ã tsumapã bakē aī mia Senhor Deusū mī katua ã unāshanai”, iki ⁴⁵hātchai ã meneriamakē Rebeca hawē shumu tetsaumekirã ūpash bitã kaya eã yukakī: “Mī ūpash biwanairã, ewē nuikī ea amawe”, ã wa ⁴⁶hawaira hawē shumu butetã ea yuikī: “Awe. Mī camelo dikabi ã mia ūpash amashunaii”, ea wa ea ūpash amatã ã camelori ea amashuna ⁴⁷eã yukakī: “Mī tsuã bakemē?”, ã wa ea yuikī: “Earã, ã Betuelī bakeki. Ë shanu Milca inū ã hutxi Naor ma debunibuki”, ea waya hanushū deu inū mane mebi dabe sawematã ⁴⁸hanua dāti iki beutã yuikī: “Ë tsumapã merabenã Deus kēwākī yuikī: ‘Enabu anu txipash aību hawē bake Isaque ã ishuniyuaya ea merabewakī pe iwekī Senhor Deusū mī ea merabewashuki’”, ã ikirāshuki. ⁴⁹“Natiã ã tsumakiri ã matu yuishu haskara mã hakiri duawati shinaīmēkaī, ea yuiriakāwē”, iwanã, “Ha dikabi txipash Rebeca mã ebe nitxīkatsi ikama ea yuiriakāwē, mã ea haska wamakē hiwe betsanua ã benashunaii, txipash betsarã”, hatu wa ⁵⁰⁻⁵¹Labão inū hawē epa Betuelī nīkatã kemakī:

—Na dasibi Senhor Deusū mia yuishina ma peki. Haskawē taeshū pepa inū txakabu shinākī nū mia yuitirumaki. Senhor Deusū nuku haska washu nū betsa watirumaki. Rebecarã, na tsaua iyushūritāshāwē. Mī iyua mī tsumapã bakē aī wāshanikiki— akabu ⁵²hatū hātcha nīkatã Abraão tsumapã hawē beya txibaī beti ishū Senhor Deus kēwātã benishū ⁵³hawē inākuī mabu apashū prata mane mabu hushupa inū, ouro mane

txashahaira mabu inũ, tari pepa kaĩmashũ Rebeca inãtã mabu betsa pepa hawẽruari hawẽ pui Labão inũ hawẽ ewa inãriatã ⁵⁴hawẽ camelo uinikabu hawẽ tsumabu betsabetã piti tsaũshunabu pikĩ menetã hanua ushashini penaya bestẽkauã hatu yuikĩ:

—Ë tsumanu ma ã kakatsis ikaii. Nuku nitxĩrikãwẽ— hatu wa ⁵⁵hawẽ pui inũ hawẽ ewã yuikĩ:

—Txipash nũ manushanai ana 10 shaba niti ishũ nuku uĩmayukãwẽ. Hati binuaya txipash mĩ iyutiruki— akabu ⁵⁶ana hatu yuikĩ:

—Ea hatishuĩra ea niti ayamakãwẽ. Senhor Deusũ ea matu duawamashinaki. Ë ma txĩtuaĩ ea nitxĩrikãwẽ, ã tsumanu txipash iyushuni ã ma kairã— hatu wa

⁵⁷—Txipash kenashũ nũ yukaii— ashũ ⁵⁸Rebeca kenabu huai yukakĩ:

—Ikis mĩ habe kakatsi ikai?— akabu

—Heẽ. Ha hunibe ã katiruki— ikaya ⁵⁹⁻⁶⁰hatũ pui Rebeca inũ, hawẽ tsuma aĩbu hatũ yumewakubainai inũ, Abraão tsuma inũ, hawẽ camelo uinikabu inũ, hawẽ tsuma betsabu hatu nitxinũ, iwanã, Rebeca hau unanuma pe hiweshanũ duawakĩ yuikĩ:

—Itxuũ, hau minabu mirimahaira ipakeshanũbũwẽ. Habu hatuki sinataibu hau habũ hatu maemakubaĩshanũbũwẽ— atã hatu nitxiãbu ⁶¹hanua Rebeca benikauã hawẽ tsuma aĩbuaibube camelo kamakĩ hatu katsauãbu Abraão tsumapã hatu iyui bebui kaĩkainaya txibaĩ hatxũ buaibũ

⁶²habiatiãri ha txatxa kini Laai-Roi anu hukĩ hawẽ txashuwã hatu pima ataĩ mai pakea hawẽ kena Neguebe anu Isaque hiwea ⁶³shaba betsa bari kaya shinaĩ basi neki nishũ camelowẽ beaibu betxitã uiãyã ⁶⁴⁻⁶⁵Rebecãri unushuri uĩkĩ Isaque nia betxiriãtã camelo kamakia Rebeca bututã Abraão tsuma yukakĩ:

—Tuturi bai tanabirani hui nukuki nukuyuirã, tsuamẽ?— aka kemakĩ:

—Habia ã tsumapã bakeki— aka haska nĩkatã Rebeca hawẽ marakukuti saweawẽ bepukuaya ⁶⁶hatuki nukua haska Deusũ ashũshina Abraão tsumapã Isaque yuia ⁶⁷nĩkatã Rebecaki nukutã hawẽ ewã tari hiwe anu Rebeca iyushũ bikĩ aĩwãtã betxipaihairai:

—Rebecawẽ taea ã ana benimahairaii— ikĩ Isaque shinaĩ hawẽ ewa mawaima ana haskaira shinãma hawẽ aiki bana ana haskaira nuiama inikiaki.

Abraão Quetura aĩwãtã huni bake bawa hati inibukiaki, na hãtxarã

25 ¹Abraão ana aĩbu betsa hawẽ kena Quetura bitã ²hanua hawẽ bakebu haki bawa hawẽ huni bakebu Abraão inã kaiã hati inibukiaki, Zinrãnã, Jocsãnã, Medãnã, Midiãnã, Isbaquerã inũ Suárã, hati inibukiaki, hatũ kenarã. ³Hanua Abraão huni bake betsã Jocsãnã huni bake dabe bawatã hatu kenanirã, Seba inũ Dedã inibukiaki. Hanua

Abraão baba Dedănê huni bake dabe inũ bestiri bawariarã, ma ewatã pashkatã pairã, hatunaburã, Assurim nawabu inũ, Letusim nawabu inũ, Leumim nawabu hati inibukiaki. ⁴Hanushũ Abraão bake betsãri Midiãñê huni bake ⁵bawariatã hatu kenakinã, Efã inũ, Efer inũ, Enoque inũ, Abida inũ, Eldarã, hati inibukiaki. Hati dasibi Queturã enabu inibukiaki, hawê huni bakê inũ hawê huni bakebũ bababurã.

^{5,6}Ha dukũ Abraão dasibi hawena hawê mabu inũ, hawê inabu inũ, hawê tsumabu dasibi pashkashũ hanushũ peiwê hatu bini hawê aĩ betsa tibibũ huni bakebu Abraão bebũkiri hatukiri yubakaimashũ hawê mabu hatu pashkashütã hatu ibu wama akeaketã hanushũ hau Isaquebe ketashameama benãta hiwetanübũ bari huaikiri hatu nitxĩpakenikiaki. Hatira hatu inã keyuama itxapa hawê bake Isaque yunu keyutã Abraão mawariama Isaquebe hiwenikiaki.

Abraão mawa mai bini anu mai wanibukiaki, na hãtxarã

⁷⁻⁸Haskai hiwea ma anibuhairai mestebui 175 bariya mawa Abraão hawê shenipabu mawa bumisbu anu karianikiaki, hatuki dasirã. ⁹⁻¹⁰Haskaya hawê huni bake dabe Isaque inũ Ismael bestitũ Manre mae bari huaikiri Macpela anu mishki tãpe merã Abraão yura datãkĩ mai watã bunibukiaki, hawê bai anua mishki tãpe Abraão Heteu nawa Zoarĩ bake Efrom anua peiwê taeshũ bini anu hawê aĩ Sara dapi habe maiwakinã. ¹¹Abraão mawaimakê Deusũ hawê bake Isaque pepawakĩ duawayã ha ùpash bana kini kenakĩ: “Laai-Roi Txatxaki”, anibu anu Isaque hanu hiwepaunikiaki.

Ismaelĩ enaburi eskai hiwerianibukiaki, na hãtxarã

¹²Sarã Egito nawa aĩbu hawê dayaru escrava Agar Abraão yunua bakewanirã, hatũ huni bake Ismaelĩ huni bakerã, itxapa hatu bawarianikiaki. ¹³⁻¹⁵Ismaelĩ huni bakebu iyuatũ hawê kenarã, Nebaiote hanua Quedar inũ, Adbeel inũ, Mibsão inũ, Misma inũ, Dumã inũ, Maasã inũ, Hadade inũ, Tema inũ, Jetur inũ, Nafis inũ, Quedemã hati hatũ kenarã, ¹⁶Ismaelĩ huni bakeburã, ¹²irianibukiaki. Ma ewatã pashkatã pairã, habu tibi shanê ibui mai pakea tibi ibu wai hanushũ hatũ tari hiwe nitxĩbaunaibu hatũ kena dabiki ibubis kenai pai itxapa hawenabubes mirimahaira bestibu tibi hiweriapaunibukiaki.

¹⁷Hanua Ismael 137 ano haya mawa hawê shenipabu mawa hanu bumisbu anu kariai hatuki dasinikiaki. ¹⁸Ismaelĩ enabu pairã shuku betsai Havilã mai pakea inũ Sur mai pakea anu namakis ibu wai dasibi hiwea akeakerianibukiaki, Egito bari huaikiri inũ Assur bai bui binubaĩmisbu anurã, hawê betsabubes unanuma pe hiweama detenameirã.

Rebeca bake bima Esaú inũ Jacó nanea kainikiaki, na hãtxarã

¹⁹Abraão bake Isaque inũ hawê bakebu hiwea tanakubaini eskapaunibukiaki. ²⁰Isaque 40 ano hayatũ Arameu nawabũ Betuelĩ aĩbu bake Rebeca, Labão puirã,

Padã-Arã anua iweshuna aĩwãkê ²¹Rebeca ma bari itxapa kabia bake biamaskê Isaque merabewakî Senhor Deusbe Rebeca ea ashuna nĩkatã hawê nuikî Senhor Deusũ merabewa Rebecã tsupibu bake binikiaki. ²²Hanua ewai hawê bake dabe naneawê taea pustu meranua detenemeaibu unãkî datekî Rebecã shinãkî:

—Ë bakebu eskai detenemeshãkanimêkaĩ. Earã, haskai ã hiwekũkaĩshanai?— ishũ Senhor Deus yuka ²³Senhor Deusũ kemakî:

—Ha bake dabe mĩ pustu meranuarã, habus hiwea yura shukua dabe detenemeshanaibu bebũkiri mia bika tenemaibu mĩ hayaki. Huni bake dabe mĩ kaĩshanai, betsa kushipa inũ betsa kushipa beshmasrã. Ha mashku kaiãtũ hawê betsa iyua tsuma washanikiki— aka ²⁴tuya ewatã huni bake dabe kaiã ²⁵ha dukũ kaĩshu uiãbu hawê yura hirabi dani tashipa hayawê taeshũ kenakî: “Esaúki”, anibukiaki. ²⁶Hanua mashkũ iyuatũ tae txitxuku tsuma kaiã kenakî: “Jacóki”, anibukiaki. Hanua hawê aĩ Rebeca hawê bake dabe kaĩkê Isaque 60 ano hayanikiaki.

Esaú iyuatũ kushipa hawê betsa mashku yununikiaki, na hãtxarã

^{27,28}Isaque huni bake dabe yumei ewatã hanua Jacó hãtxaisma pes hawê mae dapishũ txashuwã mekei besti dayaya hakia hanu tsua hiweabumanu Esaú kashũ dekuyakî tsakanika metsapahairakũkaikî hawê epa Isaque yuinaka nami tsakashũ pimamishwê taeshũ hawê epã Esaú ha betxipaihairaya hakia hawê ewa Rebecãri Jacó betxipaihairariaya ^{29,30}haskakubainaibũ shaba betsa bari kaya Jacó bawakî mabesh waya Esaú tsakai txaihaira ka txitũkirani hikitã punu nukahaira bunihairai mawakatsis ikĩ Jacó yuikî:

—Punu nukahaira hui ã mawakatsis ikaii. Mĩ mabesh tashipa wa beatã menã ea amariwe, ea merabewakinã— aka mabesh tashipa yukaiwê taeshũ Esaú kena betsa wakî Edomki, nukũ hãtxawenã, tashiparã.

³¹Hanua habũ beya txibãkî hawê epa ma mawakê iyuatũ hawê kushipa bi shanê ibumis inũ hawena dasibi pashka itxapa inãkî mashku eskarabes inãmiskê Jacó shinãkî Esaú haskabiakê: “Eã mebinũ”, iwanã yuikî:

—Mĩ ã hutxi kaĩbiani henetã miã ea hutxi wawe— aka ³²hanushũ Esaú ana yuikî:

—Ë iyuabia buni txakayamai ã mawa ha ã epã kushipa ã hayashanai ikis ea hawa merabewaturumakî. Peki. Ë mia hutxi waii— aka ³³Jacó yuikî:

—Haskabia Senhor Deusũ nuku uikî unãyã ha dukũ hawaira ea yubawe, mĩ ea yuba txipu ã mia pimairã— aka Esaú yukarãwã yuikî:

—Senhor Deusũ nuku uiãyã ã mia yubaii, hutxi wakinã— aka ³⁴ma yuba nĩkatã misi inũ yusu mabesh tashipa Jacó inã pitã benikaini ka haskakũkaini iyuabia Esaú shanê ibutiruma pe shinãma ikũkainikiaki.

Gerar maewã anu Isaque hatube hiweyui kanikiaki, na hãtxarã

26 ¹Ha baritiã Abraão hiwekê ui ikamahairakê dasibi yurabu inũ hatũ inabu buninibu ana habias keskai ana ui ikamahairarikê

nuitapai dasibi buni keyuaibũ piti benai Isaque hawenabube Gerar maewã anu ka Filisteu nawa shanẽ ibu Abimeleque Abraão uunitũ hawẽ bake Abimeleque betsa shanẽ iburiai anu buniwẽ taea kaima habube Isaque hiweyukẽ 2-5 haria Senhor Deus haki nukushũ Isaque yuikĩ:

—Egito mai pakea anu kayamashãwẽ. Hanira ẽ mia yunuai anu besti mĩ katiruki. Natiã na habia mae anu besti hiweyuwe. Haskai hanu Filisteu nawabu dapi mĩ hiwekẽ mia mekekĩ ẽ mia duawayuai. Mia inũ minabu paibu na mai pakea hirabi ẽ matu ibu wamashanai. Mĩ epa Abraão ẽ yubani keska wakĩ habiaskari ẽ mia yubai. Ẽ yunua Abraão ẽ hãtxa dasibi txibãkĩ akubainiwẽ taeshũ minabu ẽ pahairawashanai, bishiti tsuã tanatiruma keska wakinã. Haska bestima minabuwẽri na mai hirabi anu yurabu shukua tibi dasibibu ẽ hatu duawapakeshanai— aka 6 Gerar maewã anu Isaque hatube hiweyui hikishĩkẽ 7 hunibũ hawẽ aĩkiri yukakĩ:

—Tsuamẽ, ha aĩburã?— akubainabu Isaque shinãkĩ: “Rebeca hawẽruahairaki.” Eã hatu yuikĩ: “Harã, ẽ aĩki. Ẽ hatu warã, hawẽ taeshũ ea tenãshũ Rebeca bitirubuki”, iki datekĩ hatu paranũ ishũ hatu yuikĩ: “Ẽ puiki”, hatu waimakẽ 8 hatu haska waima usha itxapa kaya hawẽ aĩ hune txutakubaini ana menu ishũ ikuaya hanua Filisteu nawa shanẽ ibu Abimeleque dĩtu merã huneshũ uĩti shui bestitxai merã uiãyã Isaque inũ Rebeca menameai betxishũ 9 hau iweshunũbũ hawenabu yunua Isaque hua haki sinatakĩ yuikĩ:

—Haskakenã, Rebecarã, mĩ aĩki. Mĩ habe menameai dama ẽ matu uĩshuki. Hawaii: “Ẽ puiki”, mĩ ikimamẽ, nuku yuirã?— aka Isaque kemakĩ:

—“Ẽ aĩki”, akĩ ẽ matu yuia: “Tsuãra Rebeca bikatsi mã ea tenãtiruki”, ishũ shinãkĩ: “Ẽ puiki”, akĩ ẽ matu yuimaki, hawẽ taeshũ mã ea tenãtiru matu parainã— aka 10 ana Abimeleque yuikĩ:

—Haskakĩ mĩ nuku haska waimamẽ? Nukũ huni betsã Rebeca aĩwãtã txutaya Deusũ nuku uiãyã mĩ nuku txakabuwakeãshinaki— atã 11 Abimeleque hawenabu dasibi hatu unãmakĩ yuikĩ: —Tsuãra na huni Isaque inũ hawẽ aĩ bikawakĩ txakabuwaya ẽ hatu tenãmashanai, kupishũkinã— hatu anikiaki.

12-14 Hanua Isaque habianuri hiweyua hatube dayakĩ hawẽ tsumabu yunua bai ewapa washũ shekiwã banaima itxapahaira tsekaibũ Senhor Deusũ duawakubaina Isaque shanẽ ibukĩ hawẽ hawara ana bikubaini hawẽ txashuwã itxapahaira hayai inũ, hawẽ ina awa itxapahairari hayai inũ, hawẽ dayaru escravo itxapahairari hayariai hatube hiwekĩ Isaque hati itxawai shanẽ ibuhairakũkainaya hanua Filisteu nawabũ uĩ kemui yuinamei haki sinatai:

—Yuu, ha hunirã, haskai nuku anu huima shanẽ ibuhairakĩ nuku binuimẽkaĩ, mabu itxapa hayairã?— ikaibũ 15 habianuri Abraão hiweatiã hawẽ txashuwã amanũ, iwanã, hawẽ tsumabũ ùpash wamakĩ banakĩ

kini itxapa pukĩshunibu Abraão mawayamakē Filisteu nawabū hawē ūpash kini dasibi maiwē bepukĩ buanibukē ¹⁶hanua ana haska watima Abimeleque Isaque yuikĩ:

—Nenu huima kushipakũkaĩkĩ mĩ nuku binuaiĩ. Haskakē nukū mai pakeanua kariwe, nuku henebainirã— aka

¹⁷hanua Isaque hawenabu inũ hawē tsumabube kaĩkaini ka Gerar anu manãkiri txaima napãpa anu maetã hanushũ hatũ tari hiwe nitxĩtã hanu hiweyuaibũ ¹⁸habianuri hawē epã tsumabũ ūpash hatu pukĩmani bepunibu anu Isaque epã tsumabu anishũ unãkĩ ana pesakĩ taewashunibukiaki. Ha Abraão kenaniwē taeshũ habiariri Isaque ana kenanikiaki, ūpash kini tibirã. ¹⁹Isaque tsumabũ napaku anu ūpash kini bena wakĩ nawasanabu hamebi hene habai matamiskē ²⁰ha napãpanã ūpash kini benawaimabu uĩkĩ Gerar nawa hatũ inabu mekenikabũ Isaque inabu mekenikabu kũyã akĩ hatu yuikĩ:

—Nukunaki. Matunamaki— hatu wabu haskaibuwē taeshũ Isaque ha ūpash bana henebaĩkĩ kenakĩ yuikĩ: “Esequeki”, anikiaki, nukū hãtxarã, “Yaushinamei ha ikaibu ūpashki”, akinã. ²¹Hanua ana napãpa manãkiri maeshũ ūpash kini ana benawakĩ ana hatu pukĩmakĩ ana hatu ūpash betximaimakē hawē taeshũri ana hatu kũyã ariakĩ yuikĩ:

—Nukunaki. Matunamaki— hatu ana akubainaibũ haska hatu waibuwē taeshũ Isaque ana hatu henemabaĩkĩ kenakĩ: “Sitnaki, Sinatarabeaibu Ūpash Kinirã”, anikiaki. ²²Hanua ha katxu txai benãta maeimashũ ūpash kini ana hatu benawamakē pukĩkĩ ūpashki pesabu ana tsuã hatu kũyã aki sinatamawē taea hiwekĩ kenakĩ: “Reobote, Mae Hawama Iboomakĩ”, iwanã, “Natiã Senhor Deusũ na mae nuku inã nenua nũ pashanai”, hatu wa

²³hanua txai basi benai Isaque dasibibu iyui Isaque Berseba ūpash bana kini anu kakē ²⁴meshu merã Senhor Deus haki nukushũ Isaque yuikĩ:

—Dateyamawe. Ē mĩ epa Abraão mekenika Deuski. Hawara ě yunua Abraão txibãkĩ akubainiki. Haskawē taeshũ haibuwakĩ ě mia duawariashanai, minabu itxapa mia pa washũkinã— atã kakē ²⁵hanushũ Isaque mishki txi tapu wakĩ mishki itxawakĩ maspu watã ha mamakishũ daewakĩ hau benimanũ, iwanã, txashuwã bake tesëshũ menu keyukĩ Senhor Deus kēwãtã hanu hawē tsumabu hatũ tari hiwe dasibi pũtematã hanushũ hawē tsumabu ūpash kini benawamakĩ hatu yunua pukĩkubaĩkĩ ūpash betxinibukiaki.

Abimeleque Isaquebe yubakanamenikiaki, na hãtxarã

²⁶Hanua betsatiã Abimeleque Isaquebe hãtxanũ ika Gerar anua huai hawē haibu Ausate inũ, hawē detenamenikabu shanē ibu Ficol hatu iyua ²⁷Isaque hatu yukakĩ:

—Ea betxipaiama eki sinatakī mā ea mae mebīkubirana nenuri ē huimaki. Ea ana haska wanū ishū mā ea uī bekāshumē?— hatu wa 28-29 habūri Isaque kemakī:

—Miarā, Senhor Deusū duawakī mia merabewakubainai nū uīmiski. Mia shinaī yuinamei yubakai: “Isaquebe yubakai kanāwē, nū habe haibunameshanunā”, ishiā nū hushuki, eskakiri yubakairā. Nukuki sinatakī mā nuku txakabu wama inū nukūri matu ana bikawamarā, nū haskakiri yukatiruki. Mī nuku anu hiwea mia duawakī nū mia hawa wama unanuma nitxīmaki. Natiā Senhor Deusū mia duawakī heneama nū uīriai— akabu 30-31 nīkatā Isaque benimakī piti itxapa aību bawamashū hatu inā pikī mabesh akī keyutā ushashini penaya bestētā Isaquebe ana yuinamei:

—Senhor Deusū nuku uiāyā yubakai nū hātxashinawē taea ana itxakanikapakeyamanāshāwē— aka Isaque hatube hātxai menetā hatu nitxiā ana habe sinatanameama habe haibunametā unanuma bui penibukiaki.

32 Hanua habias shabatīā hawē tsumabu beshū Isaque yuikī:

—Ūpash bana kini wakī nū pukīshu ma heneki nū pesashuki— akabu 33 hanushū Isaque ha ūpash kini kenakī “Sebaki”, anikiaki. Haskawē taeshū ha mae kenakī “Bersebaki”, ani habiaskiri heneama kenamisbuki.

34 Esaú 40 ano hayatū Heteu nawa aību dabe binikiaki, aīwākinā, Beerī aību bake Judite inū Elom aību bake Basematerā. 35 Ha aību dabe hawenabumatū hatū beyawē taeshū Isaque inū Rebeca hatu bika tenemak ubainibukiaki.

Isaque hawē bake dabe kushipa pepakiri hatu yuikī yubanikiaki, na hātxarā

27 1 Hanua Isaque anibui mestebuhairai ma beshushhairakī hawē bake iyua Esaú kena huaya Isaque yuikī:

—Epaā, mī miamēkaī? Mia yuinū nīkawe— aka Esaú yuikī:

—Epaā, mī ea kena ē hushuki. Hawamēkaī? Ea yuiwe— aka 2-4 ana hawē epā yuikī:

—Uīwē. Ma ē mestebuhairai anibuhairaki. Hatiāra ē matu mawashūshanai ē unāmwē taeshū ē hātxa nīkawe. Mī piaya kashū txashu tsakashū beshū yutxiyabi ea bawashūwē, haska ē betxipaimis keska piti nuweparā. Pitā ē huīti benimakī mī ē bake iyua hau Senhor Deusū mia duawakubaīshanū ē mia pepakiri hātxa wairā, ē mawariamarā— iki 5 Isaque Esaúbe hātxai hawē ibu Rebecā nīkakē hanushū Esaú txashu hawē ibu tsakashuni kaya 6-10 hanua Rebeca hawē bake mashku Jacó anu kashū yuikī:

—Uiā, mī epa Esaúbe hātxai ē nīkashuki. Mī epā yuikī: “Txashu tsakatāshū yutxiyabi ea bawashūwē, haska ē betxipaimis keska piti

nuwepa wakinã, haska pitã ã huïti benimakĩ Senhor Deusũ nuku uiãyã mia duawakĩ ã kushipa pepa ã mia yunushanaii, ã mawariamarã”, akai ã nĩkashuki. Haskashũwẽ taeshũ ã hãtxa nĩkawẽ. ã mia yunuai mia dukũ kashũ mĩ ina cabra bake haratura dabe hawẽ nami babupa katutã atxishũ ea beshũwẽ, hawẽ nami yutxiyabi mĩ epa ã bawashunairã, haska manuai keskarã, haska mĩ epanu mĩ bushuã pitã benimakĩ mia besti hawẽ kushipa pepa mia yunui hau hãtxanunã, Senhor Deusũ hau mia duawashanunã, mĩ epa mawariamarã— aka ¹¹⁻¹²hanushũ Jacó datekĩ hawẽ ewa yuikĩ:

—Uiã, ã betsa Esaú dani itxapa hayaki. Earã, ã dani hayamaki. Haskawẽ taeshũ ã epã ea metiruki. Meshũ: “Ea paraĩkiki”, ishũ pepa ea inãma kupikĩ ea yuputiruki, pepawamarã— aka ¹³Rebecã ana yuikĩ:

—Mia txakabuwakatsi ikaya miwẽ taeshũ: “Ea kupiwe”, akĩ ã mia yuishũshanaii. Haska ã mia yunuai bitãwẽ. Nukũ ina cabra bake babupa dabe ea bishũtãwẽ— aka ¹⁴kashũ dabe atxishũ beshuã haska hawẽ epã betxipaimis keska hawẽ ewã cabra nami txashu nami nuwe keska wakĩ yutxiyabi bawashũtã ¹⁵hanushũ hawẽ tari hiwe meranu hikikai haya txai katãshina hawẽ bake iyua Esaú tari bishũ hawẽ bake mashku Jacó sawemashũ ¹⁶cabra bake bitxi Jacó pũyãki meyabutã teshuanuri bitxi betsari teyabua ¹⁷nami yutxiyabi inũ misi bawashuna inã ¹⁸Jacó hawẽ epanu kashũ yuikĩ:

—Epaã, ã ma huaii— aka hawẽ epã yuikĩ:

—ã nenu dakaki. Huriwe. Mĩ haratu ã bakemẽ?— aka ¹⁹Jacó parãkĩ yuikĩ:

—ã Esaúki, mĩ bake iyuarã. Mĩ ea yunua kashũ ma ã tsakatãshuki. Benitã tsaushũ txashu nami ã mia bawashũshu piwe. Haskawẽ taeshũ mĩ kushipa pepa ea yunui ekiri hãtxariwe— aka

²⁰—Haskatã mĩ hawaira txashu tsakashumẽ?— aka ana parãkĩ yuikĩ:

—Mĩ haibu merabenã Senhor Deusũ txashuki ea nukuma ã tsakashuki— aka ²¹hanushũ hawẽ ibuã yuikĩ:

—Haska mĩ ã bake Esaúmẽkai? Mia menũ neri huwe— aka ²²Jacó ha dapi ka mekĩ yuikĩ:

—Mĩ hui Jacóki. Hakia mĩ mekẽ mĩ Esaúki— aka ²³hawẽ mekẽ dani itxapa Esaú keskawẽ taeshũ Isaque Jacó unãma hawẽ pepa yaushiana yunukatsi ²⁴Isaque ana yukakĩ:

—Txanima mĩ ã bake Esaúmẽ?— aka

—Habia mĩ bake ã eaki— aka ²⁵atimas hawẽ epã yuikĩ:

—Peki. Txashu nami mĩ ea bawashũ beshuã ea inãwẽ, ha dukũ pitã ã kushipa pepa ã mia yunuaiã— aka Jacó nami bawashuna inã pitã uva vinhori inã ²⁶pikĩ akĩ keyutã ana yuikĩ:

—Epaã, ana ea dapi hushũ ea tãtsu awe— aka ²⁷⁻²⁹Jacó hawẽ epa dapi kashũ tãtsu akai Isaque Esaú tari itsa shetetã:

“Esaúki”, ishū hawē kushipa pepa yunui hakiri hātxai:

“Aa, txanimaki. Ē bake iyuatū itsaki,

Senhor Deusū ni nuku pepawashūmis ni itsarā.

Ui imakī mai pepa inākī

yunu betsa betsapa itxapa inū uva vinho itxapa inākī

Deusū hau mia duawapakeshanūwē.

Shukua betsa betsapatū mia duawaibū

hatū shanē ibukī mī hatu tsuma wa miki mesepakeshākanikiki.

Mī betsa kayabibu mī hatu shanē ibushunaya

hau miki mesekī mia duawapakeshanūbūwē.

Tsuabūra mia yupuaya Deusū hatu yupuriashanikiki.

Tsuara yura betsā mia pepawaya Deusū hatu pepawariashanikiki”,

iwanā,

30-31 Isaque Jacó hawē kushipawē pepawakī meneaya Jacó hawē epa anua dama tashnikainaya txipu unāma ni anua hui hawē betsa Esaú hikitā nami hawē epa tsakatāshū yutxiyabi bawariabirā beshūshū yuikī:

—Epaā, ē ma huaii. Benitā tsaushū txashu nami ē mia yutxiyabi bawashūshu piwe, haskawē taeshū mī kushipa pepa ea inainā— aka 32 hawa unāma yukakī:

—Mī tsuamē?— aka

—Ē Esaúki, mī bake iyuarā— aka 33 shinaī datei bene bene ikī yuikī:

—Haska mī huriamā huni betsā nami yutxiyabi bawashū ea beshuā pitā ē kushipa pepa inākī ē yunushuki. Tsua ē ashumē? Tsuara ē kushipawē ē pepawashu Deusū pepawariashanikiki, meribi wakinā.

Haska ē hakiri ē hātxashu mebikī ē betsa watirumaki— aka 34 hawē epā hātxa haska yuia nīkatā Esaú nuhairai kasha txakayamakī yuikī:

—Epaā, eari mī kushipa pepa ea yunuriawe— aka 35 hanushū hawē epā ana yuikī:

—Mī betsa daki hushū ea parātā mī kushipa pepawati hune hatū mia biāshuki— aka

36—Ē betsa haskawē taea pekiri kenanibuki, Jacórā, Mebinanā. Ē mī bake iyubiakē ea dukū ē shanē ibushanai ea mebiniki. Na habiatīā mī ea kushipa pepawatiru ana ea mebīshuki, dabeki ea beshtekinā. Ea kushipa pepawati betsa mī ana hayamamē?— aka 37 Isaque Esaú ana kemakī:

—Uiā, mī betsa Jacó mī shanē ibu ē washuki. Mikiri inū minabu hawē tsumabu ishanūbū ē haska yunuriashuki. Yunu itxapa inū uva vinho itxapa hayai hau pe hiweshanū ē kushipa pepa ē ma yunukī keyushuki. Haratu betsawē ē mia ana pepawatiru hayamaki— aka 38 haska wa nīkamas bika wakī ana yuikī:

—Epaā, kushipa pepawati bestitxai mī ana hayamēkaī? Eari pepawawe— atā ana kasha txakayamatā neseaya 39 ana yuikī:

“Mai pepa ui imis anu hiweama

txai nāta mī hiwekūkaīshanaii.

⁴⁰ Betsabu nemai hawē detenameti nupe kenu txaipawē
hatube detenamei mī hiwebiakūkainaya
mī betsa mia shanē ibushūkūkaīshanikiki.

Hakia miari kushipatā ana yunumama
ibubis hanu mī tari yunubaīshanaii”,

akī haska wakī Isaque Esaú kushipa wakī pepawarianikiaki.

Jacó hawē betsa Esaúki datei pashanikiaki, na hātcharā

⁴¹ Hawē ibuā Jacó pepawakī hawē kushipa pepa yunushinawē taeshū
Esaú hawē betsa Jacó danākī yuikī: “Ē epa ma mawa kemaikiki. Samama
mawaya hawē nui kashai nesetā ē betsa ē tenāti shinaii”, ikai ⁴² hune
hātchai tsuāra nīkashū Esaú hātcha hawē ibu Rebeca yuiabu nīkashū hawē
bake mashku Jacó kenashū yuikī:

—Mikiri Esaú shinākī miki sinatai hamebi daenū ika miki
yubakaikiaki, hawē kushipa inū hawē pepa mī biāshina manakukinā.
⁴³⁻⁴⁵ Haskawē taeshū mia yuinū ē hātcha nīkawe. Harā anu ē pui
Labão hiwe anu pashatāwē. Mī betsa miki sinatai maīriamakē harishū
manayutāwē. Miki sinatai maiī mī haska waima hakimaya huni betsa
ē yunua ea mia iweshūshanikiki. Na habianua mia inū mī betsabe
detenamei mā mawaya hanu ē bake dabe ē matu benukatsi ikamaki— atā
⁴⁶ hanua Rebeca hawē bene Isaque anu kashū yuikī:

—Heteu nawa aību ē betxipaiamaki, Esaú aī dabe keskarā. Habiasriai
Jacó Heteu nawa aību nenu Canaā anu hiweshū aīyaī ē betxipaiamawē
taea ē huīti nishmai sinai haska ē hiwetirumaki— aka

28 ¹⁻⁴ hanushū hawē epa Isaque Jacó kenashū nitxī pewakī yunukī:
—Na Canaā mai pakea anua aību biyamashāwē. Hakia
Padā-Arā anu mī epa betsa Betuelī enabu anu kashū ha mae anua mī
ewā pui Labão aību bake betsa aīwātāshāwē, harishū Deus kushipa
dasibi binuatū mia duawakī mia pa wa minabu shukua itxapahaira
inūbarishākanikikirā. Ē epa Abraão yuini keska wakī mia inū minabu
pepawakī na mai pakea hanu nū hiwea anu Abraão yubani anu
nenu nukunabuma anu hiwei nū mae akeakemis anu Deusū hatu ibu
wamashanikiki— ashū ⁵ hau haskakaītanū hawē bake Jacó mae betsa anu
nitxiā Padā-Arā anu Rebecā pui Labão Arameu nawa Betuelī huni bake
anu kashanaikiri Isaque yununikiaki.

Esaú ana aīyanikiaki, na hātcharā

⁶ Hanushū pepawakī Isaque hau Jacó Canaā nawa aību biyamanū
Padā-Arā anu kashū hau aību betsa bitanū nitxiā kai Esaú Jacó haska
waibu nīkashina ⁷ hawē epa inū hawē ewā hātcha Jacó nīkabaini Padā-
Arā anu kashikē ⁸ Canaā nawa aību dabe Esaú aīwanikē hawē ibu Isaque

betxipaiamakê Esaú unaĩwê taea ⁹Abraão huni bake betsa Ismael, hawê epa betsarã, hanu kashũ Ismaelĩ aĩbu bake Maalate Esaú aĩwanikiaki, Nebaiote puiã. Hanua bitãkĩ hawê Canaã nawa aĩbu dabeki dasiwaima hanus hatu hiwemapaunikiaki.

Betel anu Senhor Deus Jacóki nukua habe hãtxanikiaki, na hãtxarã

¹⁰⁻¹¹Berseba anua kai mae Harã baiwê Jacó kai bai putxinĩ kaya ma bari kakê hanu ushakatsi niti itã haki teratamekatsi mishki tũku mania betsa bitã haki isratamea daka ¹²⁻¹⁴usha namakĩ uiãyã tapaiti txaiapa mai anua naiki kepia Deusũ nai tsumabu ha tapaitiwê inabaĩbaini inũ butubirãbiranaibu anu Senhor Deus ha dapi nishũ uĩmakĩ yuikĩ:

—Earã, ẽ Senhor Deuski. Ẽ mĩ hutxi Abraão mekenika Deus inũ ẽ mĩ epa Isaque mekenika Senhor Deuski. Mia yuinũ ẽ hãtxa nĩkawe— iwanã —Na mĩ hanu dakanua mai pakea mia inũ minabu ẽ mia yunukĩ ibu wama minabu na mae anua papakei mai itxapa hawê mishpu kuruti tsuã tanatiruma keskai nortekiri inũ, sulkiri inũ, bari huaikiri, inũ bari kaikiri mebinanãtã ibu wai hiwea akeakeshãkanikiki. Mia inũ minabuwê taeshũ shukua dasibi mai hirabi anu manibaunabu ẽ hatu pepawapakeshanaii. ¹⁵Mibe putanameama hanira mĩ kaya merabewakĩ ẽ mia mekekubaĩshanaii. Na mai pakea anu mĩ ana hiweshanũ ẽ mia ana nenu iweshanaii, txĩtũwãkinã. Ẽ mia yuishu ẽ mia ashũriama hakimama ẽ mia heneama ipakeshanaii— aka

¹⁶⁻¹⁷hanua Jacó usha bestêtã shinaĩ datekĩ yuikĩ:

—Txanima na mae anu nenu Senhor Deuski. Ẽ haska unãma ikaki. Nenu na mae anu Deus hiwekê ẽ haki mesei dateaii.

—Habaa! Nenuri nai anu Deusũ hiwe hanu hawê hikiti shuiki— ika

¹⁸ana ushashini bestêtã penamahaira benikauã mishki tũku haki teratameshinai bishũ ha unãti wanũ ishũ ha mishki dabekĩ benitã Deus kẽwãkĩ sheniwê hawê beya txibãkĩ mishki dashu anikiaki. ¹⁹Haskakê uatiã ha mae ha dukũ nawabũ kenakĩ: “Luzki”, anibu hanushũ Jacó kena bena maewakĩ: “Betelki, Hanu Deus Hiwea Maerã”, anikiaki.

²⁰⁻²²Hanushũ Jacó Deus yubai hãtxakĩ eska wanikiaki:

—Hanira ẽ kaya Deus ebe kakĩ ea merabewakĩ piti inũ tari ea inãkĩ unanuma ẽ epa anu ea ana iwekê txanima wakĩ Senhor Deus ẽ mekenika Deus shabakabi ẽ washanaii. Na mishki ẽ benishurã, Deusũ hiwe ishanikiki— iwanã, Deus yuikĩ:

—Deusuũ, hawara ea inãkĩ 10 mĩ ea inã bitã bestitxai mia inãkuĩkĩ hawê ẽ mia kẽwãpakeshanaii— akĩ haskai Jacó Deusbe hãtxanikiaki, yubakairã.

Mae Harã anu Jacó kanikiaki, na hãtxarã

29 ¹Hanua Jacó Betel anua kaĩkaini ana bari huaikiri kakũkaini atimas Labão maewã Harã dapi hikishũ ²⁻³hanu bai anu hatũ

ũpash bana kini dapi txashuwã shuku dabe inũ bestiti txashuwã habũ mekekĩ uinikabu ũpash hatu amanũ ika huĩrukuĩ maniabũ Jacó hatu betxitushitã hatu uĩkĩ ũpash bana mishki ewapawẽ bepua txashuwã dasibi itxawashũ txashuwã uinikabũ ũpash bana kini bepẽshũ ũpash bitã bitãkĩ hatu ama keyutã ana mishki ewapawẽ bepuaibũ shaba tibi haska hatũ beya amisbu akaibũ ⁴txashuwã uinikabu Jacó hatu yukakĩ:

—Maturã, mã haniamẽ?— hatu wa

—Harã anu nũ hiweaki— akabu ⁵ana hatu yukakĩ:

—Naor bake Labãonã, mã unai?— hatu wa

—Nũ unaiĩ— akabu

⁶—Haskaramẽ? Hawa isĩ teneamamẽ?— hatu wa kemakĩ:

—Peki. Uĩwẽ. Hanu hawẽ aĩbu bake Raquel hawẽ txashuwãbube ma nenu huikiki— akabu ⁷hanushũ Jacó hatu yuikĩ:

—Uiã, bari kariamaki. Eskatiã txashuwã bitxitimaki. Ana ũpash hatu amashũ ana hatu pimakĩ basi anu hatu bukãwẽ— hatu wa ⁸habũri kemakĩ:

—Haska txashuwã dasibi itxai keyuriamakẽ nũ haska watirumaki. Hakia dasibi habũ nũ hatu mekemisbũ itxatã ha mishki ewapa hawẽ bepua bepõtã nũ hatu amamiski— akabu ⁹hatube hãtxai meneriamakẽ ha txashuwã uinika Raquel hawẽ epã txashuwã iwei huaya ¹⁰Jacó uĩkĩ hawẽ kuka Labão aĩbu bake Raquel inũ hawẽ txashuwã betxitã kashũ ũpash bana kini bepẽshũ hawẽ kukã txashuwã besti amashõtã ¹¹Raquel dapi kashũ hawẽ beya txibãkĩ yukakĩ tãtsu atã benimahairai kashakĩ ¹²yuikĩ:

—Ë mĩ epã daiski. Ë Rebecã bakeki— aka Raquelĩ nĩkatã kushikaini kashũ hawẽ epa yuia ¹³Jacókiri nĩkatã: “Ë puĩ bakeki”, ika kushikirã haki nukushũ ikushũ tãtsu ashũ hawẽ hiwe anu iyua Jacó hawenabukiri txanikĩ haska hatube hiwemis hatu yui keyuaya ¹⁴Labão Jacó yuikĩ:

—Mĩ enabu kayabiki, mĩ nami inũ mĩ shaurã, ã himi keskarã— akima hatube dayai Jacó hiwekĩ hatu merabewakĩ txashuwã mekei ushe bestitxai nitxiãyã

Jacó Raquel inũ Léiawẽ taea dayanikiaki, na hãtxarã

¹⁵hanushũ Labão Jacó yuikĩ:

—Txanima mĩ enabuki. Ea anua hawauma mĩ ebe dayashinaki.

Hamẽ mĩ ana dayatirumaki. Ana ã mia dayamakubaina, hati ã mia pakatirumẽkaĩ? Ea yuiwe— akaya ¹⁶Labão aĩbu bake daberã, ha dukũ iyuatũ kena Léia inũ mashkũ kena Raquel inikiaki. ¹⁷Ha iyua hawẽ beru besti atimapa duakabiwẽ taea hawẽruamakẽ hakia hawẽ bake mashku besti hawẽ yura hirabi hawẽruahairakẽ ¹⁸Jacó Raquel betxipaihairakĩ hakiri yuikĩ:

—Mĩ bake mashku Raquel mĩ ea bimashanũ 7 ano nitxĩ ã mia dayashunaiĩ— aka

¹⁹kemakĩ:

—Peki. Mia besti mĩ enabi kayabiki. Huni betsa ẽ inākatsi ikamaki. Ẽ mia bimashanaii. Ebe hiwekĩ ea dayashũyuwe— aka

²⁰Jacó Raquel betxipaihairaiwẽ taeshũ aĩwākatsi ikĩ Labão dayashũkĩ: “7 ano hawẽ ibu ẽ dayashunairã, Raquel ẽ bishanairã, hatishuĩra barimaki”, ishũ Jacó shinākubainikiaki. ²¹Hanua 7 ano dayashũtã Jacó Labão yuikĩ:

—Mia yubatã aĩbu binũ ika ẽ dayakũkaĩshina ma ẽ keyushuki. Ẽ ainã, ea bimariwe— aka

²²hanushũ hawẽ bake beneyawakatsi ikĩ Labão habe hiweabu dasibi kenashũ piti itxapawashũ hatu pimakĩ nawamakĩ ²³meshu merã Jacó parãkĩ hawẽ bake iyua Léia iweshuna Jacó unãma habe iki taenikiaki, aĩwãkinã. ²⁴Hanushũ hawẽ bake Léia beneyawatã hawẽ epã hawẽ dayaru escrava betsa hawẽ kena Zilpa Léia inãnikiaki, hau merabewanũ hawẽ dayaru wamakinã. ²⁵Hanua penaya Jacó bestẽtã Léia betxitã Jacó Labão sinatakĩ yuikĩ:

—Mĩ ea haska wa ẽ ishiai? Raquel bikatsi ẽ mia dayashũshinaki. Haskakĩ Raquel ea inãma Léia ea inãkĩ mĩ ea haska wakĩ parãmẽ?— aka ²⁶Labão kemakĩ:

—Iyua beneyawariama mashku dukũ beneyawarã, haska nukũ beyamaki. ²⁷Haskakẽ iyua dukũ aĩwãyuwe, 7 dia beyawai mĩ ma ha bestibe hiwekẽ Raquel dikabi nũ mia inãriashanairã. Haska mĩ ea yubanirã, ana 7 ano mĩ ea dayashũshanaii, ẽ mia inainã— aka ²⁸haska wa nĩkatã Jacó Léia besti aĩwã 7 dia habe hiwekẽ hawẽ bake mashkuri Labão Jacó bimaria aĩwãrianikiaki. ²⁹Hanushũ hawẽ bake Raquel beneyawatã hawẽ dayaru escravo aĩbu betsa hawẽ kena Bila Labão Raquel inãnikiaki, hau merabewanũ hawẽ dayaru wamakinã. ³⁰Jacó Raquel biriatã betxipaihairakĩ hakia Léia mawaira betxipaiama danãbiai ana hawa yuiama Raquel bima ana 7 ano nitxĩriai dayashũrianikiaki.

Jacó hawẽ bakebu hati hatu bawanikiaki, na hãtxarã

³¹Jacó hawẽ aĩ Léia danãbiakĩ mekubainaya Senhor Deusũ uĩkĩ Léia merabewakĩ bake bimakĩ hakia Raquel hau bake biamayunũ Jacó txutabiakubainaya bakeuma wakĩ nemayukubainikiaki. ³²Hanushũ Léia bake bia tuya huni bake kaĩshũ yuikĩ: “Ẽ benẽ ea danã duakabia ẽ punu nuka Senhor Deusũ ea uĩkiki. Haskakẽ ẽ bakewẽ taeshũ ẽ benẽ ea betxipaishanikiki. Haskawẽ taea ẽ bakẽ kenarã, Rúbenki”, akima ³³hanua ana ha katxu bake bia huni bake kaĩshũ yuikĩ: “Ẽ benẽ ea danãbiaya Senhor Deusũ nĩkakĩ huni bake betsa ana ea bimaimaki. Haskawẽ taea ẽ bakẽ kenarã, Simeãoki”, akima ³⁴ana ha katxu bake bitã huni bake ana kaĩshũ yuikĩ: “Huni bake dabe inũ besti ma ẽ bia ẽ ma kaĩshunaki. Ikis ẽ benẽ hawẽ taeshũ ea betxipaitiruki. Haskawẽ taea ẽ bake betsã kenarã,

Leviki”, ana akima ³⁵haskatã ha katxu ana bia huni bake ana kaishishũ yuikĩ: “Ea haska waya Senhor Deus ã ma kãwaiĩ. Haskawẽ taea ã bakẽ kenarã, Judãki”, ikima Léiã bake ana biyuama inikiaki.

30 ¹Hanushũ hawẽ betsa Léiã bake bikubainaya hawawẽ haskatima hawẽ betsa bakeyaiwẽ taea nuikĩ Raquelĩ Jacó yuikĩ:

—Eari bakewawe, ã bake biamas mawatirukirã— aka ²haska wa haki sinatakĩ Jacó Raquel yuikĩ:

—Mĩ haskara shinaĩ ikai? ã ea Deusmaki. Deusũ besti mia bimatiruki. Eanã, ã mia haska washũ bimatirumaki— aka ³Raquelĩ ana yuikĩ:

—Uiã, nukũ beya txibãkĩ ã dayaru escravo Bila mewe, haki mĩ ea bakewashuna ã bake ishanikikirã— atã ⁴hanushũ Bila yunua Jacó bikĩ nãta aĩwãtã Bilaki bakewa ⁵Bilã Jacó huni bake kaishuna ⁶Raquelĩ datxukĩ yuikĩ: “Deusũ ea uikĩ ea unãkĩ ã shinã pewẽ taeshũ ã yukai hãtxa ea nĩkaimashũ ikis ã huni bake ea inãshuki. Haskawẽ taea na bake kenarã, Dãki”, aka

⁷hanushũ Raquelĩ dayaru escravo Bilã ana ha katxu bake bia Jacó huni bake kaishuna ⁸Raquelĩ ana datxukĩ yuikĩ: “ã betsa maemanũ ika ã habe ha imis ã ma binuaiĩ. Haskawẽ taea ha bakeishtã kenarã, Naftaliki”, hatu wanikiaki.

⁹Hanushũ Léiari ana bake biamawẽ taeshũ unãkĩ hawẽ dayaru escravo Zilpa Jacó yunuria bikĩ nãta aĩwãriatã ¹⁰Zilpaki bakewa bake bia Jacó huni bake kaishuna ¹¹Léiã datxukĩ yuikĩ: “Haska ã pepahairairã, enaki. Haskawẽ taea bakeishta hawẽ kenarã, Gadeki”, hatu wa

¹²hanua Léiã dayaru escravo Zilpã ana ha katxu bake bia Jacó huni bake ana kaishuna ¹³Léiã yuikĩ: “ã hati bake haya ã benimaiwẽ taea aĩbuaibu ewẽ benimakĩ ea kãwãshanaibu ã benimaii. Haskakẽ bakeishta hawẽ kenarã, Aserki”, hatu anikiaki.

¹⁴Hanu shekiwã tsekakĩ meshteaibutiã Léiã bake Rúbenẽ bai anu kashũ sheati bimi batapa betxishũ beshũ hawẽ ewa inãkẽ hanushũ Raquelĩ uĩtã Léia ea akĩ yuikĩ:

—Mĩ bakẽ sheati bimi batapa mia beshuanã, eskarabe ea inãwẽ— aka ¹⁵inãkatsi ikama haki sinatakĩ Léiã yuikĩ:

—Ha dukũ ã bene mĩ ea mebiniki. Ikis ã bakẽ bimi batapa ea beshuã mĩ ea mebãriakatsis ikai?— aka Raquelĩ hawẽ bimi sheanũ ishũ

—Haskakenã, na meshu merã hau mibe iki kanũ Jacó ã mia anu yunuaii. Haskakẽ mĩ bakẽ bimi mia beshuã ea dabukũ inãriwe— aka haska yubaiwẽ taeshũ inãkẽ ¹⁶hanua bari kaya hawẽ bai anua Jacó huaya Léia ka haki nukushũ yuikĩ:

—ã bakẽ sheati bimi ea beshuã Raquel ã inãshuwẽ taeshũ ã mia yubayushuki. Haskawẽ taea na meshu merã ebe iyuyuwe— aka Jacó nĩkatã hawẽ hiwe anu meshu merã ka habe ishũ txutakẽ ¹⁷Léiã haskakiri Deus ea akimakiri Deusũ nĩkatã hawẽ nuikĩ Léia ana ha katxu bake bima Jacó huni bake ana kaishuna Léia ma 5 huni bake hayatã ¹⁸yuikĩ:

—Ë dayaru escrava ã bene ã yunuyamawẽ taeshũ Deusũ ea manakushuki. Haskawẽ taea hawẽ kenarã, Issacarki— akimashũ

¹⁹habianuri ana bake betsa Léiã bima Jacó huni bake ana kaishuna 6 huni bake hayatã ²⁰Léiã yuikĩ: “Deusũ ea pepawakĩ ea duawashuki. Ë mia 6 huni bake kaishunawẽ taea hanu ã bene ewẽ nui ebe hiweshanimẽkaĩ. Haskawẽ taea ha bakeishtã kenarã, Zebulomki”, anikiaki.

²¹Txipu hawẽ henekĩ Léiã ana bake bia aĩbu bake kaishũ kenakĩ: “Dinãki”, anikiaki. ²²⁻²⁴Hanushũ Deusũ Raquelkiri shinãkĩ hawẽ hãtxawẽ bake bikatsi ea akai nĩkamis shũ hau bake binũ merabewakĩ Raquel bake bimaima huni bake kaishũ yuikĩ: “Ë bakeumawẽ taeshũ ea yuãmisbu ã dake ea maĩwãkĩ Deusũ ã txakabu tere akĩ ea huni bake inãshinaki. Ana huni bake betsa Senhor Deusũ ea inãshanimẽkaĩ. Haskawẽ taea na ã huni bakẽ kenarã, Joséki”, anikiaki.

Labãonẽ Jacó kapanã nemanikiaki, na hãtxarã

²⁵⁻²⁶Hanua Raquel hawẽ bake José kaĩmakẽ Jacó hawẽ kuka Labão yuikĩ:

—Ea heneriwe, nitxĩkinã, ã mae anu ã epa hiwea anu ã kakatsi ikairã. Ë mia pe dayashũkũkaĩmiswẽ taeshũ ã aĩ dabe inũ ã bakebube ea yunukĩ ea nitxĩriwe. Haskarara ã mia dayashũmis mĩ unãhairaii. Haskawẽ taeshũ ea nemayamawe, ã kaĩkainairã— aka ²⁷⁻²⁸nĩkatã Labão kemakĩ nemakĩ:

—Miwẽ taeshũ Senhor Deusũ ea duawai ã uĩmiski. Mĩ ea betxipaikĩ ea ana dayashũkĩ haska mĩ ea yukai keska ã mia pakakĩ ashũshanaii— aka ²⁹⁻³⁰Jacó ana yuikĩ:

—Ë mia dayashunaya mĩ inabu ma papakeai mĩ uiaĩ. Ë mia anu huriamakẽ eskarabes mĩ hayaniki. Ikis inabu itxapahaira mĩ hayaki. Hanua ã mia dayashunaitiã Senhor Deusũ mia duawamiski. Natiã haska mĩ ea yuiairã, hatiã ã bakebu ã tari meribi dayashũtirumẽ?— aka

³¹⁻³²—Hawa mĩ betxipaiai ã mia hawẽ pakairã— aka

—Peiwẽ ea pakayamawe. Mĩ cabra inũ mĩ txashuwã itxawatã namakis nikaũkĩ katukĩ pakebaũkĩ keneya inũ meshupa inũ shiwaya ha ã katua mĩ ea yunua ena ishanai nũ unãtiruki. Hawẽ mĩ ea pakatiruki. Mĩ ea haska washuna mĩ inabu ã ana yumewakĩ mia itxapa washũtiruki. ³³Txipu mia hushũ ã inabu uĩbaũkĩ mina uĩriakĩ haratu mina ã yumetsua mĩ uĩtiruki. Enarã, keneya inũ, shiwaya inũ, meshupa ã bikatsis ikaii. Haskakẽ hushupa ena anu nashui ika uĩkĩ ha ã mia yumetsũshina mĩ unãshanaii. Ë mia haska washuna ã huni txakabuma mĩ unãshanaii— aka ³⁴Labão yuikĩ:

—Peki. Haska mĩ shinaĩ nũ akubaĩshanaii— itã ³⁵⁻³⁶kashũ inabu keneya inũ meshupa inũ shiwaya pashkashũ hawẽ huni bakebu mekemakĩ shaba dabe inũ besti kaĩ hikianu Jacó txashuwã yã Labão hatu nitxĩkẽ hanushũ Jacó Labão inabu mekeshũkĩ ana taewanikiaki.

³⁷Hanushū Jacó hi siri itxapa meshteshū daris akĩ pusteya wakĩ hushupa inũ meshupa watã ³⁸hanua ũpash txashuwanẽ akaibu anu besuuri nitxĩkĩ seu wa akeakea anua ũpash aki beabu hushupabusbia txutanamekĩ ³⁹hi siri shiwaya uĩkĩ bake bia bake meshupa inũ shiwayabu itxapa tashnikubainibukiaki. ⁴⁰Txashuwã bake meshupa inũ keneya inũ shiwaya Jacó pashkakĩ Labão txashuwã hushupabu besuuri mapũkĩ hawena wa ⁴¹ũpash amati anua txashuwã kushipa txutanameaya Jacó hawaira hi siri itxapa betsebaĩ nitxiã ha txashuwã hanua uĩkĩ hi siri pusteya dapikea txutanamekĩ bake kushipa hushupa pawakubainibukiaki. Hatu haska wa akeakekubaina hushupama tashnikubainibukiaki. ⁴²Hanuari txashuwã babu txutanameriaibũ hi pusteya ha dapi Jacó nitxiãma bake nanea txashuwã bake hushupa babu imana tashniriakubainibukiaki, haskakẽ txashuwã hushupa babubu Labãonarã. Hanua txashuwã keneya inũ meshupa inũ shiwayabu kushipabu hawẽ dais Jacónã inikiaki. ⁴³Haskawẽ taea Jacó hawena itxapa hayakũkainikiaki, inabu inũ, huni inũ aĩbu tsumabu inũ, camelo inũ, jumento mirima hayairã.

Jacó hunekaĩkatsi hawẽ aĩbuaibube yubakanikiaki, na hãtxarã

31 ¹Labãonẽ huni bakebu Jacókiri yuinamei: “Nukũ epã ina anua txashuwã tibi Jacó biãkĩ maewakĩ nuku ma binuĩkiki, hawenawakinã”, ikubainaibu huni betsã hatũ hãtxa Jacó yuiabu nĩkatã ²Labão uĩkĩ Jacó shinãkĩ: “Ea ana uĩ pewamaki, eki sinatai ẽ uiaĩ, ha dukũ benimai taeni keskamarã”, ikĩ ³haskai nishũ shinãyã Senhor Deusũ Jacó yuikĩ: “Mĩ epã mae anu minabu anu ana kai txĩtũwẽ, mibe kakĩ ẽ mia merabewabukainairã”, aka

⁴Jacó hawẽ aĩ dabe hau benũbũ hawẽ tsuma yunua hatu yuishũtana hanua hatũ hiwe anua Raquel inũ Léia hanu txashuwã mekei dayai anu bui Jacóki nukuabu ⁵⁻¹³hatu yuikĩ:

—Matũ epã ea pewama ẽ uĩkubainai. Ha dukũ eki benimaniki. Natiã ikis eki sinatai ẽ uiaĩ. Hakia ẽ epã mekenika Deusũ ea merabewakubainikiki. Matu berubi dayashũtxakayamakĩ matũ epã ẽ duawakubaĩmiski. Hakia matũ epã ea itxakawakĩ ea pakakĩ bestikima maewa akeakekĩ ea parãkatsi ikaya Deusũ nemamiski. Labãonẽ ea yuikĩ: “Txashuwã bake keneya minaki”, ea wabianikẽ yushã dasibi keneya tashnikunainaibu hanua shinã betsã watã Labãonẽ ana ea yuikĩ: “Txashuwã bake shiwaya minaki”, ea wariaya yushã dasibi shiwaya tashniriakubainikiki. Haska wakĩ Deusũ matũ epã inabu ea mebĩmakĩ ea inãkubainikiki. Daka ẽ usha namaya txashuwã txutanameaibu ẽ uiaĩyã txashuwã bene shiwaya inũ keneya inũ meshupa bestibũ yushã txutaibũ Deusũ nai tsumã ea yuikĩ: “Jacó”, ea aka: “E nenuki”, ẽ wa: “Uiã, dasibi Labãonẽ mia itxakawai ẽ uĩmiski. Haskawẽ taeshũ bene

shiwaya inũ keneya inũ meshupa bestibu ẽ bake bimakubainai. Betel anushũ haska Deusũ ẽ mia yuini ẽ eaki. Habianushũri mishki unãti wakĩ benitã sheniwẽ dashu atã hanua mĩ ebe yubakaniki. Haskawẽ taea benitã na mae anua pashariwe. Haria mĩ kaini anu inũ kariwe”, ea wakĩ haska Deusũ ea yuishinaki— hatu wa ¹⁴⁻¹⁶nĩkatã hawẽ aĩ Raquel inũ Léiã shinãkĩ yuikĩ:

—Nukũ epã hiwe anu nũ ana hawawẽ nuitirumaki. Txashuwã inã keska wakĩ nuku nawa keska wakĩ nukũ epã nuku mia inãni inũ hanua hawẽ txashuwã mia yununi mĩ biãkubaina hawena ma keyuriaikiki. Haskawẽ taeshũ ina tibi inũ mabu dasibi Deusũ nukũ epa mebĩshũ mia inãkubainai nukuna inũ nukũ bakebunaki. Txanimaki. Haskawẽ taeshũ hamapai sharabu Deusũ mia yuishina ishũwẽ— akabu

Jacó Padã-Arã anua txaniama hunekainikiaki, na hãtxarã

¹⁷⁻¹⁹haskashĩshũ Jacó ana Canaã anu txĩtũkatsi hawẽ hamapai pewanũ ikaya Labãonẽ hawẽ txashuwã dani meshteĩ kakẽ Raquelĩ hawẽ epã kẽwãti mãkã dami yumetsukaini hanua Padã-Arã anua Jacó hawẽ inabu dasibi bini inũ, hawẽ tsumabu inũ, hawẽ mabu itxawatã hawẽ aĩ dabe inũ hawẽ bakebuya camelo kamaki hatu katsaũbaĩkĩ Canaãkiri hawẽ epa Isaque hiwea anu hatu dasibi iyui ²⁰⁻²¹kakĩ hawa hatu banabimama pashai Arameu nawa Labão Jacó haki txaniama parãbaĩkĩ hawenabu dasibi hatũ mabuya iyui hene Eufrates ma pukebaina Gileade Matikiri Jacó besusi pashai hunekainikiaki.

Jacó kashiã Labãonẽ txibanikiaki, na hãtxarã

²²Hanua Jacó pashai haska kaĩshina ma 3 shaba ma kaya Labão yuiabu nĩkatã ²³⁻²⁴hawenabubetã Labãonẽ Jacó txibãkĩ 6 shaba txibãkubaini Gileade Mati anua haki nukuriama usha namaya Deusũ Labão yuikĩ:

—Uĩrawe. Mimebi Jacó kũyã akĩ hawa txakabu yuiyamashãwẽ— aka ²⁵hanua bestẽkaini kai Gileade Matikiri kaya ha matikĩ Jacó hatũ tari hiwe nitxĩkĩ pũtेशina dakakẽ Labão hawenabuya kai haki nukutã hatũ tari hiweri mati anu habũri nitxĩkĩ pũteriatã ²⁶⁻³⁰Jacó anu kashũ Labão haki sinatakĩ yuikĩ:

—Haskai mĩ haskakirãshinamẽ? Ea parãkĩ ẽ aĩbu bake dabe mĩ ea iwẽshinaki, detenametã hatu atxibiranaĩ keska wakinã. Ea hawa yuiama ea parãtã hune mĩ pashashinaki. Haskara shinaĩ mĩ hushiãmẽ? Bebũkiri hukĩ mĩ ea yuia mimawati harpa inũ tũ tũ atiwe nawakĩ benimakĩ ẽ mia nitxĩpanã mĩ hune pashai hushiãkĩ. Mia nitxĩkĩ ẽ bake dabe inũ ẽ bababu benimakĩ hatu tãtsu apanã mĩ ea hatu hunẽbirãshinaki. Haskara mĩ unaĩsmapahairamẽ? Ẽ kushipawẽ ẽ mia txakabuwapanã mĩ epã mekenika Deusũ ea yuikĩ: “Uĩrawe. Mimebi Jacó kũyã akĩ ha akĩ hawa yuiyamashãwẽ”, ea wa ẽ nĩkabirãshinaki. Mĩ epã mae anu kabiai hui

peama haskakī ē mākā dami shūska mī ea yumetsukirāshinamē?— aka ³¹Jacó kemakī yuikī:

—Datei hawa shināma mī kushipawē mī aību bakebu mī ea mebītiru shinaī miki txaniama ē hushiāki. Haska mī ea watirukē hune ē pashakirāshinaki— iwanā, ³²Raquelī hawē epā kēwāti mākā dami yumetsubiakirāshīkē Jacó hawa unāma ana yuikī:

—Haratutūra mī mākā dami beshiā mī betxiaya ha enabu hau mawanūwē. Enabu anua ē mabu dasibi uī keyuwe. Haniara mī mabu betxitā butāwē— aka ³³ha dukū Jacó dani tari hiwe anu hikitā bena keyutā hanua Léiā dani tari hiwe anuri hikitā bena keyuriatā hanua hawē dayaru escravo aī dabetū dani tari hiwe anuri hikitā benakī keyuriatā hawē mākā dami hania betxiama hamē bena keyutā atimas Raquelī dani tari hiwe anuri hikiriatā ³⁴mākā dami beāshina camelo kabekāti merā arua Raquelī arui haki tsauaya hawē epa Labāonē hawē mabu dasibiri uīkī mebaūkī ana hanuari betxiamakē ³⁵Raquelī hawē epa beparākī yuikī:

—Epaā, earā, eki sinatayamawe, himi iki tsaua ē haska benitimakirā— aka haska wa benabaūkī Labāonē hawē kēwāti dami habu tibi anua betxiamakē ³⁶⁻³⁷hanua Jacó sinatakī Labāo txitekī yuikī:

—Hawai e iskirā ea txibāshīshū ē mabu dasibi itimaska wakī mebaūkī hawa mabu mina mī ma betxiamē? Minabu inū enabū bebū mātxiwē. Haratutū nū pewaimēkaī? Mī miamēkaī? Ē eamēkainā? Nukunabū hau nuku yuinūbunā. ³⁸Ma 20 ano ē mia dayashunaya mī inabu yushā tuyatā kaūmama ikūkainimaki. Ha inū, mī txashuwā bene enawakī ē piama ikūkainimaki. ³⁹Hawa inawā mina mia biā ē mia beshuāma ipauniki, ē mia meke pewashunarā. Hakia ena ē mia nitxišhūpauniki. ⁴⁰Shabatiā inū meshu merā yumetsubainabū ea pakamakī mī ea yunui dakaimaki. Bariri barī ea kuamiski. Meshu merā matsī ea aka ikinī iki ē ushaismakī, matsi teneirā. ⁴¹Haska tenekubaini mia dayashuni 20 ano mī mae anu ē hiweshinaki. Hanua 14 ano mī aību bake dabe binū ika hamē ea ē dayama ikūkainiki. Hanua ana 6 ano mī inabu bi ē mia dayashūkūkaīshinaki. Ē mia dayashunaya betsa tibi mī ea maewashūkubaīmiski, ea hawē pakakinā. ⁴²Ē epa Isaque inū ē hutxi Abraão hatū mekenika Deus ē hayamakē mais hawauma mī ea nitxiēāshinaki. Hakia mī ea txakabuwai Deusū uīshū ē mia pe dayashunai uīriakubaīshīshū haskawē taeshū ekiri hātxakī Deus ewē nuikī mia nemashinaki— aka

Jacó inū Labāonē pewai yubakanārabenibukiaki, na hātxarā

⁴³haska wa nīkatā Labāonē yuikī:

—Haskamakī. Ea nīkawe. Ha mī aī dabe mī iweshinarā, ē bakebuki. Hawē bakeburā, ē bababuriki. Ha mī inabu dasibirā, enaki. Dasibi mī beshianā, enaski.

Hakia ē aību bake dabe inū hawē bakeburā, ē ana hawa hatu washūtirumaki, merabewakinā. ⁴⁴Haskawē taearā, mia inū earā, yubakanamenāwē. Nuku dabe uīkī hawē hau Deusū nuku unāpakeshanunā— aka ⁴⁵Jacó nīkatā hawē unātiwanū ishū mishki bishū dabekī nitxītā ⁴⁶hawenabu yuikī:

—Mishki itxawakī maspu keyatapa wakāwē— hatu wa itxawakī mātixishunabu hawē parananātimawakī mishki mātxiābu dapishū piaibū ⁴⁷Labāonē ha mishki mātixishu kenakī: “Jegar-Saadutaki”, anikiaki. Hakia Jacó habias mishki mātxi hatūri kena betsa wakī: “Galeedeki”, arianikiaki. ⁴⁸Hanushū Labāonē ana yuikī:

—Na mishki nū itxawakī maspuashurā, unanuma nū pashkakaina mia inū ea nukū unātiki— iwanā, haskawē taeshū Jacó enabū kenakī: “Galeedeki”, anibukiaki.

⁴⁹Labāonē ana yuikī:

—Nū pashkakaina nū ana uinanāmakē hau Senhor Deusū nuku dabe uīpakeshanūwē. ⁵⁰Ē aību bakebu mī ea hatu itxakawā kasmakī mī hatu danākī aību betsa biayarā, huni betsa mia nematirumabiakē: “Nū yubakaiwē taeshū mī haskaya Deusū unaīkiki”, hakimayamashāwē— aka haskawē taeshū ha mishki maspu kenakī: “Mispaki”, nukū hātxawē yuiarā, “Hakishū Deusū Uībaūtiki.” ⁵¹⁻⁵³Hanushū Labāonē ana hātxa wakubaīki:

—Uiā. Na mishki maspuabu inū mishki keyatapa ē nitxīshurā, habuwē nū yubakai nukū shināmatiki. Ea inū mia namakis nia keska nū ashuki. Ea miki sinatakī mia txakabuwakatsi ikī ha dabe ē binuama ishanaii. Miari eki sinatakī ea txakabuwakatsi ikī ha dabe mī binuamari iriashanaii. Nū ma yubaka haska haya haratutūra nū txakabuwakī kaneaya ea kasmai miā nū kaneayarā, mī hutxi Abraão mekenika Deus inū ē hutxi Naorī mekenika Deus habiastū nuku betsa kupishanikiki— aka haska wa Jacó nīkatā hawē epa Isaque mekenika Deuski datekī yuikī:

—Peki. Haska nū yubakai keska ipakenāshāwē— iwanā, ⁵⁴Deus benimawakī mati anushū hawē kēwāti piti pewakī txashuwā bake tesēshū shui keyutā misiyabi hatu pimanū ishū hawenabus kena itxabu hatubetā pitā matikī habiari ushashini ⁵⁵penaya Labāo bestētā hatu henebaīkatsi hawē beyawē hawē bababu inū hawē aību bake dabe tātsu ashū hātxa pepawē yuikī hatu duawatā hawē mae anu txītūbiranibukiaki.

Jacó inū hawē betsa Esaú nukukunanū ika inibukiaki, na hātxarā

32 ¹Hanua hawē ibuā hiwe anu ana kai txītūkaini bai tanabainaya Deusū nai tsumabu Jacóki nukuaiabu ²hatu uīkī yuikī: “Narā Deus dayashunikabu kushipabuki”, atā “Haskawē taea na mae kena ‘Maanaimki’”, anikiaki.

³Hanushū mae Seir anu Edom mai pakea anu hawē betsa Esaúki ma huaikiri hau kaka bushūtānūbū Jacó hawē tsumabu eskarabe yunukī ⁴⁻⁵hau eska yuishūtānūbū Jacó hatu yunukī:

—Ë betsa Esaú eska yuitākāwē: “Mī tsuma Jacó mia yuikī: ‘Nukū kukabe ē hiwetani atimas ē ana miki nukuyuaii. Earā, ē eska haya ē huaii. Nīkawē. Ina awa inū, jumento inū, txashuwā inū, huni inū aību dayaru escravo mirima ē hayaki. Mī ekiri pe shinanū, iwanā, ‘Mī ē shanē ibuki, akī mia yuikī bebūkiri mianu ē hātxa ē mia bumai’ ”, akī ē yunuai habiaskari ē hātxa ē betsa Esaú ea yuishūtākāwē— hatu wa ⁶bushū Esaú yuitā ana txītūbirā Jacó yuikī:

—Mī betsa Esaúki nukushū nū yuia nuku nīkatā 400 hunibuya miki nukui ha kayabi huikiaki— akabu ⁷nīkatā hawē betsa paraniwē taea shinaī datehairakī Jacó hawenabu inū hawē inabu pashkakī hawenabu betsa inū hawē txashuwā inū, hawē ina awa inū, hawē camelo hati pashkakī shuku dabe watā ⁸shinākī: “Ha dukū mani betsaki dukū Esaú nukutushitā hatu deteaya uītā mani betsa pashatisharaki”, ika ⁹⁻¹²hanua bika tenei Deusbe hātšakī: “Senhor Deusuū, mī ē hutxi Abraão Deus mekenika mī ikūkainiki. Mī ē epa Isaque Deus mekenika mī iriakūkainaii. Haskawē taeshū ea yuikī: ‘Mī mae anu ana kawē. Minabu anu ana kawē. Mī hari ka harishū ē mia duawashanaii’, akī mī ea yubaimaki. Txanima mī ea duawaii. Nenua kairā, ē mestēti bestiya ē kaniki, na Hene Jordão pukeirā. Hakia na eskatiā yura mani dabeya Hene Jordão ē ana pukei kaii. Ë haska kainaya ē betsa Esaú eki sinatai ea mekewe. Hushū aību bakeya dasibi tenaīkiki, ika ē haki dateaii. Mī ea yuikī: ‘Ë mia duawakī mī bababu ē pa washanaii, mashiti tsuā tanatiruma wakinā’, akī mī ea yubayamaki. Haskawē taeshū ē betsa Esaú anushū mekekī ea itxakawamayamawe”, atā ¹³hanu ushashini bestēkauā Esaú hawē daewakī ha inākuīkatsi hawē inabu katukī ¹⁴200 txashuwā yushā inū, ²⁰txashuwā bene inū, ²⁰⁰cabra yushā inū, ²⁰cabra bene inū, ¹⁵30 camelo yushā bakeya inū, ⁴⁰ina awa yushā inū, ¹⁰ina awa bene inū, ²⁰jumento yushā inū, ¹⁰jumento bene katushū ¹⁶ina sharabuya hawē tsumabu tibi mekemakī hatu pashka akeaketā hatu yuikī:

—Matunā, bebūkiri pashku pukekāwē, ina shukuabu tibiya benāta bukubainirā— iwanā, ¹⁷bebūkiri inabuya hawē tsumabu yunukī:

—Ë betsa Esaú matuki nukushū matu yukakī: “Matū shanē ibu tsuamē? Mā hani kai? Na inaburā, tsuanamē?” ikayarā, ¹⁸Esaú yuikinā: “Eska washākāwē. Mī tsuma Jacónaki. Mī hawē shanē ibu Esaúrā, ha beshuīkiaki. Uiā. Nuku itxū Jacóri txipu ma huriaikiki”, akī yuishākāwē— hatu wa ¹⁹hawē tsumabu inabu tibiya ana ha katxu habias hātxa hatu yuitā hanushū hawē henekī hatu yuikī:

—Esaú matuki nukuaya habu dukū ē hatu hātxa washu keska habiariri yuishākāwē. ²⁰Hātxa menekī yuikī: “Uiā. Nuku itxū mī tsuma Jacó txipu ma huikiki”, akī haska yuirishākāwē— iwanā, shinākī — Inākuīti ea bebūkiri yunukī ē betsa ē daewaii. Txipu hawē besu ē uiā ea

danāmamēkaī— ikī ²¹hawē tsumabu inākuīti habu dukū bebūkiri yunua pashku pukei buaibū hanua ha kayuama meshu merā bai putxinī niti ika usha ishī

Jacó inū Deusū nai tsuma atxinamenibukiaki, na hātcharā

²²⁻²³yamenapū bestēshū hawē aī dabe inū, hawē escravo aī daberī inū, hawē 11 bakebu hatu bestēwāshū pashku hawē kena Jaboque hatu pukemashū ha inū, hatū mabuya hawē tsumabu inabu dasibiriya pukematā ²⁴⁻²⁵Jacó besti niti ikē huni betsa hushū maemakatsi ikī meshu merā habe tsumanametā tī anū ishū ashīkī penaya huni betsā Jacó maematiruma huni betsā kishtīkī Jacó kishtush atā ²⁶yuiūkī:

—Ma penaikiki. Ea henewe— aka Jacó yuiūkī

—Mī ea pepawama ē mia heneamaki. Mī kushipawē ea pepawawe— aka

²⁷—Harakiri mī kenamē?— aka

—Ē Jacóki— aka

²⁸—Deus inū hunibu binūkatsi ikūkaīkī mī ma hatu maemaki.

Haskawē taeshū habū mia ana Jacówē kenabuma ishākanikiki. Hakia mia kenakī: “Israelki”, akī mia kenashākanikiki— aka Israel nukū hātcharā, “Deusbe mī ma binunameaki” aka ²⁹hanushū Jacó yukakī:

—Miarā, harakiri mī kenamē? Ea yuiwe— aka

—Haskai ē kena mī yuka ikaii?— iwanā, hawē kena yuiama hanushū Jacó hawē kushipawē pepawa bestitā kaya ³⁰Jacó shinākī:

—Ha hunirā, Deusraka. Deusbe ē beisinābiashu ē mawama ishuki.

Haskawē taeshū na nenua ē habe atxinameshinai: “Penielki”, akī ē kena bena waii, nukū hātchawē yuiarā, “Deusbe ē beisinashuki”— ikarā.

³¹Hanua penaya bari huaya ha kishtush akawē taea tiri ikaini Jacóri pashku hawē kena bena Peniel pukebaini kai ³²hanua Jacó Deusū kishtush aniwē taeshū natiā Israelī enabū yuinaka betsa betsapa hawē kishi punu txitxia pisbumakiaki.

Jacó inū Esaú daenamenibukiaki, na hātcharā

33 ¹Hanua Jacó kai sharakūkaini kakī hawē betsa 400 hunibube txai huai Jacó betxitā hanushū dabe inū besti hawenabus shuku wakī hawē aī Léia hawē bakebuya inū, hawē aī betsa Raquel hawē bakeya inū, hawē escrava aī dabe hatū bakebuya hatu pashkatā ²hawē escrava aī dabe hatū bakebuya tari shuku watā bebū hatu mapūtā hanushū Léiari hawē bakebuya ha katxu tari mapūriatā Raquel hawē henekī hawē bake Josébe txipu tari nitxītā ³hatu haska watā hawaira Jacó hatu binubaini bebūkiri kai hawē betsaki nukui kakī daewai hawa buama kai uīmai hawē beyawē taea maī beti iki 7ki beukūkaini hawē betsa anu kaya ⁴haskakūkainaya unuriari ana haki sinatamari uīmariai

kushiriakirã Esaú Jacóki nukutã ikukunã teikukutã tâtsu aka benimai habia dabe kashanibukiaki. ⁵Haskai menetã Esaú bewenikitã hatu uĩbaũkĩ aĩbu hawẽ bakebuya betxikĩ Jacó yukakĩ:

—Na mibe beaiburã, mĩ tsuabumẽ?— aka

—Enabuki. Deusũ ea hatu inãkubaĩshinaki, mĩ tsuma ẽ earã— akaya ⁶hanua hawẽ escrava aĩ dabe hatũ bakebube bua maĩ dãti itã beti ikaibũ ⁷hanua Léia hawẽ bakebube kariai maĩ dãti itã beti iriaibũ hanua txipu hawẽ henei José hawẽ ewa Raquelbe ka maĩ dãti itã beti iria haska maniabũ ⁸Esaú ana Jacó yukakĩ:

—Na mĩ inabu inũ mĩ tsumabu dasibibu mia bebũ ẽ uĩkubirani ẽ miki nukuirã, mĩ hawẽ hawayuai?— aka

—Nũ ana sinatarabeyamanũ mia daewakĩ ẽ inabu dabukũ ẽ mia beshuaiĩ, nũ ana txakabui hiweyamashanunã— aka

⁹—Ë betsa kayabituũ, haskamaki. Itxapa ẽ ma hayariki. Hawara mĩ haya mĩ beairã, minaki. Ea pashkashũ inãyamawe— aka

¹⁰⁻¹¹—Haskamaki. Mĩ ea betxipaiaiwẽ taeshũ na inãkuĩ ẽ mia beshũshu biwe. Mĩ ewẽ benimai ẽ mia uĩshuki, haska Deus ẽ uiaĩ keskarã. Deusũ ea duawamiswẽ taea itxapa ẽ hayaki. Haskawẽ taeshũ ea danãma ẽ inãkuĩ biwe— akĩ hawẽtsaĩ yunu yunu aka atimas shinã betsa watã bitã ¹²hanushũ Esaú yuikĩ:

—Nenua karinuwe. Ë bebuai txipu ea itxũ kawẽ— aka

¹³⁻¹⁴—Ë betsaã, mĩ unaiĩ. Ë bake mishtĩ kushisma inũ ẽ inabu yushanẽri hawẽ bake txutxu amaibuwẽ ẽ nuiaii. Shaba bestitxai hikinũ ika nũ hawaira kushikainaya ẽ inabu ea mawashũtirubuki. Mia dukũ beburawe, earã, ẽ inabu kai uĩkubaini inũ ẽ bake mishtĩ buaibu unãshubira ẽ hatu iyuirã. Seir anu ẽ miki ana nukui kairã, beburawe— aka

¹⁵—Peki. Ë hunibu dabukũ mia bashishũpa, hau mia merabewakubainũbunã?— aka

—Mĩ ea merabewatirubia ewẽ nuiyamawe, emebi ẽ kairã— aka ¹⁶haska wa hawẽ 400 hunibube Seirkiri Esaú ana txitũkirãshĩkẽ

¹⁷hanua hawẽ shinã betsa watã ana hari hiweakiri kama teshkikaini Hene Jordão pukebaini Sucote anu Jacó hawenabube kashũ hiwe watã bari kaya hanu inabu bitxiti hiwe itxapa hatu wama hi mebi meshketãtãkĩ dakẽshũbaunibukiaki. Haskawẽ taeshũ ha mae kenakĩ: “Sucoteki”, nukũ hãtxawẽ kenarã: “Hi mebi keneki”, amisbukiaki.

¹⁸Hanua Jacó Padã-Arã anua hui hawa txakabuma pe Canaã mai pakea anu Siquém mae dapi hawenabube hiwetushinikiaki. ¹⁹Hanua mae ibu wanũ ikĩ Siquémnẽ epa Hamorĩ enabu anua 100 pei heshe karuhairawẽ taeshũ ha mae ibu wakĩ pakatã hanu hatũ tari hiwe hatu pũtemabauna hanu maniabũ ²⁰hanushũ mishki txi tapu wakĩ mishki itxawakĩ maspu watã hanushũ Deus kẽwãti txi tapu washũ kenakĩ: ‘Deusrã, Israeli mekenika Deuski’, anikiaki.

**Diná nawā pesashinawē taeshū hawē puibū
hatu detekī keyunibukiaki, na hātcharā**

34 ¹Hanua Siquém mae anu Jacó aĩ Léiã bake Diná txipash hiwe betsa anu aĩbu betsaki bai ka ²Heveu nawa shanē ibu Hamorĩ bake iyua Siquémnē Diná uĩkĩ atxishū pesakĩ dakewatā ³txipash betxipaihairakĩ daewanū itā hau habe betxipainamenū habe hātchai petā ⁴hawē epa Hamor banabimakĩ:

—Ha txipash ē aĩwākatsis ikai hawē epa ea yukashūtāwē— aka ⁵hanu hawē puibu hayama txai bushū hatū inabu pimai buabū Siquémnē hawē aĩbu bake txutashu yuiabu hawē huni bakebu beriabumakē Jacó ha mesti ha ikatsi ikama teneyunikiaki, hawa yuiamarā. ⁶⁻⁷Hanua hawē puibu beshū Dinakiri nĩkatā shinākĩ:

—Nukū pui Siquémnē txutakĩ nukū ibubube nuku itxakawashinakiaki. Tsua haskatimahairaki— itā haskawē taea huĩti nishma haki sinatahairaibū habe hātchanū ika Hamor hawē bake Siquémbe Jacó anu kashū ⁸⁻¹⁰hatu yuikĩ:

—Ē bake mĩ bakewē kemukĩ betxipaihairaikiki. Hau aĩwanū ē mia yukashuniyuaii, eskatiã nū enanamenūbunã, yura bestitxai keskairã. Eskairã, nukū aĩbu bakebu bishākāwē, matunari nū biriakubainūbunã. Nukube mã hiweaya nukū mai pakea matunari iriashanikiki. Nenu hiwekāwē, hanu hiwea dayakĩ mabu itxawakĩ ana mae ewawakubaishākāwē— hatu wa ¹¹⁻¹²hanushū hawē bake Siquémnēri hatu yuikĩ:

—Matu daewakĩ hawara mã ea yuka ē matu ināshanaii. Inākuĩ hamapai sharabu mã ea yuka ē matu inātiruki. Haskawē taeshū matū bake txipash ea inākāwē, hau ea benewanunã— hatu wa

¹³⁻¹⁷hatū beyawē taeshū hatū pui nawa inātiruma shinākĩ hatū pui itxakawashinawē taeshū Jacó huni bakebū hatu parākĩ Siquém inū hawē epa yuikĩ:

—Mã haskabu nukū pui nū matu inātirumahairaki, mã nukū beya keskamarã, matū hina kubitxi meshtekeumarã. Nū haska matu inaĩ nū dakekatsi ikamaki. Haskawē taeshū nū matu yunuamaki. Hacia haskakatsirã, ha dukū nuku keskai huni tibi matū hina kubitxi mã meshtekeaya nukū puibu matu inātã matunari nū bitiruki. Habias yurabu shukua keskai nū matube hiwetiruki. Hacia mã nukū hātcha nĩkama matū hina kubitxi meshteamakē nukū pui matu mebĩbaini nū kaĩkaĩshanaii— akabu ¹⁸hatū hātcha Hamor inū hawē bake Siquémnē nĩkatã:

—Haskarã, peki— ikaibū ¹⁹⁻²⁰Jacó aĩbu bake betxipaihairai meshteabu isĩki dateama hawē hina kubitxi Siquémnē hatu bimatã hanua hawē epa Hamorbe itxamisbu hemaĩtĩ anu Siquém kashū shanē ibu keskakĩ hawenabu huni dasibi kena itxaibu hatu yuikĩ:

21-23—Ha huniburã, nukuki sinatabumaki. Haskawẽ taeshũ nukũ mai pakea anu hatube hiwenãkãwẽ, habube biakanã nũ dasikubainũbunã. Uiã, hatũ hãtxa nĩkanãkãwẽ, nũ haska hatu txibãyã nukube hiweshãkanikikirã. Nukũ mai pakea ewapawẽ taea nuku inũ hatube nenu nũ hiwetirubuki, hatũ inabuya hatubetã pimairã, nukũ aĩbu bakebube nũ hatube biananãkubainũbunã. Hamẽ nukũ hina kubitxi nũ meshteamakẽ yurabu bestitxai keskai nukuki dasitã nukube hiwekatsi ikabumakiaki. Hakia nũ habu keskai huni tibitũ nukũ hina kubitxi nũ meshteya hawenabui yura shuku bestitxai keskai nukube hiweshãkanikiaki. Nũ haskaya hatũ inabu inũ hatũ mabu nukuna ishanimẽkaĩ. Hatũ hãtxa nĩkanãkãwẽ, nũ haska hatu txibãyã nukube hiweshãkanikikirã— hatu wa 24Hamor inũ Siquémnẽ hãtxa hati bariyabu dasibi habu detenamei butirubu keskabũ hatu nĩkatã habũ kemakĩ:

—Haskakenã, peka— ikaibu hanushũ habũ hina kubitxi meshtebaũkĩ hatu keyushinabu 25hatu haska washinabu shaba dabe inũ besti kaya huni dasibi isĩ tenehairaibũ Jacó bake dabe Simeão inũ Levi Dinã pui kayabibũ nupe txaipaya ka ha maewã anu hikishũ hiwe tibi hune hikikũkaũkĩ huni dasibi hatu dete keyunibukiaki. 26Hamor inũ hawẽ bake Siquém deteriatã hatũ hiwe anua hatũ pui Dinã mebikinãbaĩkĩ iyuabu kaya 27hanua hatũ pui Dinã Siquémnẽ itxakawashinawẽ taea Jacó huni bake betsabu ha hatũ betsã hatu tenãkãshu anu haburi bushũ hiwe tibi anua hatũ mabu biãbaũkĩ 28hiwe dapikea inũ bai anua ina sharabu bamakĩ hatu itxawatã 29hatũ mabu dasibi biãtã hatu tsuma wabaĩkĩ hatũ bakebu inũ hatũ aĩbuaibu dasibi hatu itxawabaĩkĩ ha maewã dasibi anua hatu iyukĩ hatu yumetsubainibukiaki.

30Hawẽ bakebũ hatu haska washuwẽ taea hatuki sinatakĩ Jacó hawẽ bake Simeão inũ Levi hatu ha akĩ yuikĩ:

—Ea txakabuwakĩ nawa betsa betsapa mã ea hatu mesewamashuki, Canaã nawabu inũ Ferezeu nawaburã. Nukurã, nũ eskarabeski. Hakia haburã, itxapahairabuki. Habu dasitã nuku dete keyukĩ nuku yamawashãkanikiki, ea inũ enabu nuku teshe heneamarã— hatu wa

31hawẽ bakebũ nĩkatã hatũ ibu yuikĩ:

—Haska wakĩ nukũ pui dasibituna hininipa wakĩ beya wakĩ nuku beshpa betxitirubumaki— anibukiaki.

**Betel anushũ Deusũ Jacó mai pakea ibuwamakatsi
yubakĩ kushipa wakĩ pepa wanikiaki, na hãtxarã**

35 1Hanushũ hatu haska washĩãbũ Deusũ Jacó yunukĩ:
—Minabu pewatã Betel anu hiwei kawe. Hanu hiwea mã Esaũ anua pashaya ẽ miki nukua mã namaya ẽ mibe hãtxani anu ha mishki txi tapu hanushũ mã ea kẽwãturu ashãwẽ— aka 2haska wa datekĩ hawenabu inũ hawẽ tsumabu Jacó yuikĩ:

—Matu anua dami yushī tibi mǎ haya kaĩmakāwē. Hanua nashi txuki petā pepanū, ika matū tari betsa sawetā ³hanu Deus hiwea mae Betel anu bunākāwē. Ē nuitapakaini kai hanira ē kapanā Deusū ea unākī merabewakī ea hātxa wani hanira ē kaya ebe kakūkaĩmiski, ea haska wamiswē taeshū Deus kēwākī mishki txi tapu wakī mishki itxawakī maspu watā ē txashuwā bake teshteshū ē menu keyushuni kairā— hatu wa ⁴hanushū hatū yushī deus dami tibi betsa betsapa kēwākī damiwamisbu inū, hatū dami ouro mane pau Jacó inābu mae Siquém dapi hi shukua namā pukishū ana uĩtimawakī Jacó dasibi maiwatā ⁵hatu haska wamabaini tashnibainaibū mae tibi anua Deusū hatu datemabaunaiwē taeshū Jacó hawenabube detekatsi ibiai datekī hawē bakebube txibāma inibukiaki.

⁶⁻⁷Hanu hawē betsaki datei pashai Canaã anu kai ushaki hanu Deus haki nukuni ha mae Luz nawabū kenanibu anu Deus haki nukua uĩshīkī kena bena wakī: “Betelki”, ani anu ana Jacó hawenabuya hari kai hikitā hanushū txi tapu wakī mishki itxawakī maspu watā Deus kēwākī Jacó txashuwā bake teseshū menu keyushūtā ana habiariri kenakī: “Betelki”, anikiaki. ⁸Habianuari Jacó ewa Rebeca hatū yumewani hawē tsuma Débora ma yushabuhaira Alom-Bacute anu mawakē Betel mae dapi hi shukua namā mai wanikiaki.

⁹Padā-Arā anua ana Jacó txĩtuĩmakē Deus ana haki nukushū hau haskanūbarinū Deusū hawē kushipawē duawakī pe yuikī ¹⁰eska wanikiaki:

“Ikis mī kena Jacóki.

Ana Jacó kenama hakia: ‘Israelki’, akī
hau hawē mia kenapakeshābūwē”,

iwanā, haska wakī Deusū Jacó kena bena wanikiaki. ¹¹Ana yuikī:

“Earā, ē mekenika Deus kushipaki,
ē kushipawē dasibi ē hatu binu keyuarā.

Ea nīkawe. Itxapai pashākāwē,
minabu bake pawai mirimahairawairā.

Mia anua minabu shukua betsa betsapa
shanē ibu kayabi ishākanikiki.

¹²Na mai pakea mī hutxi Abraão

inū mī epa Isaque yubakī ē yununi
habiaskari wakī ē mia yunuaii.

Hanushū txipuri minaburi pakubainaibu
ē hatu yununūbariaii”, atā

¹³hanua Deus Jacóbe hātchatā kakē ¹⁴habianuri Jacó mishkiwē unāti wakī dabekī nitxītā haska watā Deus kēwākī uva vinho inū piti sheni hene inākuikī haki mashu akī maukanikiaki, ha mishki Deusuna wakinā. ¹⁵Haska watā ma anishū ana habiariri kenakī: “Betelki”, anikiaki, nukū hātshawē kenarā: “Deusū Hiwea Maeki”, akinā.

Raquel bake kaĩtã mawanikiaki, na hãtxarã

¹⁶⁻¹⁷Betel anua kaĩbaini mae betsa Efrata ma kemai buaibũ Raquelĩ bake bima tuya kai bai namakia bake kainũ ika kaĩtxakai bika tenehairaya hatũ bake imaitũ yuikĩ:

“Dateama iwe, mĩ iki peairã, huni bake betsa mĩ kaiainã”, aka ¹⁸mawakatsis ikamabia ma mawai Raquelĩ shinãkĩ yuikĩ: “Ë huni bakẽ kenarã: ‘Benoniki’, nukũ hãtxawenã: ‘Ë isĩ nui bakeki’, atã mawakẽ hafia hawẽ epa Jacó hawẽ kena betxipaiama kena betsa wakĩ: ‘Kashahairai hi shukuaki’, ‘Benjamimki’, nukũ hãtxawẽ: ‘Duapa bakeki’ ”, hatu wa

¹⁹⁻²⁰haskatã Raquel mawa Efrata bai keshu maiwatã hawẽ tsumabubetã Jacó mishki keyatapa hawẽ unãti wakĩ hawẽ mai mamaki nitxinibukiaki. Na habia eskatiã Efrata mae hawẽ kena bena Belém wanibu txaima anu na unãti uĩriatirubuki.

²¹Hanua Jacó hawẽ kena bena Israel hawẽ aĩ haska wabaini ana txipekekaini kakĩ hanu manaũrishũ uĩbaũti hawẽ kena Migdal-Éder daĩbaini kashũ hatũ tari hiwe hatu pũtematã ²²hanu hiweyuaya hawẽ bake iyua Rúben kashũ hawẽ epã escravo aĩ Bila ati wakĩ hune txutakẽ Israel banabimabu nĩkatã haki sinatahairanikiaki.

Jacó huni bakeburã, 12 inikiaki, na hãtxarã

Jacórã, 12 huni bakeya inikiaki. ²³Hawẽ aĩ Léiã huni bakeburã, hawẽ tue benarã, Rúben inũ, Simeão inũ, Levi inũ, Judá inũ, Issacar inũ, Zebulom hati binikiaki. ²⁴Hamẽ hawẽ aĩ betsa Raquelĩ huni bake daberã, José inũ Benjamim inikiaki. ²⁵Raquelĩ escrava Bilã huni bake daberã, Dã inũ Naftali inikiaki. ²⁶Hanua betsa Léiã escrava Zilpa anua huni bake daberã, Gade inũ Aser inikiaki. Jacó Padã-Arã anu kani hiweshũ dasibi hatu bawarã, haria kainibukiaki.

Isaque mestebuhairatã mawanikiaki, na hãtxarã

²⁷Manre hawẽ kena betsa dabe Quiriate-Arba inũ Hebromrã, hanu Abraão inũ Isaque hiwea mapupaunibu anu Jacó hawẽ epa Isaqueki ana nukutushinikiaki. ²⁸⁻²⁹Hanua Isaque 180 bariya mestebuhaira mawakẽ hawẽ yushĩ hawẽ shenipabuki dasishĩkẽ hawẽ bake dabe Esaú inũ Jacó hawẽ yura mai wanibukiaki.

Esaú bababu shukua tibi tanakubainibukiaki, na hãtxarã

36 ¹Esaú, hawẽ kena betsa Edom, inũ hawẽ bakebu inũ, hawẽ bababu hiwea eskanibukiaki. ²Canaã anua Esaú aĩbu dabe inũ besti aĩwãkinã, ha dukũ Heteu nawa Elomnẽ aĩbu bake Ada inũ Heveu nawa Zibeão baba ha aĩbu bake Anã bake Oolibama bitã ³hanushũ hawenabu Ismaelĩ huni bake Nebaiote pui Basemate birianikiaki.

⁴Hanushũ Adáki Esaú bakewarã, Elifaz kainikiaki. Hanushũ Esaú hawẽ aĩ betsa Basemateki bakewa Reuel kainikiaki. ⁵Hanua ana hawẽ aĩ betsa Oolibamaki bakewa huni bakebu biarã, Jeús inũ, Jalão inũ, Corá inibukiaki. Na hati Esaú huni bakeburã, maewã Canaã anu hiweshũ hatu bawa hanua kainibukiaki.

⁶⁻⁷Haska hiwea shinã betsatã hawẽ aĩ dabe inũ besti inũ, hawẽ 7 huni bake inũ, hawẽ aĩbu bake tanama inũ, hawẽ dayaru escravo inũ, hawẽ inabu inũ, hawẽ mabu dasibiya Canaã anua Esaú hawẽ betsa Jacó dapashkabainikiaki. Jacó enabu inũ, hawẽ tsumabu inũ, hawẽ inabu mirimakẽ Esaúna habiaskarikẽ habetã hania hatũ inabu hatu pimatima ana habe hiwekatsi ikama uĩtã meribi hiwetanũ itã haska Canaã anua dasibi betsa betsapa bishiã haya maei kanikiaki, hawẽ betsa Jacó henebainirã.

⁸Hanua sulkiri kai Esaú, hawẽ kena betsa Edom mati matipa anu Seir anu hiwei kanikiaki. ⁹Haskabaini haria Esaú bakebũ bakewa panibukiaki, Edom nawabuirã, mati matipa Seir anu hiwekubainirã. ¹⁰Esaú huni bakebũ kenarã, hawẽ aĩ Adã huni bakerã, Elifaz inikiaki. Basematẽ huni bakerã, Reuel inikiaki. ¹¹Hanushũ Esaú bakebũ babaya warã, Elifazĩ huni bakeburã, Temã inũ, Omar inũ, Zefô inũ, Gaetã inũ, Quenaz hatu bawanikiaki. ¹²Hanuari Elifaz hanubi hawẽ escrava aĩ Timnaki bakewarã, huni bake Amaleque kainikiaki. Ha habũ bababurã, Esaú aĩ Ada anua inibukiaki. ¹³Hanua Esaú huni bake Reuelĩ bakewa Naate inũ, Zerã inũ, Samã inũ, Mizã hati Basematẽ hawẽ huni bababu inibukiaki. ¹⁴Zibeão baba ha aĩbu bake Anã bake Oolibama bitã Esaú haki huni bakebu hatu bawa Jeús inũ, Jalão inũ, Corã inibukiaki.

¹⁵⁻¹⁶Esaú aĩ Adã huni bake iyua Elifazĩ huni bake bawarã, hati Edom anu shanẽ ibu tibi inibukiaki, Temã inũ, Omar inũ, Zefô inũ, Quenaz inũ, Corã inũ, Gaetã inũ, Amalequerã, hati Adã huni bababu inibukiaki. ¹⁷Esaú aĩ betsa Basematẽ huni bake Reuelĩ huni bakeburã, hati Edom anu shanẽ ibu irianibukiaki, Naate inũ, Zerã inũ, Samã inũ Mizãrã. ¹⁸Anã aĩbu bakerã, Oolibama Esaú aĩ betsa hawẽ huni bakerã, hati Edom mai pakea anu shanẽ ibu inibukiaki, Jeús inũ, Jalão inũ, Corérã. ¹⁹Ha aĩbu tibiki Esaú, hawẽ kena betsa Edom hatu huni bake bawa hati hawẽ huni bakebu inũ hatũ bababu Edom anu shanẽ ibubu inibukiaki, hatunabu hiwemairã.

²⁰Hanua Horeu nawa Seir habianuri hatube nashui ika hiweatũ huni bakeburã, Lotã inũ, Sobal inũ, Zibeão inũ, Anã inũ, ²¹Disom inũ, Eser inũ, Disã hatiburã, Edom mai pakea anu haburi shanẽ ibui hiwenibukiaki. ²²Seirĩ huni bake Lotãnẽ huni bakeburã, hati inibukiaki, Hori inũ Homãnã. Lotãnẽ puirã, Timna inikiaki. ²³Hanua Seirĩ huni bake betsa Sobalĩ huni bakeburã, hati inibukiaki, Alvã inũ, Manaate inũ, Ebal inũ, Sefô inũ, Onãnã. ²⁴Hanua Seirĩ huni bake betsa Zibeão

huni bakeburã, Aiã inũ Anã inibukiaki. Ha Anãrã, hanu tsua hiweama anu kashũ hawẽ epã jumento mekeshũ pimashũkĩ ãpash txatxa betsa betsapa habamis betxitanikiaki. ²⁵Ha Anã huni bake betsã kenarã, Disom inũ hawẽ aĩbu bakẽ kenarã, Oolibama inikiaki. ²⁶Hanua Disomnẽ huni bakeburã, Hendã inũ, Esbã inũ, Itrã inũ, Querã inibukiaki. ²⁷Seirĩ huni bake betsa Eserĩ huni bakeburã, Bilã, inũ, Zaavã inũ, Acã inibukiaki. ²⁸Seir hawẽ henea huni bake Disãnẽ huni bakeburã, Uz inũ Arã inibukiaki.

²⁹Hanua Seir mai pakea anu Horeu nawa shanẽ ibu tibirã, hati inibukiaki, Lotã inũ, Sobal inũ, Zibeã inũ, Anã inũ, ³⁰Disom inũ, Eser inũ Disã hawẽ betsabube hiwei shanẽ ibuirã.

³¹Habu dukũ Israelbu shanẽ iburiabumakẽ ha nawabu shanẽ ibukĩ dasibibu yunukĩ taewanibukiaki, Edom mai pakea hirabi anurã. ³²Beorĩ huni bake Belã Edom mai pakea hirabi shanẽ ibu inikiaki, hawẽ mae Dinabã anushũ hatu yunukubainirã. ³³Belã mawakẽ Zerã huni bake Jobabe shanẽ ibunikiaki, hawẽ mae Bozra anushũ hatu yunukubainirã. ³⁴Hanua Jobabe mawakẽ mai pakea Tema anua habianuri Husão shanẽ ibu inikiaki dasibibu yunuirã. ³⁵Hanua Husão mawakẽ Bedade huni bake Hadade hawẽ shãtukũ shanẽ ibuaya Midiãnẽ detenamenikabu Moabe mae anu beaibube detenamekĩ hawenabubetã hatu maemanikiaki, hawẽ mae Avite anushũ hatu yunukubainirã. ³⁶Hanua Hadade mawakẽ hawẽ shanẽ anu shanẽ ibui Samlã inikiaki, hawẽ mae Masreca anuarã. ³⁷Hanua Samlã mawakẽ hawẽ shãtukũ shanẽ ibui Saul inikiaki, hawẽ mae Reobote, hene kesha hiwearã. ³⁸Hanua Saul mawakẽ hawẽ shãtukũ Acborĩ huni bake Baal-Hanã shanẽ ibunikiaki. ³⁹Hanua Acoborĩ bakeĩ Baal-Hanã mawakẽ hawẽ shãtukũ Hadade shanẽ ibunikiaki, hawẽ mae kenarã Paũ anuarã. Hadarĩ ainã hawẽ kena Meetabel inikiaki. Hawẽ epa Matrede inũ hawẽ hutxi Me-Zaabe inikiaki.

⁴⁰⁻⁴³Ha yurabu tibi Esaũ enabu, hawẽ kena betsa Edomnã, pai eskanibukiaki, shukuabu tibi inũ mae tibi inũ kena tibirã. Hatũ kena tibirã, Timnã enabu inũ, Alva enabu inũ, Jetete enabu inũ, Oolibama enabu inũ, Elã enabu inũ, Pinom enabu inũ, Quenaz enabu inũ, Temã enabu inũ, Mibzar enabu inũ, Magdiel enabu inũ, Irã enaburã, hati inibukiaki, Edom bababu shukua tibirã.

37 ¹Hanua hanu hawẽ epa Isaque hiweni anuri Jacó hiwieranikiaki, Canã anurã. ²Jacó inũ hawẽ bakebu hiwei haskapaunibukiaki.

José namai eskakũkainikiaki, na hãtxarã

José 17 bariyatũ hawẽ epã escrava aĩ dabe Bila inũ Zilpã huni bakebube hawẽ epã hatu yunua hawẽ txashuwã nimakĩ pimai harishũ hawẽ betsabu maputxakashũ txakabu akaibu José hawẽ epaki txanikirãkiranikiaki.

³Israel anibukĩ José bawaimawẽ taeshũ ha besti betxipaihairanikiaki, hawẽ huni bakebu betsa mawaira hatu betxipaiamarã. Haskawẽ taeshũ tari hawẽrua txaipa daya tarima Israelĩ José hatu wamashuna ⁴hatũ epã haska washũkĩ José betxipaihairai hatu binuhaira hawẽ betsabũ uĩkĩ José dananibukiaki, haska wa nia uĩ habe pe hãtxanameamarã.

⁵⁻⁸Hanua ana betsatiã José usha namashĩkĩ hawẽ betsabu yuikĩ:

—Usha namairã, ẽ eska shinaiĩ. Matu yuinũ, nĩkakãwẽ. Bai anu nũ dayakĩ shekiwã meshteshũ neashũ nũ mãtxĩkubainaya ẽ shekiwã nea hamebi benikauã nikẽ hanua matũ shekiwã neari benibirã hushũ kẽwaĩ ena dashukua itxa ena namã tinĩbaĩbaina ẽ uĩshinai— hatu wai nĩkatã ana haki sinatakĩ yuikĩ:

—Nuku binui shanẽ ibutã mã nuku yunushanai uĩshĩkĩ mã nuku yui ikai?— akĩ José nama inũ hawẽ hãtxa betxipaima José danãkubainibukiaki, shaba tibirã.

⁹Hanua ana betsatiã José ana usha namakĩ uĩtã bestẽkauã hawẽ betsabu ana yuikĩ:

—Uiã. Ẽ ana usha namashinai. Matu ana yuinũ ea nĩkakãwẽ. Bari inũ ushe inũ 11 bishi ea namã shukua ea kẽwaĩ tinĩbaĩbaina ea daserea ẽ uĩshinai— hatu wabirã ¹⁰hanua hawẽ epa anuri hushũ habias hawẽ betsabu yuishu hawẽ epaki txaniaya hawẽ epã kũyã akĩ yuikĩ:

—Mĩ nama mã nuku yuikubainairã, haskashanũ ishũ mã nuku yui ikai? Ea inũ, mã ewa inũ, mã betsabũ mia kẽwaĩ nũ daka beti ika dakashãkanai? Mĩ nukũ shanẽ ibu daka ikũkaĩshanai?— akaya ¹¹hawẽ betsabũ danaĩ haki sinataibũ hakia hawẽ epã besti José hãtxa hakimama shinãshũkubainikiaki.

Hawẽ betsabũ José peiwẽ nawa betsabu inãnibukiaki, na hãtxarã

¹²Hanua betsatiã hatũ epã txashuwã pimanũ ika basi pepa benai Siquém anu José betsabu bushiãbũ ¹³hanua txipu hau José hatu uĩtanũ Israelĩ yunukĩ:

—Siquém anu mã betsabũ nukũ inabu pimai bushiãbuki. Hatu uĩtãwẽ, hani haskakanimẽkainã— aka

—Peki. Haskakenã, ẽ hatu uĩ kaii— ikaya

¹⁴—Mĩ betsabu inũ nukũ inaburã, haskaramẽkai? Hatu uĩtãwẽ, hushũ ea banabimayushunã— iwanã, haska hanu Hebrom napãpa anushũ José yunua kai Siquém anu José hikitã ¹⁵hatu benakubauni hamakiri benui kaya huni betsa haki nukushũ yukakĩ:

—Mĩ hawa benakubaunai?— aka ¹⁶kemakĩ:

—Ẽ betsabu ẽ benai ikaii. Mĩ hatu uĩshinamẽ, hanishũ inabu pimakanimẽkainã? Ea yuiwe— aka ¹⁷yuikĩ:

—Ma nenu ibaĩshinabuki. “Dotãkiri bunãkãwẽ”, ikaibu ẽ nĩkashinaki— aka

hawē betsabu txibaĩ Dotākiri hatuki nukui kaya ¹⁸ José hatuki kemariama José txai huai hawē betsabū betxitā:

—Haska watā nū tenaĩ?— ika yubakatā ¹⁹⁻²⁰ hatū shinā tibiwē yuinametā:

—Tua huaii, usha namatā nukuki txanimisrā. Tenātā kini merā putanākāwē. Hawē epa yuikī: “Yuinaka pianābū José pishiāki”, nū aki bushanūbunā. Hanushū hawē nama nuku yuimis haskashanimēkaĩ, nū uĩshanūbunā— ikaibū ²¹⁻²² Rúbenē haskaibu hatu nĩkatā José hatu nemashunū, iwanā, yuikī:

—Tenāki himi txakawama nenu na tsua hiweabumanu ua na kini merā putanākāwē, deteamarā— haskatā José detepaiaibu hatu nemakĩ txipu hawē epanu iyushūkatsi Rúbenē haska shinanikiaki.

²³ Hanua hawē betsabuki José nukutushiai hawa hātxa wama atxishū hawē tari txaiपा hawērua pekātā ²⁴ kini keyatapa metu anu putabu ²⁵ hawē betsa Rúben pashkakaikē hawē betsabu pi manishū uikī Ismael nawabū camelowē sheni ininipa hawē iti inū hawē pushati dau Egito anu hatu inātanū ika Gileade anua beaibu hatu betxitā ²⁶⁻²⁷ Judánē hawē betsabu yuikī:

—José hamē detetanā, nū hawa bitirumaki. Haskakenā ua Ismael nawa beaibu hatu inātā pei binākāwē, hau dayaru escravo wabaĩtanūbunā. Josērā, nukū himiwē taeshū tenāyamanākāwē— iki yubakai maniabū ²⁸ Ismael nawa shukua betsa mabu inananāmisbu Midiā nawabu bei hatuki nukuaibū hatube hātxatā kini meranua José metsūshū kaĩmabirā hatu inākĩ ²⁰ pei heshe hushupa prata ewapa karuhairawē taeshū José hatu inābu Egito anu iyui buaibū

²⁹ Rúben hatu dapashkabaĩtani ana kini anu kemashū uiā José hayamakē nuihairai huĩti nishmahairatā hawē beyawē taeshū hawē tari ushnitā ³⁰ hawē betsabu anu kashū hatu yuikī:

—José kini merā mā putarā, ana hayamaki. Mā haska washumē? Haskawē taea earā, haskashāpa?— hatu wa haska wakāshu Rúben yuitā ³¹⁻³² hanushū hatū epa hawē beparākatsi txashuwā bene pishta tesētā José tari hawē himiwē irumawatā hawaira neshebaĩ hatū epanu bushū parākĩ yuikī:

—Na tari nū betxishinaki, hanu tsua hiweabuma anuarā. Habia mĩ bakē tarimēkaĩ? Uiwē— akabu ³³ uikĩ unātā Jacó yuikī:

—Ē bakenaki. Yuinaka pianābū pikĩ ě bake José ea daki piāshinabuki— itā ³⁴ huĩti nishmahairatā hawē tari ushnitā pekashū nishi tari tima besha sawea usha itxapa hawē bakewē nuitxakayamai kashahairaya ³⁵ hawē huni bakebu dasibi inū hawē aĩbu bakebu dasibitū nesewapaiabu hatu nĩkama yuikī:

—Ea nemakĩ nesewayamakāwē. Ē bake Joséwē nui saĩ isi ě haki nukui mawariairā— ika kasha heneyuama inikiaki.

³⁶Habiatĩari Midiã nawabu, habias Ismael nawaburã, José iyui Egito anu hikishĩshũ peiwẽ taeshũ habũri pei bikatsi José Potifar inãnbukiaki, hau hawẽ tsuma wakĩ escravo wanunã. Egito nawa shanẽ ibuhaira Faraónẽ hiwe ewapa hawẽrua anua detenamenikabu shuku betsa mekemis Potifar hatũ shanẽ ibu inikiaki.

Jacó huni bake Judá inũ hawẽ babawã Tamar eskanibukiaki, na hãtxarã

38 ¹Ha haskaitiã Judá hawẽ betsabũ henebaini Adulão mae anu ka huni betsa Hira anu hiwetushimashũ ²harishũ Canaã nawa huni betsa Suã aĩbu bake betxipaikĩ bikĩ aĩwãtã ³bake bawa huni bake kaĩshũtã hawẽ ewã kenakĩ: “Erki”, akimakẽ ⁴ana bake bawa ana huni bake kaĩshũriatã hawẽ ewã ana kenakĩ: “Onãki”, ariaimakẽ ⁵Quezibe anushũ ana bake bawa ana huni bake kaĩshũtã kenakĩ: “Selãki”, anikiaki.

⁶Judá bake iyua Er ewakẽ hawẽ epã aĩbu betsa Tamar iweshũ aĩwãma ⁷Erĩ Deusũ yunua txibãma hamebi hawẽ shinanẽ hiwe txakaiwẽ taea Senhor Deusũ betxipaiama tenãkẽ ⁸hanushũ hawẽ huni bake betsa Onã Judá yuikĩ:

—Mĩ betsa mawaimawẽ taeshũ nukũ beya txibãkĩ miã huni bake mĩ betsa mĩ bawashũtiruki. Mĩ betsã aĩ bitã huni bake bawashũshãwẽ, mĩ ha dabia hawenabu keyuama hau ipakeshanũbunã— aka ⁹Onãnẽ shinãkĩ:

—Ë huni bakebu bawashuna ena itirumaki— ikĩ hawẽ hutxi bake bawashũkatsi ikama hawẽ betsã aĩ Tamar aĩwãbiashũ txutabiakĩ hura huaya tsekashũ txakawakubainaya ¹⁰haskai Onã hawẽ betsa debuima bake washũkatsi ikama haki dakekũkainaiwẽ taeshũ Senhor Deusũ betxipaiamahaira hari tenanikiaki. ¹¹Ha haskaimabũ Judá shinãkĩ:

—Selã ã bake mashku Tamar hanubi ã ana aĩwãma hawẽ betsabũ keskai ana mawariatiruki— ishũ parãkĩ Tamar yuikĩ:

—Mĩ epã hiweanu kashũ ã bake mashku Selã hau ewayunũ beneuma hiweshũ manayutãwẽ. Ë bake mashku Selã ewayã ã mia inã mĩ benewashanairã— aka hawẽ hãtxa nĩkatã Tamar ka hawẽ epã hiwe anushũ manai hiweyukẽ ¹²haska wa kayamakẽ Suã aĩbu bake Judá aĩ bini ma mawakẽ Judá kashai nesetã hawẽ txashuwã dani meshteĩ kanũ ika Timna anu hawẽ haibu Adulão nawa Hirabe yubakakẽ ¹³bebũkiri nĩkatã tsuãra Tamar yuikĩ:

—Uiã, mĩ kuka Judá Timna anu hawẽ txashuwã dani meshteĩ kaikiaki— ishũ yuia ¹⁴hanushũ nĩkatã Tamarĩ shinãkĩ:

—Selã ma ewabiakẽ ã kuka Judã ã benewanũ ea ha bimama itiruki— itã hawẽ bene mawaima unãti hawẽ batxi pekatã batxi betsa sawekĩ batxi tuash betsawẽ mayabukutã betsawẽri debepukutã hawaira hawẽ kuka kaikiri binukãĩ Enaim mae hikiti shui anu Timnakiri bai ka keshanu tsaushũ manaya ¹⁵Judã hawẽ haibu Hirabe kakĩ ha aĩbu hininipa txutamisbu keska debepukua tsaua uĩ:

—Ha aĩburã, mawa txutati perukaĩ— ikaĩ shinãbaĩ ¹⁶haki nukushũ hawẽ babawãma dabanẽ unãma habe yubakakĩ yuikĩ:

—Mĩ ea txutamaturumẽ?— aka

—Ea txutakatsirã, hawa mĩ ea inãtirumẽ?— aka

¹⁷—Ë inabu anua txashuwã bake ã mia bematuruki— aka

—Mĩ ea yunuriamarã, hawa unãti mĩ ea bashishunai?— aka

¹⁸—Hawa unãti mia bashishũpa?— aka

—Mĩ hawẽ unãtiwamis selo teutiya inũ mĩ mestẽti keneya mĩ tsumamis ea bashishũyuwe— aka ha ea akĩ yuiã inãtã txutatã unãma bake bawatã kakẽ ¹⁹haska wabainaya benikaini kashũ hawẽ batxi tuash debepukukaina pekatã ana hawẽ bene mawaima unãti batxi ana sawetã hawẽ epã hiwe anu kakẽ

²⁰—Ha aĩbũ ã mabu ea biã ã hushiãki. Hau ea inãnũ ea mebĩshũkĩ txashuwã bake bushũtãwẽ— iwanã, Judã hawẽ haibu yunua ha mae anu ka aĩbuki nukuama ²¹Enaim mae anua hunibu hatu yukakĩ:

—Na mae Enaim anua aĩbu bai keshã tsauã txutamisburã, hani kamẽ?— hatu wa kemakĩ:

—Nenu aĩbu txutanamemisburã, hayamaki— akabu ²²hanua ana txĩtũkaĩ Judã hawẽ haibũ yuikĩ:

—Aĩburã, ã haki nukuama itanai. Habianushũri hunibũ ea yuikĩ: “Nenu aĩbu txutanamemisburã, hayamaki”, akĩ ea yuikãshuki— aka ²³Judã yuikĩ:

—Txashuwã bake ã yunubia mĩ haki nukuama ishuki. Hau habiaskanũwẽ, ã mabu bishiãyanã, ana kashũ nũ hatu yukabauna nuku kashe watirubukirã. Mebinũ ishũ ha aĩbu benayamanãwẽ— akima ²⁴hanua 3 ushe kakẽ hanushũ betsabũ beshũ haki txanikĩ Judã yuikĩ:

—Mĩ babawã Tamar atiai txutanameima ma tuyaimakẽ txanikanikiki— akabu nĩkatã sinatakĩ Judã yuikĩ:

—Hawakĩ ea haska washinãmẽ? Atxishũ kuakĩ tenãtãkãwẽ— hatu wa ²⁵bushũ hawẽ babawã atxiabu hatu nemakĩ yuikĩ:

—Ha dukũ hatũ ea akima hawẽ unãti ã hayaki. Ë kuka Judã uĩmatãkãwẽ. Ea yuishũkĩ: “Eskã ã hayaki, mĩ hawẽ ea unãti watirurã, hawẽ maburã. Na hawẽ unãtiwamis selo teutiya inũ hawẽ mestẽti keneya tsumamis ea bashishunima tsuanara ibuã unãtiruki, hatũ ea akimarã”, ea ashũtãkãwẽ— hatu wa ²⁶hanua hawẽ mabu bushũ hawẽ hãtxã yuishũkĩ hawẽ unãti mabu bushuãbu uĩtã dakekĩ Judã yuikĩ:

—Ë bake Selã ã Tamar bimamawẽ taeshũ eã ã txakabuwaĩmaki. Haskawẽ taeshũ ã babawã Tamarĩ ea paraĩmashũ hatũ pekaĩmaikiki— hatu wa menupanãbũ hatu nemaimashũ ana habe hiwekĩ meama inikiaki.

²⁷⁻²⁸Haska waima hawẽ bake hanu kaiaĩtiã huni bake tsupibu dabe kaĩkatsi iki isĩ kaĩĩ bake betsa ha dukũ hawẽ mekẽ dukũ tashnima bake hatũ kaĩmaitũ ha dukũ unãtiwakatsi yumẽ tashipa meneshkĩ yuikĩ:

—Na dukū kaīwāshuki— atã ²⁹haska wabia hanua ana meshelikē ha dukū ikama hawē betsa dukū tashniaya bakeishta hātxa wakī:

—Habaa! Haskai miã mī betsa maemai daībirã mī tashniai?— aka haskashuwē taeshū hawē ewã kenakī: “Perezki”, atã ³⁰hanua hawē betsa ha katxu tashnia yumē tashipayaya meneshekeya kaiã kenakī: “Zerãki”, anikiaki.

Josékiri Potifar aī txanitxakanikiaki, na hātcharã

39 ¹Ismael nawabū José bibaīkī Egito anu iyuabu Egito nawa Potifar peiwē taeshū hawē dayaru escravo wakī José binikiaki. Egito nawa shanē ibuhaira Faraónē hiwe ewapa hawērua anu mekenikabu yunumis hatū shanē ibu Potifar hatū capitão inikiaki. ²José hawē tsuma Potifar hiwe anu dayashunaya Senhor Deusū merabewaya José hawama pe dayakūkainikiaki. ³José dayai Senhor Deusū merabewakī pepawamaya hawē tsumapã txanima kaneama uī ⁴hawē shinã txākākī hawē tsumapã José betxipaihairakī duawakī haki txiti ikatsi dasibi hawē tsumabu inū hawē hiwe anuari mekeshunika wakī hawē bai inū hawē inabu uinika wakī katunikiaki. ⁵Hanushū José haska yunuimawē taeshū Senhor Deusū Potifar duawakī dasibi hawē hiwe anua inū hawē bai anua pepawakī merabewakubainaya ⁶hawē shanē ibu Potifar hawē tsumabu betsa ana yunuama José bestitū hau hatu uinū yunuima hawara hayawē ana nuikī shināma hawē pitiwē besti nuikūkainikiaki, ana hawa meama hiwearã.

José hawēruawē taeshū dasibibū uīkī betxipaiaibū ⁷betsatiã hawē tsumapã ainē José hawērua uīkī hawē kemui betxipaikī txutamakatsi ikī yuikī:

—Ē mia betxipaiaii. Mibe hāttxapa?— aka

⁸⁻⁹José nemakī:

—Miwē kemukī ē mia meamaki. Uiã, ea uinika washū ē tsumapã hawē hiwe inū hawē bai ea yunuimaki, hawena dasibi ē meke pewashununã. Nenu ea inū ē tsuma nū habias keskaki. Hawena dasibi yaushiana ea mekemakī ea yunuyuimaki. Hakia mia besti ea yunuamaki, mī hawē ainã. Haskai eiskauã emebi txakabui ē daketapatirumaki, Deuskiri txakabuirã— aka ¹⁰hakia José aību haska wabia hawē hāttxa nīkama haki patapakī txutamanū ishū hawētsaīs shaba tibi bikawakubaībia hawa meama ikūkainaya ¹¹shaba betsatiã hiwe merã hanu tsua hayamakē José dayanū ika hikiaya ¹²hawē tsumapã ainē José hawē tari txaiapa saweawē tsumashū yuikī:

—Natiã ē mia txutamakatsis ikaii. Ea txutawe— abia mekatsi ikama hawē tsuma datei kaīkaikī hawē mekē anu hawē tari heneshūbaini tashnikainaya

¹³hawē tari tsuma heneshūbaina aību nashuku paepakī ¹⁴⁻¹⁵hawē tsuma betsabu hemaĩtī anu dayarubu kenashū hatu yuikī:

—Uikāwē. Ē benē Hebreu nawa bikī dayaru escravo waimatū ea dakewakī nukuki hatu kashemaikiki. Ea txutanū ika hikikaī hawē tari pekaya ē bis itxakayamaya datekī hawē tari beama kaīkirāshuki— hatu watā ¹⁶⁻¹⁷hanua José tari arua ibaiki hawē bene Potifar huai yuiki:

—Ha Hebreu nawa mī peiwē bimatunā, ea txutanū ika ē dītu merā hikiaya ebe hikikaī ea mepaia ¹⁸⁻¹⁹datei ē bis bis ikaya datekī hawē tari benubirani hawaira kushikirāshuki— aka hawē ainī hātxa nīkatā Josēki Potifar sinata txakayamakī ²⁰atxishū bitxiti hiwe anu hatu bitximakē Egito shanē ibuhaira Faraónē yunua ashuāma kaneaibu hatu bitximisbu anu José hatube bitxiti hiwe merā hiweyukē ²¹hanushūri Senhor Deusū José ana merabewakī duawakī bitxiti hiwe shanē ibu José pe uīmakī betxipaimaya ²²bitxiti hiwe shanē ibū José katukī hau merabewanū yunutā haska washina ha habe bitxiabu dasibibu mekekī José hatu yunushūkubainikiaki. ²³ Senhor Deusū José merabewakī hamapai José haska wakī pepawakubaīwē taea bitxiti hiwe shanē ibu hawē dayawē ana hawē nuiama haki txiti ikūkainikiaki.

Huni dabetū nama José hatu unāshunikiaki, na hātstarā

40 ¹Ana betsatiā hatū shanē ibu uva vinho dau hayamēkaī ishū hushkeshū metā pekē amamis shanē ibu inū, betsari misi wamis shanē iburi ha dabetū hatū shanē ibuhaira Faraó dayai peshunama ²⁻³haskaibū ha dabeki shanē ibu Faraó hatuki sinatakī bitxiti hiwe capitāonē hiwe hanu hatu bitximis anu hatu yunua hatu bitximabu anuri José bitxiriaimabu anu ⁴bitxiti hiwe shanē ibū hau José hatu mekekubainū yunuima hatu merabewakubainaya shaba itxapa kaya ⁵hanua vinho hushkeshū meshūmis shanē ibu inū misi wamis shanē ibu meshu merā ha dabe usha namakī ha dabetū nama betsa dabe uīshinaya ⁶penaya José hikishū ha dabe shinā txākāma punu nukabu hatu uīkī ⁷yukakī:

—Haskai mā pes punu nukamē?— hatu wa

⁸ha dabetū yuiki:

—Nū usha namatxakashinai shinaī tsuā nuku unāshūkī shabakabi nuku yuitima nū tsaua ikaii— akabu

—Mā namashinairā, Deusū matu unāmatiruki. Hani mā namashinai ea yuikāwē, nīkanunā— hatu wa ⁹⁻¹¹ha dukū uva vinho hushkeshū meshūmis shanē ibū José yuiki:

—Ea ē namashinairā, mia yuinū ea nīkawe. Ea bebū uva tashu nishi ewashinaki. 3 mebi teshpa tibiki hawē hua tui uva tashu nishi peketā ha hua anua hawē bimi ewai hushiaī shanē ibuhaira Faraónē kētxa tsumashū bimi tsekatā kētxaki tsinishū ē tsuma ē inā akai usha haska namakī ē uīshini ikaii— aka ¹²⁻¹⁵José ha dukū yuiki:

—Ha 3 mebi teshparā, 3 shabaki. Ha 3 shaba kaya mī shanē ibu Faraónē na bitxiti hiwe meranua mia kaīmatā ana hawēri txītūwākī mī

ana shanê ibunū mia yunushanikiki. Hawē uva vinho ana hushkeshūtā mī ana meshūshanaii, uatiā mī ashūkubaīmīs keska wakinā— atā — Faraó mia ana betxipaiaya ekiri shinākī ewē nuikī shanê ibuhaira Faraó ekiri ea yuishuīrashāwē, nenua hau eari kaīmariashanunā. Earā, ē nawa betsaki, Hebreurā. Enabū mai pakea anua ea hune iwenishū ē hawa txakabuwamabiakē ea hamē bitxiyamabuki— akaya

¹⁶⁻¹⁷misi wamis shanê ibū José haska wai nīkatā pewai hawē hātxa betxipaikī José yuikī:

—Enari ē usha namakī uīshinai mia yuirianū— atā —³ txitxā ewapaki misi betsa betsapa mata matsaumekirā ē Faraó beshuāyā habiatiāri ha misi peiyabu beshū piaibū haska usha namakī ē uīshinai— aka ¹⁸⁻¹⁹José hari yuikī:

—Ha ³ txitxā ewaparā, ³ shabaki. Ha ³ shaba kaya Faraónē mī dayakiri ana shinātā mia danākī betxipaiama hatu yunua mī yura hiki teneshtā mia dūtābu mī mawa peiyabu beshū mī nami mia pikī keyushākanikiki— hatu wakī yuishīkē

²⁰⁻²²ma ³ shaba kaya Faraónē baritiā hawē tsumabu dasibi itxawatā nawamakī ha vinho hushkeshūtā meshūmis shanê ibū inū misi wamis shanê ibū bitxiti hiwe anua kaīmashū José yuishina keska vinho meshūmis shanê ibū Faraónē ana shanê ibū wa ana Faraónē vinho hushkeshūtā meshuni ana shanê ibuaya hanua Faraó ha hunī misi wamis shanê ibū hatu tenāmakī teneshtatā hatu dūtāmanikiaki. ²³Hakia haskaitiā vinho hushkeshūtā meshūmis shanê ibū haska José yuishina ana shināma hakiri hakimanikiaki.

Shanê ibuhaira Faraó namakī uīshina José shabakabi unāmanikiaki, na hātstarā

41 ¹Bari dabe binukainaya hanua Faraó usha namakī Hene Nilo kesha ka ha mesti nishū uiāyā ²⁷ ina awa shua hawēruahaira hene meranua neshekebirā basi piaibū ³hanua ha katxu habiatiri ina awa atimapa imanahaira neshekeriibirā ha shuabuki dasitā ⁴imanahairabū ha shuarāwā hatu pikī keyuai Faraónē uīkubirā bestētā ⁵shināshini ana usha namakī uiāyā ⁷ shekiwā hawē shai bestitxaiki ewai hawē bimi ewapabui meshkā dakakē ⁶⁻⁷hanua txipu shai betsa habiatiri estekiria niwe itxapa bekī shana waya kaibirā hawē bimi shepā bimi ewapabu sheakī keyuaibū uīkubirā Faraó ana bestētā shinaī: “Haskakenā, ē nama besti ikaii”, ibiatā ⁸penaya Faraó huīti nishma punu nuka has shināhairakī Egito anua hawē huni mukayabu dasibi inū huni unanepabu dasibi hatu kena bea itxabu usha namakī uīshinai Faraónē hatu yuia tsuā hawa unāma hawē nama shabakabi yuikī unāmatirubumahaira inibukiaki. ⁹⁻¹³Hanushū vinho hushkeshūtā meshūmis shanê ibū atimas Josékiri shinātā Faraó yuikī: —Ē txakabuwē taeshū mī nuku aka ē uīyama ha shinākī ē mia yuiaii. Mī tsumabuki sinatakī ea inū misi wanika shanê ibū nuku dabe

mekenika capitãonē hiwe anu mī hatu nuku yunua nuku bitximabu ea inū misi wanika shanē iburā, shaba betsatiā habias meshu merā usha namakī nukū nama betsa tibi uīshīkī hawē shinā nū unāma shanē ibū mekenika dayaru escravo Hebreu nawa berunātū nukū nama tibi nū yuia nukū nama tibi shabakabi yuikī nuku unāmashīkē shaba dabe inū besti kaya habiaskari Hebreu nawā nuku yuishina keska wakī mī ana ea txītūwāyamaki, ē namayama keska wakinā. Ha inū, misi wanika shanē ibu mī hatu teneshmayamaki, haska hawē nama yuiyama keska wakinā— aka

¹⁴haska wa nīkatā Faraónē hawaira bitxiti hiwe anu hatu yunua bushū José kaīmabirā Faraó anu iyukatsi mashtekī keshniyabi mawerē akī pewatā tari bena sawematā Faraó anu uīmakī ha bebū iyubu ¹⁵Faraónē José yuikī:

—Ē usha namashinai ē hatu yuka tsuā ea shabakabi yuitirubumaki. Mianā, namabu mī hatu unātā yuitirukiaki. Txanimamē?— aka

¹⁶José kemakī:

—Peki, haska mī ea yuiairā. Emebi ē unāmatirumaki. Hakia mī nukū shanē ibuhaira ē mia yuinū ē mekenika Deus kushipa dasibi binuatū ea unāma ē miki txanitiruki, ewē taeshū hau mia merabewanunā. Mī haskara uī namashini ikimēkaī ea yuiwe— aka

¹⁷⁻²⁴—Ē usha ē namashinairā, ē eska shinaiī. Hene Nilo kesha ka nishū ē uiāyā 7 ina awa shua hawēruahaira hene meranua neshekebirā basi piaibū hanua txipu habiatiri haska Egito anua awa ē uīsma atimapa imanahaira mapekeriabirā ha ina awa shuahaira pikī keyubiatā hawa ana shuama dasibi habiaskas imana atimapa mapuabu uīkubirā ē besteā ishī hanua ana ushakaī ana nama betsa uīkī eska ē uīshinaii. 7 shekiwā hawē shai bestitxaiki ewai hawē bimi ewapabu hawērua meshkā dakakē hanua txipu shai betsa habiatiri estekiria niwe itxapa bekī shana waya kaībirā hawē bimi shepā bimi ewapabu sheakī keyuaibū bestētā bika tenekī penaya huni mukayabu ē hatu kena beabu ē namashinai ē hatuki txanibia tsuā taska unākī shabakabi ea yui pewabuma ē iki ikaii— aka

²⁵nīkatā José hawē shanē ibuhaira Faraó kemakī yuikī:

—Ha nama dabe mī uīshinairā, habias nama mī uī ishiaīī. Eska mī uī ishiaī mia shabakabi yuinū nīkawe. Mī mai pakea hirabi anua eska Deus kushipahaira dasibi binuatū mia ashūkatsi mia unāmanū ika ishīkiki. Nīkawe, mia yuinunā. ²⁶Ha 7 ina awa shua hawēruarā, 7 bariki. Ha 7 shekiwā tashu ewapaburā, habias baririki. Ha nama daberā, habias namaki. ²⁷Hamē ha 7 ina awa atimapa imanarā, uatiā 7 bari iriashākanikiki. Habiaskari ha 7 shekiwā niwe estekiria bekī shana warā, 7 baririki. Ha bari haskaitiā 7 ano piti beneamakē minabū buni tenekubaishākanikiki. ²⁸Na namapā mia uīma shinainā, haska miki txanishinaki. Deus kushipahaira dasibi binuatū haska uatiā kaīmashanai

mĩ shanē ibukē mia unāmachina shabakabi ē mia yuiaii. ²⁹Hanushū mia shabakabi eska washanikiki, mia yuinū nīkawe. Na Egito mai pakea hirabi 7 ano shekiwā mirima hamē iyushanikiki. ³⁰Hanua 7 ano kakē ana piti beneama buni paepa teneshākanikiki, dasibibū yunu keyukūkainirā. ³¹Haska hiwekī hawa piti hayama buni tene txakayamaibuwē taeshū ha 7 ano haskaitiā mā hiweshū shekiwā itxapawashū pikubaini mā ana shināma ishanaii, bunirā. ³²Hanushū Deus kushipahaira dasibi binuatū haska wakatsis ikī mia uīmachina samama taewashanaiwē taea mia dabeki namapā uīmachinaki. Uīrawe.

³³—Na habiatiā mĩ nukū shanē ibuhairawē taeshū menā huni betsa unanepa anika benabaūki betxitā yunuriwe, hau mĩ mai pakea hirabi anu piti mekekī bebūkiri mia pewashūkubainunā. ³⁴⁻³⁵Nukū shanē ibu Faraónē, ha huni katutā mĩ eska watiruki, mia yuinū. Shanē ibu beshmas tibiri katutā hatu yunuwe, mai pakea hirabi piti dayaibu tibi anua hau uībaunūbunā. Ha 7 ano shekiwā bimitxakayamaitiā shekiwā shemekī itxawakī 5 maspuaibu tibi anua uībaūki bestitxai tibi mina mia washūtirubuki. Hanushū mia arushūkī hanu piti meketi hiwe mia washūtā ha merā ha shekiwā ikai bipakekī hau mia hatu mekemashūkubaīshanūbūwē, minabū pishanairā. ³⁶Mĩ hatu haska wamakē Egito anua ha 7 ano yurabū buni tenetxakayamaibutiā unanepakī mĩ bebūkiri hatu arumaimawē taea minabū ha piti pi mawama hiweshākanikiki— aka

José Egito anua shanē ibu ha katxu yununika inikiaki, na hātcharā

³⁷haska wakī José hatu yuia Faraó hawē shanē ibu beshmas yununikabubeta nīka pewatā ³⁸Faraónē hatu yuikī:

—Na huni keskarā, hania haska huni nū haki nukutirumē, Deusū yushī hayarā?— hatu atā ³⁹José yuikī:

—Tsua mia keska unanepa hayamaki, Deusū dasibi unāmakī yuimamisrā. ⁴⁰⁻⁴¹Haskawē taeshū Egito mai pakea hirabi anushū habia mia ē mia katuaii. Mĩ ē yunua akai enabū mia nīkatā ē hiwe ewapa hawērua anu inū ē mai pakea dasibi anushū mia uīkī hau dasibibū mĩ yunua txibākubaīshanūbūwē, hamē earā, ē shanē ibuhaira bestikirā, mia binuarā— atā

⁴²hanushū Faraó shanē ibuhairatū hatū besuubi hawē meitxikiti metseketā José sawematā hanushū hawē tsumabu yunukī hau tari pe hawērua txasha txasha ikai sawemakī inū ouro teuti teumakī hatu hawērua wamatā ⁴³Faraónē hatu haska wamatā hatu yuikī:

—Ha cavalo tarāti dabe ē haya ha hawērua beshmas ē José ibuwamaii. Txipu hawena ishanikiki. Haskakē na habiatiā hau uī taewabaunū ē matu yunuaii. Mā haska taewamabaītanūbū ea nīkakāwē. José hawē tarātiki nia kaya bebū kushibaikī hui kushipawē hātxa wakī yura mapuabu

hatu yuibaĩkĩ: “Bai tapĩshũbaini ha kai bebũ dāti ishũbaĩkãwẽ, hau hari kanunã. Hatu akubaũtãkãwẽ”— hatu wa haska hatu yunua nĩkatã José imabaunabu dasibi Egito mai pakea anu shanẽ ibui taekĩ uĩkubaunikiaki.

⁴⁴Haskakaũtani txĩtũkiranaya Faraónẽ José yuikĩ:

—Mia mĩ haskabia earã, ẽ shanẽ ibuhaira Faraó bestiki. Haskawẽ taeshũ hau mia txibãkĩ kaneyamanũbũ enabu hatu yunupakeshãwẽ, Egito hirabi anuaburã, mĩ hatu yunuama tsuã hawa watirumakirã— atã

⁴⁵Egito hãtxawẽ José kena benawakĩ: “Zafenate-Panéiaki”, anikiaki, nukũ hãtxawẽ yuiarã: “Deus Hiweatũ Hãtxamamiski”, akĩ kenakinã. Haska watã Egito maewã betsa hawẽ kena Om anushũ hatũ mekenika deus hawenabu yukashũmis Potíferã aĩbu bake Asenate José bimakĩ aĩwãmama haskai José shanẽ ibukĩ Egito mai pakea uĩkubaini hiwekũkainikiaki.

⁴⁶Ha José haskairã, 30 bariya Egito shanẽ ibuhaira Faraó anu iyuabu shanẽ ibu washina hanushũ José Faraó yuikĩ: “Haska mĩ ea yunushinarã, natiã mia taewashũkĩ ẽ ma aki kائي, dasibi Egito uinũ ikarã”, ikaini ⁴⁷hanua ha haska txanima 7 ano shekiwã mirima hamẽ ikaya ⁴⁸7 ano hatũ mae tibi anu shekiwã dayai taekĩ itxawaibu anu José tsumabu bushũ hatũ mae anu shekiwã itxawakĩ ano tibi mãtxĩ betsa bikubaĩkĩ hanushũ mae ewapa betsa betsapa anuri shekiwã habiari aruti hiwe merã itxawariakĩ hatu mekemakeake mekekubainaiũ ⁴⁹hati shekiwã itxawaibu tsuã hati tanatiruma mashiti keska arukĩ hatira arutã José ana tanatiruma henenikiaki.

⁵⁰Hanua buni tekiriamatiã José huni bake dabe wanikiaki, hawẽ aĩ Asenatekirã. ⁵¹Ha dukũ bakewaima kaiã José yuikĩ: “È epa hakimai inũ, hawenabu hakimai inũ, haska bika betsa betsapa ẽ binukubirãshina Deusũ ea hakimawaimawẽ taea ẽ bakẽ kena Manasséski”, akima ⁵²hanushũ ha katxu hawẽ bake kaiã, shinãkĩ yuikĩ: “Nenushũ ea itxakawabianibu anushũ Deusũ ea pawaiwẽ taea ẽ bakẽ kenarã, Efraimki”, anikiaki.

⁵³Ma 7 ano ka yunu mirima hamẽ ishiã Egito anua binukainkiranaya ⁵⁴hanua haska José yuini keskai 7 ano buni pakei taeaiũ mai pakea betsa betsapa tibi hiwebaunabu buniaibũ hakia Egito anu besti piti aru hayakẽ ⁵⁵hanua Egito nawaburi buni taebaũkĩ hatiritũ Faraó shekiwã aru yukabu shanẽ ibuhaira Faraónẽ hawenabu dasibi hatu yuikĩ:

—Ea yukama José anu bushũ haska matu yunuai keska habe hãtxakĩ yukatãkãwẽ— hatu wa ⁵⁶⁻⁵⁷hatu haska waimakẽ mae betsa betsapa anu buni pabauni pikuaya hanushũ José hawẽ piti aruti hiwe anua Egito nawabu shekiwã peiwẽ hatu inãkatsi bepeãyã hawẽ tsumabũ hatu inãkĩ taewanibukiaki. Hatu haska waya buni pikukũkainaya hanua mai pakea tibi anuaburi hawa pitima Egito anu besti piti haya txaniaibu nĩkatã yura shukua betsa betsapatũ hanua binũ ika José anu bebirã bebiranibukiaki, hatũ mae anu hawa piti hayamawẽ taearã.

José betsabu Egito anu benibukiaki, na hâtzarã

42 ¹Habiatiãri Egito anu shekiwã haya yuiaibu Jacó nîkatã hawa pitima hawê bakebu itxawashû hatu yuikî: “Nenua mã hawawê hiwetimaki. Hanua uinanã bestiama nû ha pi hiweyunûbû ²Egito anu shekiwã haya ea yuiaibu ã nîkashinaki. Hari bushû nukû peiwê bariatãkãwê”, hatu wa

³hatû epã hâtxa nîkatã shekiwã bitanû ika Egito anu José ¹⁰betsabu buaibû ⁴hakia José betsa mashku habe nanea Benjamim hatû epa Jacó yaushikî hatube nitxiãma yuikî: “Ë hatuki dateaii. Benjamim hari ea itxakawãtirubuki”, inikiaki.

⁵Canaã mai pakea anuri dasibi buniriaibube Israelî bakebû shekiwã hatubetã bi buriaibû ⁶José Egito mai pakea hirabi shanê ibukî hatû besti peiwê taeshû shekiwã hatu inãyã hawê betsabûri binû ishû yukai bua haki nukutã hatû beya txibaï José namã beti ikabu ⁷José hatu uikî hawê betsabu hatu unãbiakî unãma itsakî inû habû Hebreu hâtxa unãma itsariakî hatû hâtxa mae wanikabetã Egito hâtxa bestiwê hatube hâtxakî sinatai keskakî hatu yukakî:

—Maturã, hania mã bekãshumê?— hatu wa habû kemakî:

—Nukurã, nukû mai pakea Canaã anua shekiwã binû ika nû mia anu hushuki— akabu

⁸José hatu unãbia habû José unãbumakê ⁹haska namani José hawê betsabukîri shinãtã hatu datekî hatu unãti wakî yuikî:

—Haskamaki. Mã txanitxakaii. Haratura mae babu nuku deteshanû ishû nuku unãti wai mã bekãshuki— hatu wa

¹⁰⁻¹¹—Haskamaki, shanê ibuû. Matû shekiwã peiwê matu bianû ika besti nû hushuki, nû mî tsumaburã. Nukurã, nû huni bestitxaitû bakebuki. Nû huni pepaki, nû unãti naismarã, huni txakabumarã— abiabu ¹²José ana hatu yuikî:

—Mã haskakiri ea yuiairã, haskamahairaki. Haratura nû mae babubu nuku deteshanû ika nuku unãti wai mã bekãshuki— hatu wa ¹³habûri ana kemakî:

—Nû haskamahairaki, nukurã, nû ¹²betsabuki, hunibusrã, Canaã anu huni bestitxai hiweatû bakeburã. Uiã, nukû betsa mashku hawê epa anuki. Hakia betsarã, ma nuku benushuniki— akabu

¹⁴⁻¹⁶haska wabiabu José ana hatu yuikî:

—Haska ã matu hâtxa wai keskarã, maturã, mã unãtinã nikabuki. Haskakenã, hawê matu unãti wakatsirã, Faraónê kushipawê txanima ã matu hâtxa waii. Nenuarã, mã kayuamaki, hau matû betsa mashku mã iyutanûbunã. Haskawê taeshû matu bestitxai kashû itãwê. Hakia maturã, na hiwe merã ã matu bitxiyuai hanushû manayukãwê. Haska txanima kaya mã yui ikimêkaï matû hâtxa ã matu unãshanunã. Faraó shanê ibu

kayabiwē taea matū betsa mashku huamakē mā unātinā nikabu ē matu unāshanaii— hatu watā

17ha bitxiti hiwe anu hatu dasibi bitxishina ma shaba dabe inū besti kaya 18-20 José ana hatu yuikī:

—Deusū kushipaki ē meseaii. Haska ē matu yuiai keska ikāwē, mā hiwenunā, txanima mā huni pepamēkaī. Matu bestitxai bitxiti hiwe anu bashikukāwē. Hatiri shekiwāyā bukī hau matunabū pinūbū hatu bushūrikāwē. Ana huginā, matū betsa mashku ea uīmakī iweshākāwē, mā haska wabiranaya matū hātxa ē ikūwāshanaii. Hamē matū betsa mashku mā iweamarā, ana piti bima mā mawashanaii— hatu wa habū yuikī:

—Mī nuku haska wairā, peki— ikaibū 21 hātxa maewanika ma kakē habu besti hatū hātxa shabakabi yuinamei:

—Nukunā, nukū betsa José nū itxakawaniki. José: “Ea haska wayamakāwē”, iki nuitapakī nuku haska wabiaya nū nīkama iniki. Haskawē taeshū ikis nukūri nū bika teneriaii— ikaibū 22 hanushū Rúben iyuatū hatu yuikī:

—Uīkāwē. Ē matu yuibia: “Ha berunā itxakawayamanākāwē”, ē matu wabia mā ea nīkama iniki. Uiā, José tenanibuwē taeshū manakukī nukuri txakabuwakī Deusū nuku bika tenemaikiki— hatu waya

23 hatū Hebreu hātshawē hawē betsabu José hatu hātxa wama hatū hātxa maewanikabetā José hawē betsabube hātshakī hakia hatū hātxa nīkahairabiaya:

—Nukū hātxa nīkamaki— ikaibū 24 hatu nīkatā ana hatu hātxa wama nui José dabekekaī dītu betsa merā hikia kashai nesetā hatu anu ana hua hātxa maewanikā merabewaya ana hatube hātshakī José Simeão katutā hatu dapashkamabainai uiaibū José Simeão hatu metaush amatā hawē hiwe merā hatu bitximatā 25 hanushū Egitō hātshawē hawē tsumabu yunukī yuikī:

—Hatū saku tibi shekiwā matawashū hune haki hatū pei naneshū hatu tibi ana ināwē. Ha inū, bukī hau ha pikubaītanūbū pitiri hatu inākāwē— hatu wakī yunua hatu ashuābu 26 Jacó bakebū hatū jumentoki shekiwā saku katsaūtā beshetā kaībaini bukī 27 hanu niti itā ushaibu anushū hatū jumento pimakī betsā hawē saku depetā uīkī saku merā hawē pei betxitā 28 hanushū hawē betsabu yuikī:

—Ehee, uiā! Ē pei ea ana naneshuna ē betxiairā, ē saku meranuarā— hatu wa dasibi datehairai saki saki iki yuinamei:

—Haskara nuku wai ikimēkaī, Deusūnā?— ika 29 ana bui Canaā anu hatū epa Jacóki nukushū Egitō anu haska hatu washiābu 30-34 txanikī:

—Ha huni Egitō shanē iburā, nukuki sinatai keskakī yuikī: “Mā unātinā nikabuki”, nuku wa: “Nū 12 huni bakebuki, huni bestitxaitū nuku bawarā. Canaā anu nukū betsa mashku hawē epabe hiweaki.

Betsarã, ma nuku debuwanibuki”, nũ aka nuku ana yuikĩ: “Ë hãtxa nĩkakãwẽ. Haskawẽ taeshũ mã huni pepabu ã matu unãshanaii. Maturã, nenu bestitxai bashikuyukãwẽ. Hakia hatiritũ shekiwã bushũ matunabu buniaibu pimayutãkãwẽ. Hanua matũ betsa mashkurã, ea uĩmakĩ iwetãshãkãwẽ. Haskawẽ taeshũ mã huni pepabu unãti naisma ã matu unãshanaii. Mã ha ıwei ana huaya matũ betsa ã hatu metaush amaima ã matu tashnimashũshanaii. Ë matu haska waya na mai pakea anu bea hawama mã nipakeshanaii”, nuku washiãki— akĩ hatũ ibu yuiabu ³⁵hakimamari hatũ saku apatã pewakĩ depetã uiã akeakebaũkĩ hatũ pei tibi betxiaibu hatũ epa dikabitũ uĩ e iki dasibi datehairaibũ ³⁶haska uĩki Jacó shinãki hatu yuikĩ:

—Ea nuitapawakĩ mã ea bakeuma waii. José yama inũ Simeão hayamariki. İkis ã hawẽ henea bake Benjamim iyukatsi mã yuishuki. Haska wakĩ bakeuma wakĩ mã ea nuitapawa txakayamaii. Hawaii eã besti ã bika teneai?— ikaya

³⁷Rúbenẽ hawẽ epa yuikĩ:

—Egito anu Benjamim mĩ ebe nitxiã mia mekeshũbaĩtãki haririshũ ã mia ana iweshũshanaii. Hakia ã Benjamim txitũwãmakẽ hawẽ taeshũ ea kupikatsi ikĩ ã huni bake dabe mĩ tenãtiruki— aka ³⁸Jacó yuikĩ:

—Ë bakerã, ã matube nitxiãmahairaki. Hawẽ betsa José mawaniwẽ taeshũ hawẽ ewã ha besti bitã haya ea mawashunikẽ haskawẽ taea matube kai bai namakia yutekakenã, earã ã haskashanai? Matũ ibu mestebu mã ea tenãshanaii, nui paewenã— hatu waimakẽ

Benjamim hawẽ betsabũ Egito anu iyunibukiaki, na hãtxarã

43 ¹Canaã mai pakea anua piti keyuima hawa hayamai pikukũkainaya ²Egito anua shekiwã bitanimabu ma pikĩ keyuaibu ana hayamakẽ hatũ epa Jacó ana hatu yunukĩ:

—Ana bushũ shekiwã eskarabes nukũ peiwẽ bitãkãwẽ, nukunarã— hatu waya ³⁻⁵Judã yuikĩ:

—Hawẽ kushipawẽ ha hunĩ nuku nemakĩ yuikĩ: “Matũ betsa mashku mã iweamarã, ea anu ana beyamashãkãwẽ. Hakia matũ betsa mashku iwekĩ piti mã ana biyutiruki”, akĩ nuku yuimaki. Mĩ nukũ betsa mashku nukube yunuama piti bi nũ katirumaki. Hakia mĩ nukube nitxiãyã nũ katiruki— aka ⁶Jacó ana hatu yuikĩ:

—Ea txakabuwakĩ haskakĩ mã hari yuimamẽ, ha huni: “Nũ betsa mashkuyaki”, akinã?— hatu wa

⁷—Ha hunĩ nuku unãti wakĩ nukunabukiri nuku yuka txakayamakĩ yuikĩ: “Matũ eparã, hiweamẽ? Matũ betsa ana hayamẽ?” nuku wa haska nuku yuka nũ banabima bestimaki. Nũ daka haskatã bebũkiri unã nuku hari yunuirã: “Matũ betsa iweshãkãwẽ”, ikairã, hamẽ haska bebũkiri unãtã nuku yukai nukũ betsakiri nũ hawa yuima ikeanimaki— akabu

8-9 haska watã Judá hawě epa Israel ana yuikĩ:

—Haska shinãkĩ mĩ nuku nitxiainã, nũ hiweyunũ ha nukũ betsa mashku ebe nitxĩwě. Eã mekebaini nũ habe hawaira kaĩtiruki, hau mia inũ, nukunabu inũ, nukũ bakebu mã mawayamanũbunã. Benjamim nĩkamas mia mebĩbaĩ ě iyushina ě mia txĩtũwãshuãmakenã, ea ashãwě, hawě taeshũ kupikinã. ¹⁰Mĩ bake nukuki yaushiana hawaira mĩ nuku yunushinarã, nũ ma dabeki katani hushiã ikeanai— aka ¹¹⁻¹⁴hatũ epã ana hatu yuikĩ:

—Haska ě matu yunutirumabia ě hawawě haskatimaki. Ě matu heneshunai ea iyũritãkãwě. Matũ saku merã matũ mabu pepa hamě inãti bushũtãkãwě, isĩ pushati dau inũ, buna bata inũ, hawě nis wati inũ, sheni hene hawě iti inũ, tamawã dabe terebinto inũ amẽdoarã. Ana pei betsa butãkãwě. Saku merã matu inaĩma pei hesherã, habiari ana bushũtãkãwě. “Mĩ kaneimamẽkaĩ. Nukũ pei biama mĩ hakimaimamẽkaĩ”, atãkãwě. Hanushũ matũ betsa mashku iyukĩ ha shaně ibu uĩmatãkãwě. Hanua Deus kushĩpa dasibi binua matuwě nuiaya ha Egito shaně ibũ Simeão inũ Benjamim eanu ana txĩtũwãshanimẽkaĩ. Mã ě bake ea mebĩ keyubaina ě bakeuma ishanimẽkaĩ. Haska ě shinainã, ě haskayuirã— hatu wa

¹⁵hanua Jacó bakebũ mabu pepa inũ pei hatu ana inaĩma inũ ana pei betsa bukĩ hatũ betsa mashku Benjamim iyui Egito anu bui hikitã José besuuri mapuabu ¹⁶José Benjamim hatube nia uikĩ hawě hiwe anu dayamisbu mekenika Egito hãtxawě yuikĩ:

—Ě hiwe anu ha hunibu iyushũ ina awa betsa detetã ea bawashũtãwě, bari mananãbi ě hatu pimai kairã— aka ¹⁷José yunua txibãkĩ hawě hiwe anu hatu iyuaya ¹⁸hatu haska wabaina José betsabu datekĩ shinaĩ:

—Tsuãra nukũ pei nukũ saku merã ana nuku mistushunimawě taeshũ nuku iyushũ yuikĩ: “Mã yumetsukainimaki”, nuku akĩ hawě tsumabu nuku atximashũ nukũ jumento mebĩkĩ nuku hawě dayaru escravo watiruki— ikaĩkĩ ¹⁹José hiwe anu ma kene beputiki kemashũ José hiwe mekenika ²⁰⁻²²yuikĩ:

—Shaně ibuũ, mia yuinũ nuku nĩkawe. Ha dukũ piti nũ biwanimatianã, txanima shekiwã nukũ peiwě nũ bimaki. Hanua ana kai bai putxinĩ ushakĩ nukũ saku depeshũ ha meranu nuku tibitũ pei nũ betximaki. Tsuãra nukũ saku merã pei nuku naneshuna nũ unãma ikimaki. Hakia saku meranua pei dasibi betximashũ nũ mia ana beshũshuki— akabu ²³haska wabu José hiwe mekenikã hatu yuikĩ:

—Ea haska yui hawě dateyamakãwě. Eanã, matũ peirã, ě matu bishuĩmaki. Haskakenã, matũ mekenika yushině matũ epa mekemistũ matũ saku merã pei matu mistushunimamẽkaĩ— akĩ hatu haska watã hawě hiwe mekeshũmistũ meketi hiwe anua hatũ betsa Simeão hatu kaĩmashũtã ²⁴José hiwe ewapa anu hatu iyushũ ũpash hatu inã hutxukiaibũ hanushũ hatũ jumento hatu pimashunaya

25—Shanē ibuā hawē hiwetāshū nuku pimaikiki— ikī bebūkiri unātā bari mananābi habetā pikī ha mabu inākuī inākatsi beshīshū pewabū
 26 José hikiaya inākuīti mabu bushuābu ha namā beti ikabu 27 José hatu yukakī

—Mā haska pe hushumē? Hamē matū ibu anibu mā ea yuimarā, harā haskaramē? Hiweriamē?— hatu wa 28 ha namā beti ishū yuikī:

—Mī tsuma nukū eparā, pe nuku hiweshūyuaki— akabu 29 José hatu uībaūkī hawē betsa mashku Benjamim habe nanea uīkī hatu yukakī:

—Mā ea yuimarā, matū betsa mashkurā, hamē?— itā Benjamim besti yuikī: —Mī miamē? Atimas ē mia uiainā. Hau Deusū mia pepawakubaīshanūwē— atā 30 hawē betsa kayabiwē nuhairai kashakatsis iki hawaira hawē dītu merā hikikai kasha txakayamai 31 nesetā betxuki betekere ikirā hawē besu pekirā hawē tsumabu yunukī:

—Piti nesherekāwē, nū pinunā— hatu wa 32 José hatubetā pinū ika hamesti hawē tapu meribi ma pewashuna inū, hawē betsabuna tapu betsa haki tsauaibu ma hatu pewashūria hanua Egito nawabu Josébetā pimisbu tapu betsari haya habū beyawē taeshū habias tapukishūs Egito nawabu Hebreu nawabubetā pisbuna tapu meribi tibi serekī pashkakē 33 José besuuri hawē tsumabu hatu yunua hawē betsabu tsaūkī iyua dukū ha dapi tsaūshū ha katxu hatū bariwē betsabu tibi tsaūriabaikī hawē henekī mashku tsaūkī keyuaya e iki keyutā unāshubira habu besti yuinamei:

—Haskatā iyua inū namakiabu inū mashku unākī nuku haska waimēkai?— ikaibū 34 José hatu yunukī hau tapuki piti hatu inābaunūbū hawē tsumabu piti pashkamakī hawē betsabu tibi hatu ināmabaūkī hanushū Benjamim besti neshe neshe amakī 5 kēttxati piti matahaira wamashū inā hatubetā pi mabesh aki habu Josébe benimaibū

**José hawē hatu unāmakatsi hawē kēttxa
 hatu nanemanikiaki, na hāttxarā**

44 1-2 hanushū José hawē hiwe mekenika shanē ibu yunukī:
 —Hatū saku tibi shekiwā matawashū habiabu tibikiri pei nuku inaību hatu ana naneshūkī keyutā ha mashkū sakuki hawē peiyabi ē prata mane kēttxa txashakapa naneshūtāwē— aka haska José yunua hatu naneshūshina 3 penamahaira hatū jumentoya hatu nitxiā 4-5 mae anua kaībaini txaima buaibū José hawē hiwe mekenika shanē ibu ana yunukī:

—Buaibu txibābaī hatuki nukutā hatu yuikī: “Matu pewabia haskakī ē shanē ibū prata mane kēttxa mā yumetsukiranai? Haki nushumis inū hawē mukayakī hatu unāmis yumetsūkī mā txakabuhairakirāshuki”, akī haska hatu yuitāwē— aka 6 txibābaī hatuki nukushū haska José yuia habiaskari hawē hiwe mekenika shanē ibū hatu yuia 7-9 habūri yuikī:

—Shanē ibuū, haskakī hari mī nuku hāttxa wai? Nū mia haska watirumahairaki, na mī yuiiai keskarā. Nukū mae Canaā anua nukū saku

meranua pei nū betxima nū ana mia beshūbiashinawē taeshū mī shanē ibū hiwe anua hawē kētxa txashakapa nū yumetsutirumahairaki. Nū huni pepabuki— iwanā —Nuku haratutūra hawē kētxa nū yumetsukirāshurā, hatū nū beshu hawē sakukia mā betxiarā, harā, hau mawanūwē. Hanushū nuku dasibi nuku dayaru escravo wabaīwē— akabu

¹⁰—Haska mā txaniarā, ē matu akaii. Haratura mā kētxa hayarā, ha besti ē escravo waii. Hamē matu hatirirā, txakabuma mā unanuma inū butirubuki— hatu wa ¹¹hawaira huni tibitū habū saku jumento kamakia butetā tsaūshū depeshunabu ¹²hanushū José tsumapā hatu uinābaūkī iyuatū saku anua dukū benabirākī hatū bari kaini pakea tibiwē tanakī hatu benābirākī iyuabū saku anua dukū hatu uinākī keyutā hanushū atimas mashkuhaira Benjaminnē saku anu mane kētxa txashakapa betxitā sanābaunai ¹³hawē betsabū uī huīti metesheketsakayamatā huni tibitū hatū tari ushnitā jumento kamaki hatū saku ana dūtāshū neabaini ana mae ewapa anu ana txītūkaini bui hikitā ¹⁴José hiwe anu Judā inū hawē betsabu ana hikikaī José kaīriamakē ha namā sapakaī beti ika maniabū ¹⁵José hatu yukakī:

—Mā haska kainamē? Ē huni mukaya unanepama dabanē mā ea haska wabainamē? Tsua ea keska hayamaki— hatu wa ¹⁶Judā kemakī:

—Shanē ibuhairatuū, harakiri nū mia yuitima kaya mī nuku waii. Haska wakī nū hawa yumetsuama ishu haskatā nukumebi nū petirumaki. Haskakē nū txakabuwaniwē taeshū Deusū nuku unāti washuki, nuku kupinū ishunā. Mī kētxa txashakapa tsuāra saku anua mī tsumapā betxishuwē taeshū ha bestima nuku dasibiri mī dayaru escravo nuku wariwe— aka

¹⁷José kemakī:

—Ē matu haska wamahairaki. Ha hatū sakukia kētxa ē tsumapā betxishu ha besti ē dayaru escravo ē waii. Hamē maturā, unanuma matū epā hiwe anu burikāwē, tsuā matu hawawamakirā— hatu wabia

Judā hawē betsa mashkuwē nui hātxashunikiaki, na hātxarā

¹⁸Judā nashukukī Joséki kemashū hātxa mae wanikawē ana yuikī:

—Shanē ibuū, eska nū mibe hātxaima hune ē mia yuiāi mī ea nīkatirumē, eki sinatamarā? Faraó keska mī shanē ibu kushipahairakirā. ¹⁹Nukube hātxai taekī miā nuku yukakī: “Mā epa hayamē? Mā ana betsa hayamē?” akī mī nuku yukaimaki. ²⁰Txanima mia yuikī: “Nukū epa inū nukū betsa mashku nū hayaki. Nukū betsa mashku habias shākīki nanea mawanikē ha mesti hiweaki. Anibubiatū nukū epā nukū betsa mashku bawaniki. Haskawē taeshū nukū epā nukū betsa mashku betxipaihairaikiki”, akī nū mia yuiwanimaki. ²¹Nū mia haska waiwē taeshū: “Matū betsa mashku ea uīmakī eanu iweshākāwē”, akī mī nuku yunuimaki. ²²Hakia nukū mia yuikī: “Ha nukū betsa mashkū hawē epa

henetirumaki. Hawē epa henebaina hawē nui manui mawatiruki”, nū mia aka ²³“Matū betsa mashku nenu mā iweamarā, mā ana ea uī nenu hutirumaki”, mī nuku waimaki. ²⁴Ka nukū epaki nukushū mī hātxa nū yuia ²⁵nīkaimashū nuku yuikī: “Ana piti eskarabes nuku bishūtākāwē”, nuku wa ²⁶“Nū katirumaki. Nukū betsa mashku nū iyuama ha shanē ibube hāt_xakī piti nū mia bishūtirumaki. Mī haska shinainā, nukū betsa mashkubē nuku nitxīwē”, nū wa ²⁷ē epā ana nuku yuikī: “Ē aī huni bake dabe besti ea kaīshuni mā unaiī. ²⁸Hawē iyua ea kashunikē ē ana uiāma eā shinaī: ‘Yuinaka pianābū ma ea pianimēkaī’, ikī ē shināpakeaii. ²⁹Hanua hawē mashkuri mā iyua itxakawatirubuki. Hari ea itxakāwābū mā ana ea iweshunamawē taea manuhairai ha dabewē nuikūkaini ē mawashanaii, matuwē taearā”, nuku akimaki. ³⁰⁻³²Haska bebūkiri haska wakī ē epa eā yuikī: “Mī bake Benjamim ē ana iweama ē ea txakabu ishanaii, niti ikamarā”, akī ē yubashinaki. Hawē bake nū ana iyushunama nukū epa anu nū kakē unaiī nukū epa txanima mawashanikiki, hawē bake ha betxipaihairakī putaisma manuirā. Haska wakī ē epa ē tenātiruki, huīti nishmahairawenā. ³³Haskawē taeshū ē betsa mashkuwē taearā, ea awe, hawē shātukū bashikī dayaru escravo wakinā. Hanua ē betsa mashku hawē betsabubē ea yunushūwē, hau hatubē katanunā. ³⁴Ē betsa mashku hawē epa anu kamakē ha besti ē bashitirumaki, ē epa nuitapahairai ē uīkatsi ikamaki— anikiaki, hāt_xa mae wanikawē hāt_xa wakinā.

José hawē betsabu unāmanikiaki, na hāt_xarā

45 ¹José nui paewē kashakatsis itxakayamai tenetiruma ha bebū mapuabu hawē tsumabu Egito hāt_xa kushipawē hatu yunukī:
—Nenuarā, kaīyubaītākāwē!— hatu wa dasibi tashniyubainabū hawē tsumabu hayamakē José hawē betsabu unāmanū itā ²hatuya kasha berukukaū kasha txakayamaya hawē tsumabū nīkakī hatu yuibaunabu dasibi Egito nawabū nīka keyuaibū ha kaka Faraónē hiwe anushū nīkariaibū ³José hawē betsabu shabakabi hatu unāmakī habū hāt_xawē hatu hāt_xa wakī:

—Earā, ē Joséki. Ē epa hiweyuamē?— hatu waya habū itxakawanibuwē taea haki datetxakayamai huīti metesheketchakayamatā hawa yuiama hashpa ha dapi mapuabū ⁴hanushū hatu daewakī yuikī:

—Dateama neri bekāwē— hatu wa beabu José ana hatu yuikī:

—Earā, ē matū betsa Joséki, ha mā ea itxakawakī Egito anu hau ea iyunūbū peiwē mā ea hatu inānirā. ⁵Eskaki, matu yuinū nīkakāwē. Mā ea haska waniwē taeshū bebūkiri Deusū matu ea mekemakatsi hatū ea yunuai itsawakī matu ea amaniki, ē matu hiwemashanunā. Haskawē taea bika tenebauni ibubis sinatanameyamakāwē, mā ma ea hatū escravo dayaru wamabianiwē taearā. ⁶Na buni pakeimarā, ma 2

ano keyuaki. Haskabia 5 ano dayakī mā piti banabia hawa beneamakē hania mā tsekaturuma iyukūkaīshanikiki, buni pikuirā. ⁷Na mai pakea anu hiweyushū hati teshenishū nukū bababu nū pa washanū bebūkiri haska Deusū unākī ea matu yunumakī itsawaniki, ē matū hiwea merabewashanunā, haska nū shinātirumahairabiakenā. ⁸Ea haska wakinā, matū mā ea akamaki, na mae anu nitxīkinā. Haska wakinā, nukū mekenika Deusū ea aniki. Hanushū habiatūri Faraónē yusinika inū hawē hiwe anu dayanika tsuma inū hawē shanē ibu Egito hirabi yunuti mekenika Deusū besti ea haska waniki. ⁹Ea haska waniwē taeshū ana nenu ebe mapuama hawairabaī nukū ibu yuitākāwē: “Mī bake José hiweaki. Eska hawē hātxa mia yunushinaki. Deusū nenu Egito shanē ibuhaira ea wani hawairakirā ea uīyuwe, mia washīaki, akī ea haska yuishūritākāwē. ¹⁰Eskakirirā, na nenu urama hiwei bekāwē, mae betsa Gósen anu ea dapi hiweirā, mia inū, mī bakebu inū, mī bababu inū, mī inabu inū, minabube dasibi tesheamarā. ¹¹Nenu mā huama mā nuitapatirubuki. Haskakē matunabuya bekāwē. Nenushū piti sharabu matunabuya matu pimakī ē hawa matu nuitapawama ishanaii. Na bunirā, 5 ano kayuikiaki, ē epa akī yuikinā.” ¹²Na haska ē matu yuiairā ē betsa Benjamim inū ibubis mā ea uīkī nīkaii, haska ē matu hātxa wairā. ¹³Na dasibi Egito anu haska ē shanē ibui kushipai ē matu yuiiai mā uīshu nukū epa yuiritākāwē. Menā bushū ē ibu ea iweshūritākāwē— hatu watā

¹⁴haska hatu hātxa wakī menetā hawē betsa kayabi Benjamim ikua kashaya habebis Benjamimbe teikukua kashabukūtā ¹⁵hanushū hawē betsa Benjamim henebaī betsaburi tātsu akubauni hatube ikukunā kashai keyui nesetā ana dateama hawē betsabuya hātxaibū

¹⁶José betsabu beabu Faraónē hiwe hawērua anua haki txaniaibu nīkatā Faraónē hawē tsumabubetā nīkai benimaibū ¹⁷⁻²⁰Faraónē José kenashū yunukī:

—Mī betsabu yuiwe, hau pitiya besti hatū mai pakea Canaā anu txītūbaīshīshū matū epa inū matunabu hau hatu itanūbunā. Hatū jumentoki piti butirubuki. Hanua nukū jumento tarātiyari bushū haki hatū aībuaibu inū hatū bakebu inū mī iburi haki iwetirubuki. Haskabiranaibu na Egito mai pakea anu hanu yunu hamē ikai mai pepa ē hatu yunushanaii. Hawa hatū mabuwē nuiama hau benūbunā, nenushū hamapai sharabu ē hatu yunuairā, habu ibu wamakī habuna wamakinā— aka

²¹hanushū Israelī bakebu hatu haska wamakī José hawē betsabu haska Faraónē yunushu hawē jumento tarātiya inū bai tanabaīkī pikubaīti hatu pewamashūtā ²²hanushū hawē betsabu tibi tari txaiapa bena bestibu tibi inākī hanushū Benjamim besti 300 prata pei heshe inū 5 tari txaiapa inātā ²³hanushū hawē ibu bumakī 10 jumento mabu pepa haki beshea inū 10 jumento yushā piti haki beshea inū, misi inū piti betsa ha hukī

pikubirāshanai hawē epa pewamashūtā ²⁴hanushū José hatu nitxīkī nemakī:

—Buirā, bai tanabaini matūmebi ha iki detenameama butākāwē— hatu wa

habu buaibū ²⁵Egito anua kaībaini bui Canaã anu hanu hatū epa hiweanu hikitushitā ²⁶haska hatu washiābu hatū epa yuikī:

—José mawani dabanē nū imisrā, hiwea ē betxitanaii. Ha mī bakerā, dasibi Egito mai pakea hirabi hatū shanē ibuki— akabu haska shinātirumahaira e itā pes hawa yuiama tsuaa hatū hātxa besti hatu ikūwātirumakē ²⁷haska hakiri hātashina hawē bakebū haska José hatu yuishina inū yunushina banabimabu hawē jumento tarātiya José yunua bushūshinabu uī txanima hatū hātxa ikūwai benimai tse iki ²⁸hatū epā yuikī:

—Menā hanū ē mawanū ē bake hiwea mā ea yuiairā, menā ea haki nukumakī uīmari bukāwē, hanū ē mawanunā— itā

José Egito anu hiweshū hawē ibu Jacó kenashina kanikiaki, na hātcharā

46 ¹Israelī dasibi hawē mabu pewakī keyutā hawenabube tsekekaini kai Berseba mae anu hikitā hanushū txashuwā bake kuakī hawē epa Isaque Deus kēwākē ²habianushūri meshu merā nama keskawē Deus Israelbe hātchakatsi kenakī:

—Jacó— aka

—Hawamē? ē nenukirā, earā— aka ³hanushū Deusū yuikī:

—Earā, ē Deuski, mī epa Isaque mekenika Deusrā. Mī Egitokiri kairā, dateama katāwē. Harishū minabu ē mia hatu pa washūshanaii, mirimahaira hatu wakinā. ⁴Earā, ē mibe kaii, Egito anurā. Habia ea kayabistūri minabu ē hatu tashnimabirāshanaii. Mī haria mawayarā, mī bake José mia putama mī haūbia mawashanaii— aka nīka ishī

⁵hanua Berseba anua Jacó bestētā kakatsi ikaya hawē bakebū pewakī hatū epa, inū hatū bakebu, inū hatū aībuaibu ha haki beshanūbū jumento tarātiya Faraónē hatu yunushinaki hatu nanea ⁶Jacó dasibi hawenaya hawenabu inū hawē txashuwā inū dasibi Canaã anu hiweshū mabu bimis haya dasibiya Egitokiri kakī ⁷hawē huni bakebu inū, hawē aību bakebu inū, hawē baba hunibu inū aību hatu iyui haska kainikiaki.

⁸Israelbu, Jacó enaburā, hati kena bunibukiaki, Egitokirirā:

⁹Jacó bake iyua Rúben inū hawē huni bakeburā, hati bunibukiaki, Enoque inū, Palu inū, Esrom inū, Carmirā.

¹⁰Hanua ha katxu Simeão inū hawē huni bakeburā, hati bunibukiaki, Jemuel inū, Jamim inū, Oade inū, Jaquim inū, Zoar inū, Saulrā. Hanua Saulū ewarā, Canaã nawa aību inikiaki.

¹¹Hanua Levi inū hawē huni bakeburā, hati bunibukiaki, Gérson inū, Coate inū, Merarirā.

¹²Hanua Judá inũ hawẽ huni bakeburã, hati bunibukiaki, Er inũ, Onã inũ, Selá inũ, Perez inũ, Zerárã. Hanua na daberã, Er inũ Onã Canaã anua mawanikiaki. Hawẽ baba Perezĩ bakeburã, Esrom inũ Hamul burianibukiaki.

¹³Hanua Issacar inũ, hawẽ huni bakeburã, hati bunibukiaki, Tola inũ, Puva inũ, Jó inũ, Sinromnã.

¹⁴Hanua Zebulom inũ hawẽ huni bakeburã, hati bunibukiaki, Serede inũ, Elom inũ, Jaleelrã.

¹⁵Hati huni bakebu inũ hawẽ aĩbu bake Diná Padã-Arã anua Jacó Léiaki bawa hawenaburã, 33 bunibukiaki, hunibu inũ aĩbuaiburã.

¹⁶Hanua Gade inũ hawẽ huni bakeburã, hati bunibukiaki, Zifiom inũ, Hagi inũ, Esbom inũ, Suni inũ, Eri inũ, Arodi inũ Arelirã.

¹⁷Hanua Aser inũ hawẽ huni bakeburã, hati bunibukiaki, Imna inũ, Isvá inũ, Isvi inũ, Berias inũ hatũ pui Sérarã. Hawẽ baba Beriasĩ bakeburã, Héber inũ Malquiel burianibukiaki. ¹⁸Hanua Labão hawẽ tsuma Zilpa hawẽ aĩbu bake Léia hau dayashunũ inãni hanubi Léiã hawẽ dayaru Zilpa Jacó yunua haki bake washuni Zilpã enaburã, 16 bunibukiaki.

¹⁹Hanua Jacó aĩ Raquelĩ bakeburã, José inũ Benjamim inibukiaki.

²⁰José bakewakĩ hawẽ aĩ Asenateki bakewarã, Manassés inũ Efraim Egito anua kainibukiaki. Asenatẽ eparã, maewã Om anua hatũ mekenika yushĩ kewanika Potífera inikiaki.

²¹Hanua Benjamim inũ hawẽ huni bakeburã, hati bunibukiaki, Bela inũ, Bequer inũ, Asbel inũ, Gera inũ, Naamã inũ, Eí inũ, Rôs inũ, Mupim inũ, Hupim inũ, Arderã. ²²Jacó inũ Raquelĩ bakebu inũ hatũ bababurã, 14 bunibukiaki.

²³Hanua Dã inũ hawẽ huni bake Husim bunibukiaki.

²⁴Hanua Naftali inũ hawẽ huni bakeburã, hati bunibukiaki, Jazeel inũ, Guni inũ, Jezer inũ, Silémnã. ²⁵Hanua Labão hawẽ tsuma Bila hawẽ aĩbu bake Raquel hau dayashunũ inãni hanubi Raquelĩ hawẽ dayaru Bila Jacó yunua haki bake washuni Bilã enaburã, 7 bunibukiaki.

²⁶Jacó enabu huni betsama hati hawẽ yurabuyas Egito anu hikirã, 66 habe bunibukiaki, hawẽ bakebũ aĩbuaibu hatu tanamarã. ²⁷Hanua Egito anushũ José aĩyãtã bakewarã, dabe inikiaki. Hanua ha Jacóbe Egito anu bea Joséki dasitushiabu tanabu 70 hawenabu habus inibukiaki.

²⁸Gósen anu kakĩ José anu bebũkiri Jacó txanimakĩ Judá yunukĩ yuikĩ: —“Ë ma huai hani haskapa?” ea washütãwẽ— aka kakẽ Gósen anu hikiabũ ²⁹José hawẽ betsã yuia unushuri nĩkatã hawẽ tsumabu hatu yunua hawẽ jumento tarãtiya pewashunabu haki inatã Gósen anu hawẽ epaki haki nukui kai haki kemashũ betximatushitã hawẽ epabe ikukunã habe teikukurabetã nui kasha txakayamai nesetã ³⁰hanushũ hawẽ epa Israelĩ José yuikĩ:

—Epaã, txanima mĩ ea hiweshũyuaki, ea kayabis ma ẽ miki nukutushiairã. Hanũkaĩ mĩ berubi ẽ mia mawashũshanai— aka

³¹nĩkatã José hawẽ betsabu inũ hawẽ epã enabu hatu yuikĩ:

—Habianu iyukãwẽ. Ẽ matukiri Faraó txanishũyui kairã. “Ma ẽ epa inũ ẽ betsabu Canaã anua ma ebe hiweyui bekãshuki”, akĩ ẽ matu yuishuni kairã. ³²“Hatũ txashuwãyã inũ hatũ ina awaya inũ hatũ mabuya ma beabuki. Hatũ dayarã, txashuwã inũ ina awa mekenika imisbuki”, ẽ matu washuĩ kahi. ³³Hanushũ Faraónẽ matu kenatã yukakĩ: “Hawa mã dayamismẽ?” matu wa ³⁴unanusmas yuiyamashãkãwẽ: “Nukurã, nũ txashuwã mekenikabuki, nukũ shenipabu keskarã”, mã wa matu nĩkatã ha mae Gósen anu matu hiwemashanikiki, Egito nawabu txashuwã mekenikabube mã husitã hiwetirubumawẽ taearã— hatu watã

47 ¹hanua shanẽ ibuhaira Faraó anu José kashũ ma hawẽ epa inũ hawẽ betsabu ma Canaãkiria bei Gósen anu hikikĩ hatũ txashuwã inũ hatũ ina awa inũ hatũ mabu dasibiya bekãshu Faraóki txanitãshũ ²hanushũ hawẽ betsabu 5 katubaĩkĩ iyushũ shanẽ ibuhaira Faraónẽ hau hatu unãti wanũ hatu uĩmaya ³hanushũ Faraónẽ José betsabu hatu yukakĩ:

—Matũ mae anua dayairã, hawa mã imismẽ?— hatu wa hanushũ habũ Faraó kemakĩ:

—Shanẽ ibuũ, mĩ tsumabu nuku dayairã, nũ inabu mekenikabuki, nukũ shenipabu ini keska dayairã— atã

⁴—Eskawẽ taea mĩ mae anu mibe hiweyui nũ hushuki, nukũ mai pakea Canaã anua buni tenehairai nuku inũ nukũ inabubetã hania hawa pitimarã— iwanã, hanubi hawaira yukakĩ: —Shanẽ ibu pepatuũ, nukuwẽ dabanã ikĩ ha mae Gósen anu nũ hiweyunũ mĩ nuku yunuyutirumẽ?— akabu

⁵haska wabu Faraónẽ José beiskĩ yuikĩ:

—Uĩwẽ. Mĩ epa inũ mĩ betsaburã, mibe hiwei bekãshuki. ⁶Egito hirabi mĩ yunumiski. Haskawẽ taeshũ Gósen mae pepa hatu yunuwe, hau hari hiweyunũbunã. Minabu huni ina awa mekea unaĩ mĩ ea hatu yunushũtiruki, habũ hau ẽ ina awa ea mekeshunũbunã— ikaya hanua buaibũ

⁷hanushũ José hawẽ epari shanẽ ibuhaira Faraó anu iyuriashũ hau unãti wanũ hari uĩmaya Jacó Faraóki mesekĩ kẽwãyã ⁸hanushũ Faraónẽ yukakĩ:

—Anibuũ, mĩ ma hati bari hayamẽ?— aka ⁹hatũ yuikĩ:

—Ẽ bari itxapa tekikaĩriamaki, natiã 130 ano na mai anu maea akeakekĩ bika betsa betsapa tenei ẽ hiweyuaii, ẽ shenipabu hiweniti ẽ bari kemariamã— akĩ

¹⁰haska yuitã ha bebunua kaĩkaĩkatsi Jacó yuikĩ:

—Mĩ shanẽ ibu pehairaki. Kayupa, ẽ mabubu ẽ pewayui kairã?— aka

—Haa, mī katiruki— aka kaĩkainaya ¹¹hanushū José hawě epa inū hawě betسابu hau hanu hiweyunūbū haska Faraóně yunushu keska wakĩ Egito mai pepa hatu pashkashūkĩ hatu yununikiaki, Ramessés pakeanuarã. ¹²Hanushū hawenabu hiweaibu José piti sharabu hatu pimakĩ dasibi hatu pashkashūkubainikiaki.

**Piti pashkakĩ hau haska wapakenūbū José
hatu yununikiaki, na hãtxarã**

¹³Hanua mai pakea Egito inū Canaã hirabi anua hatū shekiwã keyui buni pikuhairai ana hawawě hiwetima yurabu buni paewě mawaibū ¹⁴hanushū José shekiwã hatu inãkĩ Egito anua inū Canaã anua hatū daya pei ma hatu keyu biãtã Faraóně hiwe ewapa merã arushikě ¹⁵hanua Egito anua inū Canaã anua habū pei ma yamakě Egito nawabu José anu bushū haki txanikĩ:

—Ma nukū pei mī nuku keyu biãshinaki. Nū buniwě mawairã, pemaki. Miã nuku pimawe, nū ana pei hayamakirã— akabu

¹⁶José hatu yuikĩ:

—Aa, haskamě, mã peiumarã? Ĕ hawě taeshū shekiwã matube bianananunã, matū inaburi beshū biriakubaĩkãwě— hatu wa

¹⁷haska nĩkabaĩ Egito nawabū hatū cavalo inū, hatū txashuwã inū, hatū ina awa inū, hatū jumento beshūpakeaibuwě taeshū José shekiwãwě taeshū ina hatu biãkubaĩkĩ bari bestitxai nitxitã ¹⁸hanushū bari betsa binukainaya ana bari betsa tashniaya ana haki txani beshū José yuikĩ:

—Ana nū mia daketapa wayuaki, nū ana hawawě haskatimahairarã. Nū mia parãmaki. Nukū pei inū nukū inabu mina wakĩ mī ma keyushinaki, ana hawa betsawě nukū piti nū bitimakirã. Eska besti nū hayaki, nukū yura inū nukū bai nū ha mia inãtirumamě? ¹⁹Nuku hanubi biwe, nukū yura inū nukū bairã, hawě taeshū shekiwã nū pikubainūbunã. Faraóně tsumabu nuku wawe, nukū bai anushū nū ha dayashūkubaĩshanūbunã. Shekiwã mī nuku inaĩwě hiwekĩ nukū bai anu banariai nū hiwekũkaĩyutiruki. Mĩ nuku haska waya nukū bai anu hamě txaka besti beneama iriatiruki. Mĩ nuku haska wamakě nū mawaya nukū bairi benushanikiki— akabu

²⁰⁻²¹haska yukaibuwě taeshū Egito mai pakea hirabi José Faraó bishuãyã buniwě taeshū hatū yura inū hatū bai Faraó bishūtã hatu ibu wamanikiaki, Faraóně hawě dayaru escravo wamakinã. ²²Habū hawě yushĩ tibi Faraó kěwãshūmisbu mukayabu besti Faraóně hatu piti inãkubaina pikubainaibuwě taeshū habū bai besti José hatu mebiãma inikiaki.

²³Hanushū José yurabu hatu yuikĩ:

—Eskatianã, matu inū matū bairã, mã Faraónena bestiki. Ha bishūkĩ Ĕ hawena matu wamashinaki. Haskawě taeshū na shekiwã bimi hanu

ui ikaitiã banashãkãwê. Ha benawati nũ hayaki. ²⁴Hanushũ mã ma pa wa tsekakĩ itxawakĩ 5 mãtxĩ habiatuibus watã mãtxĩ bestitxai Faraónê tsumabu mã hatu inã habũ mekeshũkubaĩshãkanikiki. Hanushũ 4 mãtxĩ ha benawati inũ matu inũ matũ bakebu mekeshũtã pimakĩ dasibibũ pi hiweyukubaĩshãkãwê— hatu wa

²⁵habu haki shinã txãkãkĩ yuikĩ:

—Shanê ibuũ, nuku haska wai haska mã huni pepa merabenãmê, mũ nuku hiwemairã? Nũ ikaii, Faraónê tsumabuirã— akabu

²⁶José haska wakĩ yunuti kushipa niti ikama Egito hirabi anu wakĩ 5 mãtxĩ tibi anua bestitxai hau Faraó inãkubainũ barinũbũ hatu haska yununikiaki. Hakia hatũ yushĩ tibi Faraónê kēwāshūmisbu mukayabũ hatũ bai tibi hawa Faraónê hatu meāmawē taeshũ habũ hawa pakama inibukiaki. Na haska yununirã, na eskatiã habias keyuama txibãriakubaĩkanikiki.

Jacó hawê bake José yubamanikiaki, na hãtxarã

²⁷Israel hawenabuya Egito anu hiwei buimabu hanu Gósen mae ibu waima hanu hiweyushũ hatũ bakebu pa wai mirimaibũ ²⁸Jacó kaima hari hiwea 17 ano nitxiã haria 147 ano haya

²⁹⁻³⁰shaba betsatiã Israel hawê yura mei ma anibuhairai babui mawakatsis iki hanushũ hawê bake José txanima yuishũtanabu hua yuikĩ:

—Epaã, ê ma mia shunũkatsis ikaii, ê ibubuki nukui kairã. Txanima mã ea merabewakatsis ikairã, mã mekēwē ea kishwakekĩ ea bakewe, nũ yubakanunã— atã yuikĩ: —Ê matu mawashuna ewē nuikĩ ê yura na Egito anu ea mai wama hari mã hutxi ê mai wani anu hariri ea maiwakĩ buriashãwê— aka

—Dateyamawe, haska mã ea yuiãi keskarã, ê mia ashanairã— abia ³¹hawê epã nĩkamas yuikĩ:

—Deusũ nuku uiãyã ea yubawe— akawã José yuikĩ:

—Mĩ ea haska yukayarã, ê mia yubaii, Deusũ nuku uĩkĩ nĩkayarã— aka hanua Israelĩ Deus kēwai na tsaua ibai babutã hawê dakatikĩ dakashĩkē

Efraim inũ Manassés Jacó pepawakĩ duawanikiaki, na hãtxarã

48 ¹hawê ibube José haska habe hãtxa wawāshīshū shināyã hawê ibu ma isĩ teneaya Josėki txaniabu José uĩtanũ ika kakĩ hawê huni bake dabe iyua Manassés inũ ha katxukea Efraim iyui habe kaya ²hanushũ hawê bake José uĩ kai hikitushiai Jacó yuiabu nĩkatã yura babubia hawê bake nĩkatã benimai shinã txãkaĩ natsaukauã ³⁻⁴José uĩkĩ yuikĩ:

—Epaã, ê mia hãtxa waii. Unu Canã mai pakea anu mae Luz anushũ Deus kushipahaira dasibi binua eki nukutã ea duawakĩ eska ea hãtxa

wakī yuikī: “Uīwē. Eanā, ē mia bake itxapa ināshanaii. Mī bababu paibu habiabus ē hatu shukua tibi washanaii. Na Canaā mai pakea ē habus yununūbariaii, niti akamarā”, ea waniki. ⁵Eskaki, mia yuinū. Na mī bakebu Efraim inū Manassés na Egito anu ē huriamā mī ea hatu bake bawashuna kāiyamaburā, eā ē ibu waii. Ē bake Rúben inū Simeão keskai haburi shukua tibi ishākanikiki. ⁶Hakia ē miki nukuaitiā unuri mī ea hatu bawashūbainimarā, minaski. Haskabia dasibi Deusū ea yubani habū biama hakia hatū betsa Efraim inū Manassésī besti shukuabu anua habū hatuna bishākanikiki— itā ⁷hawē aī Raquelkiri shinākī yuikī: —Uiā. Padākiria ē txītūkiranaya bai putxinī mae Efrata kemayui ma Canaā anua mī ewa Raquel mawaniki. Habianuri ē mai waniki, Efrata kemai anurā— anikiaki. Natianā, Efrata kena betsa wakī Belém wanishū kenamisbuki.

⁸Hanushū Israelī José bakebu hatu uīkī José yukakī:

—Narā, tsuabu ikimēkaī?— aka

⁹—Narā, ē bakebuki, Egito anushū Deusū bebūkiri ha huni bake dabe ea hatu ināyamarā— aka hawē epā ana yuikī:

—Ha dabe nenu ea dapi hatu nitxiwē, ē duapa hātxa ē hatukiri hātxakī yunuairā— iki

¹⁰Israel ma anibuhairai beshushkī ana uī peamakē José hawē bakebu hawē epa dapi nitxiā hatu ikutā tātsu atā ¹¹hawē epā José yuikī:

—Mī ma ea benushuni dabanē ē ikūkaīmis ē mia uiaīi. Hanushū mī bakeburi Deusū ea hatube mia uīmaikiki— ikaya

¹²hanushū hawē ibuā hawē bakebu shāshui ika José hatu shekakī benāta hatu nitxītā hātsiri hawē ibu kēwai hawē beya keskawē maī beti ika ibai benitā ¹³benikauā hawē bake dabe metsūtā shinākī:

—Nukū beya txibākī ē bake iyua ē epā mekē yusiuri bebū ē nitxiaīi, hau iyua dukū pewakī duahairawanunā. Hanushū ē bake mashku hawē mekē yusmauri bebū ē nitxīriaii, hau ea dua mirī washununā— iwanā hawē bake mashku Efraim yusiuri metsuā inū hawē bake iyua ha katxukea Manassés yusmauri metsūshū hawē epaki kema watā hanushū Efraim Jacó mekē yusmauri bebū nitxīkī Manassés hawē mekē yusiuri bebū hatu nitxītushia ¹⁴hanua Israel hawē mekē pekishkubaī Efraim mashkuki hawē mekē yusiuri mamepiaya hanua Manassés iyubiakē hawē mekē yusmauri mamepitā ¹⁵⁻¹⁶Israelī José dukū pepawē duawakī eska wanikiaki.

—Ē shenipabu Abraão inū Isaque txibākubainitū

ha Deusūri ē tashnini anua ea mekemis

habiatūri txakabu betsa betsapa ea binumamistū na berunā dabe

hau hatu duawakī pe hatu hiwemakubaīshanūwē,

hau habuwē ē kena inū ē shenipabu Abraão inū Isaque kena

hau hakimama shināpakeshanūbunā.

Hau Deusū hatu pa wapashanūwē,

bake mirima hatu wamakinã.

Hau mai hirabi anu hiwei yura mirima habus

hau ipashanübüwẽ— akaya

¹⁷Efraim hawẽ bake mashku Jacó hawẽ mekẽ yusiuri mamepia uĩkĩ betxipaiama hawẽ ibuã mekẽ yusiuri metsutã Manassés mamepĩpaya

¹⁸mesteã dakakẽ José hawẽ epa yuikĩ:

—Haskamaki, epaã. Mĩ kaneaki. Na nekeriaki iyuarã, Manassésrã, ha mĩ mekẽ yusiuriawẽ haki mamepiwe— aka

¹⁹hawẽ epã haska wakatsi ikama nemakĩ yuikĩ:

—Ë unaiĩ, epaã. Ë unaiĩ. Ha iyua Manassésrã, habiari yurabu kushipabu mirimari ishãkanikiki. Hakia na mashkunã, hawẽ betsa iyua binuhairashanikiki. Hawenabu itxai pai yurabu shuku tibi mae mirima ishãkanikiki— atã

²⁰habiatĩari Jacó José ana hãtxa wakĩ yuikĩ:

—Deusũ matu haska duawashanaiwẽ taeshũ matuwẽ taea enabu Israelbu pe yuinameaibu yuikĩ: “Deusũ Efraim inũ Manassés ashuni keska wakĩ hau miwẽ taeshũri ariashanũwẽ, Deusũnã”— akĩ Israelĩ José bake Efraim hawẽ bake iyua Manassés maemashanai hatu yuinikiaki.

²¹Hanushũ hawẽ bake José yuikĩ:

—Uiã. Ë ma matu mawashũkatsis ikaii. Hakia ewẽ dateyamashãkãwẽ. Txanima Deusũ matu merabewapakekĩ ana nukũ shenipabu hiwekubaunibu anu matu txĩtũwãshanikiki. ²²Miarã, mĩ betsabu ã mia hatu binumaii. Mae Siquém Amorreu nawabube yaushi detenamekĩ ã bini ã mia ha yunuaii— hatu atã

Haskanũbariaibu hawẽ henekĩ Jacó hawẽ bakebu hatu hãtxa wanikiaki, na hãtxarã

49 ¹hanushũ ana betsatiã Jacó hawẽ huni bake dasibi kenashũ hatu yuikĩ: “Ea anu itxakãwẽ. Mã haskanũbariaibu matu bebũkiri yuinũ ea nĩkai bekãwẽ”, hatu wa itxabu ²hanushũ hatũ epã hatu yuikĩ:

“Ë bakebuũ, ã matũ epa Jacóki. Ë Israelrã, ea dapi itxashũ ea nĩkakãwẽ”, ikĩ,

³ha dukũ hawẽ bake iyua Rúben yuikĩ:

“Epaã, mĩ ã bake iyuaki.

Ha dukũ miki dukũ dayai taekĩ

ã kushipa berunãtũ mia bawai ã miki hinĩ taeniki.

Haskawẽ taeshũ mia kushipawakĩ mia mekebaũ ã mia hatu binumaniki.

⁴Hakia mĩ ana hatu binui haskatirumakĩ.

Mia ikirã, eskatiã mĩ hene bai matatã kushipamis keskaki,

tsuã mia nemapainũ haska shinãma

ã ainĩ dayaru escravabe ãubi txutakĩ

mĩ ea dakehairawaniwẽ taearã”, atã

5-6 hanushũ Simeão inũ Levi ha dabe hatu yuikĩ:

“Maturã, mã habias shãkĩki naneaki.

Matũ detetiya mapua shinã txakakĩ

mã hatu itimaska wabaũmiski.

Pubeĩ hatuki sinatakĩ

hunibu hatu tenãtã

hatũ ina awa mã hatu bishtẽ bishtẽ akaniki,

mã hatu haska waĩ pe dabanenã.

Mã haska waniwẽ taea matunabube mã itxashũ shinaĩ anu ẽ matube
nashui itirumaki, dabinã”, iwanã,

7 “Mã txakabu pubẽ sinatapabuki.

Haskawẽ taeshũ matunabu ẽ sa ashanaii,

matũ betsabu manibaunabube matu husikinã.

Matũ txakabuwẽ taeshũ hau Deusũ matu yupukĩ manakushanũwẽ”,
hatu atã

8-12 hanushũri Judã yuikĩ:

“Epaã, miarã, mã ẽ bakeki.

Mĩ betsabũ mia duawakĩ

mia kẽwãshãkanikiki.

Miki sinataibu maemanũ ishũ mã hatu temus shanaii.

Inu leãonẽ bakẽ mibikĩ atxishũ pia keska wai inũ,

ana hawa bika teneama

yani wa inu betsa leão ewapa keska mã dakayushanaii,

tsuã mia txikishwamarã.

Judãã, tsuã taska mã kushipa minabu Siló anua hatu
mebĩtirubumaki.

Mĩ mekẽwẽ mã shanẽ ibũ mane mestẽti mã hayayukũkaishanaii.

Hakia ha mestẽti ibu kayabi hushũ minabu anua hatu mebĩkẽ

ha mae anuabũ ha shanẽ ibu washũ kẽwãkĩ txibãkubaishãkanikiki.

Uva tashuki hawẽ jumento bake teneshtã

hawẽ tari uva bimi tsinia tashipa buspuaiwẽ txukashanikiki.

Hawẽ beru hawẽrua uva hene keska meshupa inũ,

hawẽ sheta awa txutxu keska hushupahaira inũbarishanikiki”, atã

13 hanushũ Zebulom yuikĩ:

“Epaã, miarã, ianẽwã kesha minabu hiweshãkanikiki,

hanu shashu ewapabu keti ikai anurã.

Minabũ mai pakea kesuarã, mae ewapa Sidom anu inũbarikiki”, atã

14 hanushũ Issacar yuikĩ:

“Epaã, miarã, mã dayakapaki,

yuinakapã shãkama bumis keskarã.

15 Mae hawẽrua betxitã hanu dayai

- hanu huĩrukũkatsi mabu shākama peubirākĩ
 minabu hatu escravo tsuma watā hatu yunua hawa yuiama minabũ
 hatu dayashūkubaĩshanikiki”, atā
- 16 hanushũ Dã yuikĩ:
 “Epaã, minabu ikirã, hanubi hawenabu shanẽ ibushũshākanikiki,
 Israelĩ enabu shukua bestirã.
- 17 Dunu pianã bai kesha manishũ
 cavalo tae txipũ meshtea keska wakĩ
 ha huni haki tsaua buaibu
 minabũ hatu pakeshanikiki, hatu maemakinã”, akĩ
- 18 hawẽ mekenika Deus datã akĩ:
 “Senhor Deusũ, mĩ ea mekekubaĩshanai ẽ mia manahairaii”, itã
- 19 hanushũ Gade yuikĩ:
 “Epaã, minaburã, nawa kushipabu beshũ
 hatũ mae anushũ yumetsukĩ minabu hatu detebaĩshākanikiki.
 Hakia hatu manakukĩ
 minabũ hatu txibābaĩshanikiki, hatu maemai bukinã”, atã
- 20 hanushũ Aser yuikĩ:
 “Epaã, mianã, misi betsa betsapa kemutapa itxapa minabu
 hayashākanikiki.
 Shanẽ ibũ piti pepa hawẽrua haya
 haska besti bawatã pi minabu hiweshākanikiki”, atã
- 21 hanushũ Naftali yuikĩ:
 “Epaã, miarã, txashu betsa cerva tsuã atxitiruma keskai
 hawama nishũ bake pepa hawẽrua bawai minabu hiweshākanikiki’,
 atã
- 22 hanushũ José yuikĩ:
 “Epaã, miarã, mibã hene kesha nia
 mĩ bimi paipaimaya keska
 mĩ pũyã bukũ ha kenekaunaki
 mĩ puea bimi shākama dunua keskawẽ taea minabu
 pahairashākanikiki.
- 23 Piayabũ hatu danākĩ betxipaiama
 minabuki pia bishkukĩ bikawabiabũ
- 24 hakia hatũ pũyã pũshukuama kushipakĩ
 minabũ hatu maemakubaĩshākanikiki.
 Jacó Deus kushiparã, pehairaki!
 Israelĩ mekenika kushipa ẽ kēwaiĩ.
- 25 Ẽ mekenika Deusũ mia ea merabewashũmis ẽ kēwaiĩ.
 Deus kushipahaira dasibi binuatũ
 hau mia inũ minabu duawakubaĩshanũwẽ.
 Nai anua minabu hamapai inākĩ

hene meranua hatu inãriakĩ
 bake itxapa hatu bawamakĩ
 txutxu mirima hatũ bakebu amakĩ
 hau minabu duawapakeshanũwẽ”, akĩ

26 “Eanã, mia duawakinã,

ẽ ibubũ ea duawani keskama hatu
 binumakĩ ẽ mia pepawakĩ duahairawaii.
 Mĩ betsabu anua mia katutã

Deusũ mati hawa niti ikama bawanitũ mia inũ minabu pakubainaibu
 hau matu duawakubaishanũwẽ”, atã

27 hanushũ Benjamimri hawẽ henekĩ yuikĩ:

“Epaã, miarã, mĩ pubẽki, kamã inu keskarã.

Haskai hatuki sinataibu penaya hatube detenamekĩ
 hatu maematã bari kaya hatũ mabu itxawatã

minabũ pashkakubaishãkainikiki”, akĩ haska hatu hãtxa wanikiaki.

28 Hatibuki, Israelĩ 12 huni bakebu shukua tibi hatũ ibuã habu tibi hau
 haskanũbarinũbũ hatu hãtxa tibi yuikĩ yunua akeakenirã.

Jacó mawashina mai wanibukiaki, na hãtxarã

29-32 Ana betsatiã Jacó hawẽ bakebu hãtxa wakĩ hatu yunukĩ: “Matu
 shunubaini ma enabuki ẽ nukui kakatsi ikaii. Ẽ mawaya mishki kini tãpe
 merã ẽ epabe ea mai wai bushãkãwẽ. Canaã mai pakea anu Manre dapi
 Macpela bai depi mishki kini tãpe merã ea mai wai bushãkãwẽ, mai wati bai
 bikatsi ikĩ peiwẽ taeshũ Heteu nawa Efrom anua ẽ hutxi Abraão bini anurã,
 hanu hawenabu mawa mai wapaketi bini anurã. Ha mai bikĩ taewashũ hanu
 dukũ hawẽ aĩ Sara mawa mai waniki. Hanua hari mawa habianuri mai
 warianibuki. Hanushũ ẽ ibubu Isaque inũ Rebeca mawa habianuri ẽ hatu mai
 waniki. Eãri ẽ aĩ Léia mawa habianuri ẽ mai warianiki. Ha mai wati anurã,
 habianuri hatube ea mai wai bushãkãwẽ”, hatu watã

33 hanua Jacó hawẽ bakebu hãtxa wakĩ menetã ana dakai petã mawaya

50 ¹hawẽ bake José ikutã tãtsu atã haya kashai ²nesetã hawẽ
 tsuma Egito nawa huni dauyabũ hau hawẽ yura txaputima wakĩ
 mekekĩ hau dapushtã tariwẽ dayabushunũbũ José hatu yunua haska hatu
 yunushu keska washunibukiaki. ³Egito nawabũ dau txaputimawẽ dapush
 shũkĩ 40 shaba yura meketi amisbu keska wakĩ ashũtã Egito nawabu
 dasibi Josẽwẽ nuikĩ hawẽ epa Israel shinaĩ 70 dia shaba uikubainaibũ
⁴Josẽ kasha nesetã Faraónẽ hiwe anu mekenikabu hatu yuikĩ:

—Matu merabewakubaikĩ ẽ matu hawa txakabuwaismawẽ taeshũ
 ekiri shinãkãwẽ, Faraó ea yuishũkinã. ⁵Ẽ epabe ẽ habe yubakaima ma
 ea henebaishina Canaã anu ẽ mai wai kakatsis ikaii, hari hawenabu mai
 wamisbu anurã, mai watani ẽ ana txĩtũkatsis ikairã— hatu wa haska
 Faraó yuishunabu ⁶hanushũ Faraónẽ José kemakĩ:

—Txanima peki. Kashũ mĩ epa mai watãwẽ, haska mĩ epã mia yubashina keskarã— aka

⁷haska nĩkatã José hawẽ epa mai wai kai habũ merabewai kakĩ txibãbaini Faraónẽ shanẽ ibu beshmas hawẽ hiwe anu habe dayamisbu inũ, shanẽ ibu beshmas Egito anuabu habe bui ⁸José enabu inũ hawẽ betsabu inũ dasibi hawẽ epã enabu bukĩ Gósen anu hatũ bakebu inũ, hatũ inabu besti bashiyubainaibũ ⁹habiatĩari cavalo tarãtiyaki yura mirima inũ cavaloki katsaumeabu yurã kaiã mirimabũ José txibaĩ bui ¹⁰mae Atade anu Hene Jordão anu bari huaikiri hikitã haria Joséwẽ nuhairai habe itxa kashahairakũkaini José hawẽ epa Jacó mai wabaĩtãshanũ ika ⁷shaba hawẽ epawẽ nui shinaĩ kashanikiaki.

¹¹Haskaibũ ha Canaã anu hiweabu habũ uĩkĩ shinãkĩ: “Haskaira Egito nawabu hawenabu mawa mai wai beshiãbu nuitxakatirubumaraka?” iwanã, hanurã, Hene Jordão bari huaikiri ha mae kenakĩ: “Abel-Mizraimki”, anibukiaki, nukũ hãtxawenã, “Egito nawabu Nui Kashatxakatirubumaki”, akinã.

¹²⁻¹³Haska hatũ epã hatu yunuima akĩ Hene Jordão pukebaĩ Israelĩ yura Canaã anu bushũ Manre bari huaikiri dapi Macpela bai Heteu nawa Efrom anua hawenabu mawa hana mai wati tãpe Abraãonẽ bini anu Israel hawẽ bakebũ mai wanibukiaki, ha mai wati mishki tãpe kini meranã. ¹⁴Hari José hawẽ epa mai watani Egito anu txĩtũkirani hawẽ betsabu inũ ha hatibũ txibãshinabuya hatũ mae anu txĩtunibukiaki.

Joséki hawẽ betsabu dateaibu hatu daewanikiaki, na hãtxarã

¹⁵Hanua hatũ epa mawaimakẽ José betsabũ shinã txakai yuinamekĩ: “Eskatianã, José nũ itxakahairawaniwẽ taeshunã, nuku danãkĩ nukuri kupihairashanikiki”, ikĩ ¹⁶hawẽ betsabũ huni betsa yunua kashũ José habũ yuishũkĩ: “Nukũ epa ma mawa kemashũ nuku yunushinarã, ¹⁷nukũ epã hãtxa ana mia shabakabi yuipa? akĩ eska mia yuikãshuki. ‘Mĩ betsabũ mia nuitapawakĩ mia itxakawanirã, hatuwẽ nuikĩ hatũ txakabukiri ẽ mia yuiã ana shinãyamashãwẽ’, akĩ Jacó nuku mia yuishunimawẽ taeshũ txanima nũ mia itxakawabianikẽ nũ mia yukai nukũ txakabu ana shinãyamawe, nũ mĩ epã mekenika Deusũ tsumabukirã”, ikãshu haska yuiabu José nĩkatã hatuwẽ nui kashaya ¹⁸hanua hakimamari hawẽ betsabu kayabi bua ha bebũ dashka ikaĩ beua beti ika manishũ yuikĩ:

—Nukurã, nũ mĩ escravoki. Nuku haskara wariwe— akabu

¹⁹hanushũ José hatukiri hawa txakabu shinãma hatu yuikĩ:

—Earã, ẽ Deus keskamaki. Ewẽ taea datei meseyamakãwẽ. Ẽ matu kupiamaki. ²⁰Hakia matunã, txakabu shinãkĩ mã ea itxakawaniki. Haskawẽ taeshũ Deusũ ha txakabu mae wakĩ matu pepawashuniki, natiã mã uiainã. Hati yurabu ewẽ taea mawama hiwekanimẽkainã. ²¹Haskawẽ

taea eki mesei dateyamakãwẽ, matuki pe shinãkĩ matu inũ matũ bakebu ã matu pimakĩ hiwemairã— akĩ hãtxa pepawẽ hatu duawakĩ hawẽ betsabu José hatu daewanikiaki.

Haskai hiwea José mawanikiaki, na hãtxarã

²² José inũ hawẽ epã enabu Egito anu hiweyukubainaibũ José 110 bariyatũ ²³ hawẽ bake Efraimnẽ bakebũ bababu uĩyukĩ hawẽ bake betsa Manassésĩ bake Maquirĩ bakebu uĩrianikiaki.

²⁴ Hanushũ José hawẽ betsabu yuikĩ: “Mawakĩ ã ma matu shunukatsis ikaii. ã askabiaya Deusũ matu merabewakĩ Egito anua matunabu tashnimabaikĩ hanu nukũ shenipabu Abraão inũ Isaque inũ Jacó ha mai Deusũ hatu yubani anu matunabu iyushanikiki”, iwanã, ²⁵ hawẽ betsabu inũ hatunabu hatu yubakĩ: “Txanima hatiãra Deusũ matu merabewakĩ matu tashnimabainaya nenua ã shau ea heneama ea hari bunũbarikãwẽ”, hatu wa nĩkaimabũ hatube hiwea

²⁶ hanua José 110 bariya Egito anua mawa hawẽ yura txaputimawakĩ dauwẽ pusha keyutã yabu pewatã hi bauki hawẽ yura nanenibu hawenabũ hawẽ shau mekekubainibukiaki.